

Yak'usda Bughunek Unzoo 'I John Yuk'uné'uzguz

Ndi khunek 'ilhuz 'int'ah

¹ Soo 'udechoo da 'et khunek hoonli 'ink'ez ndi khunek 'i Yak'usda yulh 'int'ah. Ndi khunek 'i Yak'usda 'int'ah. ² Ndun 'en soo 'udechoo da whuts'un Yak'usda bulh 'int'ah. ³ 'En bula tah ts'ih ts'iyaitsuk 'ulya íne. Ndai 'ulya, 'i tah 'aw ilhuk'i cha'yílil hoolah. ⁴ Be ts'úkhuna 'en buts'un háidanzut 'ink'ez ndi be ts'ukhuna 'i ts'iyannah dune huba be whét'en 'int'ah. ⁵ Ndi be whét'en tsahólhgus* yuh ts'ih whéendi 'ink'ez ndi tsahólhgus yuh ts'ih háinya, 'aw yuch'a 'oolhdeh ghaít'ah. ⁶ 'Ilhunuh dune John hiyulhni, 'en Yak'usda whusayálh'a. ⁷ Ndun dune 'en ts'iyannah dóni ndi be whét'en, 'i bugha. Hukwa' huninzun t'eh, 'en bugha ts'iyannah huba 'álha 'uhot'e. ⁸ Ndun John, 'en 'aw be whét'en ilah 'int'ah. 'En 'int'ah be whét'en, 'i bugha ts'iyannah dóni 'int'ah. ⁹ Ndun ts'ah'un be whét'en, ts'iyannah dune ndi yun k'ut k'eínya, 'en ndi be whét'en hubugha ite'alh. ¹⁰ Ndi yun k'ut inda. Ndi yun 'uyínda 'et whunts'ih yinkak dune t'ehinóozin hukwa cha'hunízun. ¹¹ Ndunnah dulh whút'en 'en lhtahaoobanla 'ink'ez hubutaninya hoh 'aw chahayílhcholh. ¹² 'Et whunts'ih ndan ho' 'int'ah hiyílhchoot, Yak'usda buzkeh huzdli 'et hubugha óoni'ai. Ndan 'uhint'ah ndi boozi huba 'álha'

---

* **1:5** Ndi tsaholhgus yuh ts'iyaini hoonsi' 'ink'ez tink'us 'int'ah 'i ni ho 'utni.

yint'ah. ¹³ 'Aw dune hits'u haínzut whu la ts'ih ílah Yak'usda buzkeh huzdli, k'us buyust'e hukwa' nínzun huwa ílah, k'us dich'oh dune hukwa' hun-inzun huwa chah ílah, Yak'usda 'en bugha zeh huwhuzdli. ¹⁴ 'Et ndi khunek Yak'usda unli, 'i dune sulí 'ink'ez netah dune inle, 'et hoh dadélti ts'onalh'en. Ndi yé dadélti, 'i Yak'usda 'aw 'il-hunuh zeh buYe' yé dezti 'i 'int'ah. Ye unzoo 'i 'ink'ez khunek 'alha' 'int'ah 'i zeh ye dézbun. ¹⁵ 'En bugha John hubudáni inle, dune bulh yálhtuk hoh, “Ndun 'en nuhghu dáni, sk'elh'az whusatéyalh 'et whunts'ih whutesdleh whutsuh da whunts'ih, 'uda 'et khuna ho' 'int'ah, 'et huwa 'int'ah sugha ndoh 'int'ah,” hubúlhni. ¹⁶ 'Ink'ez ndai yé dezibun 'i ts'iyawh negha íninla. Dzin totsuk ye unzoo 'i neba 'o 'un 'int'ah. ¹⁷ Yak'usda ndi bughunek 'i buk'une'ts'oot'en, 'i Moses 'en bugha netl'aidá'ai ínle. 'Et whunts'ih k'an Sizi Gri 'en bugha ye unzoo, 'i 'ink'ez khunek 'alha' 'int'ah, 'i neghalts'ut. ¹⁸ 'Aw Yak'usda 'en ya'en, 'et whunts'ih ndunnah 'aw 'ilhunuh buYe', be'aBá degha nus yuk'entsi', 'en Yak'usda bugha 'et wheinélhtan.

John dune too be 'ulh'en, 'en ndó bulhni 'aw ndun Christ 'en ílah 'ust'ah

¹⁹ 'Et 'ilhudzin ndan Lizwif Jerusalem whut'en, 'en náwhulnuk 'ink'ez Levitenah, 'en John buts'un wheóobahalh'a hiyoodolhkut ndan unli 'et hukwa. 'Et John ndo búlhni, ²⁰ soo ts'ah'un na'a 'aw whuts'u chaoodídlai hoh hubudáni, “Aw Christ, 'en ílah 'ust'ah,” hubúlhni. ²¹ 'Et doo chah hiyoodulhkut, “Ndan inli? Elijah tulih 'int'ah?” “Awundooh, 'aw 'en ílah 'ust'ah,” hubúlhni. “Ndan Yak'usda be nus whunílh'en hubugha yatuk inle, 'en tulih 'int'ah?”

hiyúlhni. 'Et chah, "Awundooh," hubúlhni. ²² 'Et 'uhiyúlhni, "Aw ndan hó' nint'ah. Nyunch'oh daja ho' dini? 'Et ts'ah'un ne'díni, 'et ndez na'a ndunnah whuz denétehl'a hubuzdóoni," hiyúlhni. ²³ 'Et John ndo búlhni,

"Si 'ust'ah 'aw dune chahóot'ih ts'ih dultul hoh ts'iyannah dune hubudúzni,
neMoodihti lhuteyalh hoonzoo 'ink'ez
lkh'owhudez'a huba whulhtsi.

'Et whuz na'a Yak'usda 'en be nus whunilh'en
Isaiah ndutni ínle," ndo búlhni.

²⁴ 'Et ndunnah John buts'un whets'iyalh'a ndunnah Pharisee bulunah zeh 'uhint'ah. ²⁵ 'Et doo chah hiyoodulhkut, "Aw Christ, k'us Elijah, k'us ndan Yak'usda 'en be nus whunilh'en, ndunnah ilah 'int'ah t'eh, di ka dune too bé' bilh'en?" hiyúlhni. ²⁶ 'Et John ndo búlhni, "Si too zeh 'i be dune too be' 'ulh'en, 'et whunts'ih nuhwhutah 'ilhunuh dune hoonli, 'en 'aw t'enuzáhzun. ²⁷ 'En 'int'ah sk'élh'az whusatéyalh sughanus dezi ho' 'int'ah. 'Aw bukechun ketl'oolh buba k'unaidutes'uk, 'et whunts'ih huba soo cha'lhudzooh," hubúlhni. ²⁸ 'Et njan keyah Bethabara huwhútni Jordan took'oh whanch'az whuz'ai, 'et John dune too be' 'óbulh'en. ²⁹ 'Om bun dzin khunyaz Sizi yuts'un úyalh hoh John yutelh'en, 'ink'ez 'utni, "Nulh'en, Yak'usda busheepyaz 'int'ah. 'En 'ut'en, yinkak dune hubulubeshi hubuts'u hanáyule," hubúlhni. ³⁰ 'En bugha 'un whudúzni sk'elh'az whusatéyalh, 'et whunts'ih whutesdleh whutsu da whunts'ih, 'uda khuna ho' 'int'ah, 'et huwa sughanus dezi ho' 'int'ah. ³¹ Ndan unli 'aw seni be t'énuzúszun ínle, 'et whunts'ih nuhwheni Israel buts'u háhde

nuhwhuts'un whuz haya be t'ewhunoolhzeh 'ink'ez too zeh 'i be too be' 'un whulh'en, 'i bugha ndan 'int'ah soo cho t'ewhunoozhzeh," hubúlhni. ³² Njan 'et Sizi bugha John ndutni, "Ndoni dut'aiyaz nduwhút'en hoh yak'uz ts'ih hadánde 'ink'ez buyédande, 'et whunalh'en. ³³ Hoh da 'aw seni be t'éoonuzúszun ndun 'int'ah, 'et whunts'ih ndun whuz de sutélh'a too zeh 'i be dune too be' oolh'en ka, 'en sudáni, 'Ndan Ndoni ndus de yuk'édilts'ut 'ink'ez 'ilhuz yulh 'int'ah, 'en 'int'ah Ndoni be dune too be' 'ulh'en unli,' 'et sudáni. ³⁴ 'Et ndúhooja 'et whunalh'en. Soo ts'ah'un khunek be nuhwhudúzni, 'alha ndun 'en Yak'usda buYe' 'int'ah," hubúlhni John. ³⁵ 'Et 'om bun dzin John 'ink'ez yugha hoodul'eh nanah 'et nahudélhuya. ³⁶ Sizi hoh wheghah uyalh hoh John yunilh'en, "Nulh'en ndun Yak'usda busheepyz 'int'ah!" hubúlhni. ³⁷ 'Et ndunnah nanah dune John yugha hoodul'eh daja ni hidánts'o hoh 'aw 'et Sizi Gri hiyuntez'az. ³⁸ 'Et Sizi hubunilh'en hine'us hoh 'et huboodulh'kut, "Di kunahta hoh 'aht'en?" hubúlhni. 'Et 'uhiyúlhni, "Rabbi, nts'e hoont'i?" ('Et ndi khunek "Rabbi" 'i Lizwif k'una'a dune hoodulh'eh ni ho' utni.) 'Et Sizi hubúlhni, ³⁹ "Anih, whunoolh'en si!" hubúlhni. 'Et hiyúlh tez'az 'ink'ez nts'e sída 'et honalh'en. 'Et dzin nduhoolyez hoh hizih hinke 'ink'ez, hoh da 10:00 bat'en 'uhunet'oh. ⁴⁰ 'Et ndunnah nanah dune John hidánts'o huwa Sizi hiyuntez'az, 'en 'ilhunuh, Andrew hiyulhni, 'en Simon Peter bulhutsin 'int'ah. ⁴¹ 'En 'ahoh dulhutsin, Simon hiyulhni, 'en yughu ninya 'ink'ez yudáni, "Ndun Messiah 'aw 'et nats'ilhti," yúlhni. (Ndi boozi "Messiah," Christ ni ho' utni.) ⁴² 'Et Sizi 'en yughu inílhti. 'Et

soo cho Sizi yunalh'en 'ink'ez ndi yúlhni, “Nyun Simon Jonas buye' 'en 'int'ah, 'et whunts'ih Cephas nyuhuduténilh,” yúlhni. (Ndi Cephas 'i Peter 'i zeh 'int'ah 'ink'ez 'i “tse” ni ho' utni.) ⁴³ 'Et 'om bun dzin Sizi Galilee yun k'ut huwhútni ts'ih teyalh hukwa' ninzun. Whuz ninya hoh dune Philip hiyúlhni, 'en nayilhti 'ink'ez “Sunanyalh,” yúlhni. ⁴⁴ 'Et ndun Philip 'en keyah Bethsaida huwhútni, 'et whut'en 'int'ah. Keyah 'et Andrew 'ink'ez Peter bulh huwhut'i. ⁴⁵ 'Et Philip 'en dune Nathanael hiyúlhni, 'en nayilhti, “Ndun dune Moses dude dustl'us k'ut yugha 'uk'une'úzguz, 'ink'ez Yak'usda be nus whunilh'en highun 'uk'une'úzguz, 'en 'aw 'et nats'ilhti. 'En 'int'ah Sizi, Joseph buye' unli. Keyah Nazareth huwhútni, 'et whut'i,” yúlhni. ⁴⁶ 'Et Nathanael 'utni, “Nts'e na'a simba hoonliyaz 'unzoo 'i Nazareth ts'ih haóolts'it?” 'Et Philip 'utni, “Anih, sulh ín'us 'ink'ez whunolh'en si!” yúlhni. ⁴⁷ 'Et Sizi Nathanael 'az de úyalh yunilh'en 'ink'ez yugha 'et ndutni, “Ndun 'en soo Israel buts'u hainzut 'int'ah, 'aw t'ink'us 'uhóont'ah teh nucha'ust'en,” ni. ⁴⁸ 'Et Nathanael Sizi yoodulh'kut, “Dí bugha t'ewhunínzun dant'un dune usdli?” 'Et Sizi 'uyúlhni, “Mai chun t'ah sinda da, Philip 'anih nyuduténilh whutsuh da, 'et 'uda nyunalh'en,” yúlhni. ⁴⁹ 'Et Nathanael ndi yúlhni, “Rabbi, 'alha' Yak'usda buYe' inli 'ink'ez Israel hits'u hainde, huba hubudayi cho chah inli,” yúlhni. ⁵⁰ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Mai chun t'ah sinda hoh nyunalh'en nyudúsni. 'Et huwa Yak'usda buYe' usdli mba 'álha 'uhoont'ah, 'et whunts'ih 'o nus ts'un 'o nus hooncha, 'et whuntalh'ilh. ⁵¹ 'Et soo ts'ah'un 'int'ah nyudut'esnilh, yak'uz

da' dutézkez 'ink'ez Yak'usda hubulizas ndus de hahándel 'ink'ez doo chah whenáhudéde ndun yinkak dune ye'† 'en buts'un 'uhut'en, 'et whuntalh'ilh," yúlhni.

2

Sizi huwa 'ét'en túne' 'ut'en 'et huwa dune 'en Christ 'int'ah t'ehonózin.

¹ 'Et whulh tat dzin suli hoh Galilee yun k'ut 'et 'ilhun keyah Cana huwhútni, 'et keyah 'et k'an nalhgha húsduke huba honélnik. 'Et Sizi be'ama 'en chah 'et usda. ² Sizi 'ink'ez yugha hódul'eh 'en chah hubughu nahúzel. ³ 'Et njan lhghahúsduke ba honelnlk whutah 'et ndi mai too ntsol súli. 'Et Sizi be'ama yughu ninya 'ink'ez 'uyúlhni, "Aw mai too cha hít'ih." ⁴ Sizi 'et ndi yúlhni, "Ts'eke dant'i ka 'uyoon mba 'uhoont'ah 'et si hukwa' sudini, njan 'et 'aw suba 'et nicha'hunest'o!" ⁵ 'Et be'ama ndunnah ustlen, 'en búlhni, "Daja nuhwhúlhni hoh tuné'ooht'en." ⁶ 'Et njan lkh'uta tse 'oosa' cho, too hiye 'íldzun wheni, 'et súla. Lhanah Lizwif hube 'ut'en k'ah hukw'un'a lana'huldeh wheni. ⁷ 'Et Sizi ndunnah ustlen, 'en búlhni, "Ndi tse 'oosa' cho ts'iyawh too be nadulhbun." 'Et soo ts'iyawh budah whuts'un yanahídelhbun. ⁸ "Aw 'et buyé' 'ahkaih 'ink'ez ndun njan howunli, 'en buts'un yéhkah," hubúlhni. 'Ink'ez bulah hits'un whinkai. ⁹ Ndi too mai too suli, 'i 'aw nts'ez de hahuyalhdze ndan howunli 'en t'éoonízun, 'et whunts'ih ndunnah ustlen, 'en hiyínkai, 'en t'ehonínzun. 'Ink'ez ndet huwunli 'en dune 'at ut'i, 'en 'anilh yúlhni, ¹⁰ 'ink'ez ndi yúlhni, "Dune ts'iyannah ndi mai

† **1:51** Yinkak dune ye' ni, 'et dich'oh na'dudútni.

too unzoo, 'i choo howu hínilhdze, 'et hukw'elh'az soo' neltsuk hutni, 'et 'ink'ez hukw'elh'az 'int'ah 'i mai too 'i bughu hínilhdze. 'Et nyun ndi unzoo, 'i 'udek'ah whuts'un ontun!" yúlhni. ¹¹ Njan keyah Cana Galilee yun k'ut whuz'ai 'et soo 'udechoo Sizi huwa 'ét'en teh whená'dit'en, 'ink'ez dádelti 'et hóbunelhtan. 'I bugha hodul'eh 'en bugha ba 'alha yint'ah suli.

Jerusalem luglez whucho Sizi 'uhooket tinábunenyoot

¹² 'Et ndúhooja hukw'elh'az Sizi keyah Capernaum huwhutni ts'ih whinya. Be'ama chah 'uja, 'ink'ez bulhutsinkah chah, 'ink'ez yugha hoodul'eh chah, 'aw sa ilah 'et hudáalts'i. ¹³ 'Aw 'et wheghah whúdezulh ndet da Lizwif bukoo Yak'usda lizas Butus Lhuséya whunahulnih,* 'et Sizi Jerusalem ts'ih whénya. ¹⁴ 'Et luglez whucho whuna'nesduti'oo wheyah ts'ih tézya 'et dune 'e'óoket hubunílh'en. Khunai cha, musdus cha, sheep cha, 'ink'ez dut'aiyaz cha, dove hiyúlhni, hiye 'óoket, 'ink'ez dune sooneya lhk'enáhudunedzih, 'en chah 'et 'uhut'en. ¹⁵ Tl'oolhyaz be dutsus inla. 'I be khunai ts'iyawh tinaínenyoot. Sooneya lhk'enáhundunedzih chah hubuzooneya nus wheyantsut, 'ink'ez kw'uzdai chah yun tez'ai. ¹⁶ 'Ink'ez dut'aiyaz be 'óoket chah ndó bulhni, "K'an 'aw 'et tiná'nuhle! 'Aw se'aBá bukooyah 'et 'e'óohket bakoo whulhtsi ilah!" hubúlhni. ¹⁷ 'Et ndunnah yugha hoodul'eh

---

* **2:13** Nawhudezulh totsuk 'ilhunahowudulh 'ink'ez ndi sheep k'us unzoo 'i nahiyut'alh. Njan whewhúnhulnih hoh da Yak'usda yun k'ut Egypt ts'a hanaóobanla da.

'et whunahulnih huwa 'uk'une'huzguz 'i daja ni, 'et ndutni, “Njan nkoo hukwa' nuszun k'et 'ants'ih siyah whudezk'un li'nust'ah.” ¹⁸ Lizwif 'uhiyúlhni, “Njan nts'oh teh ne'ínt'en nts'ez na'a 'ínt'en hooncha túne' 'int'en, 'et whunénilhtun?” ¹⁹ 'Et Sizi ndo búlhni, “Njan bukoo whudézi nuhwheni hoolah whulhtsi 'ink'ez tat dzin inle t'eh, 'et dinaoodutés'ah.” ²⁰ 'Et ndunnah Lizwif 'uhiyúlhni, “Njan koo whudézi dit lanezi 'o 'at lhk'utat naodezut inle hoh lhaoodúlya. 'Et daja ninzun ho' dini, tat dzin whutuh zeh dinaoodutá'ah dini,” hiyúlhni. ²¹ 'Et njan Sizi bukoo whudézi howu yalhtuk hoh, dich'oh buyust'e, 'i ghu yalhtuk ho' utni íne. ²² 'Et huwa Sizi Gri dázsaí hubutuh dinadija hoh yugha hoodul'eh whunahulnih daja hubúlhni inle da, 'ink'ez ndi Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduzuguz, 'i 'ink'ez khunek 'i Sizi ye yaíhtuk, 'i bulh daja ni ts'iyawh huba 'álha 'uhoont'ah. ²³ 'Awhuz Jerusalem 'et zeh 'ut'en hoh njan Hubutuh Lhusíya, 'et whutah ne'whut'en, bulunah ndunnah Sizi yunilh'en nts'o túne'ut'en, 'et huwa k'us lhanah boozi huba 'alha' yint'ah suli. ²⁴ 'Et whunts'ih Sizi dich'oh chah 'aw dune hubut'achanítan, t'eobunínzun dune dahínt'ah 'et huwa. ²⁵ 'Ink'ez 'aw 'uyoon dune dahínt'ah 'et ndudóoni ghaít'ah, dich'oh dune dahínt'ah chah t'eobunínzun 'et huwa.

3

Sizi Nicodemus yúlhni doo chah zeh whutanle huba 'uhoont'ah

¹ 'Ilhunuh dune Pharisee bulh dezulh, 'en 'ilhunuh Lizwif hubutsuh whudelhdzulh, 'en

Nicodemus hiyulhni. ² 'En 'ulh'ek 'et Sizi yughu ninya 'ink'ez ndi yúlhni, “Rabbi, Yak'usda yulh 'int'ah dune, 'en zeh njan huwa 'ét'en tune' oot'en huba 'uhoont'ah. 'Et huwa soo t'ets'onínzun dune hoodulh'eh Yak'usda ts'ih haínya, 'en inli ho' nint'ah.” ³ 'Et Sizi 'uyúlhni, “Soo ts'ah'un na'a nyudúsni, dune doo chah zeh whuzdli t'eh, 'et t'eh zeh nts'e Yak'usda 'en hubudayi cho unli whute'ilh.” ⁴ 'Et Nicodemus ndi yúlhni, “Nts'e na'a suba 'ilhunuh dune tube ye'un uzulh, 'en doo chah 'uhóoleh ho' dini? 'Aw whulh nat be'ama yuchan naooja 'ink'ez doo chah 'uhóoleh ghaít'ah!” yúlhni. ⁵ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Soo ts'ah'un na'a nyudúsni, dune too 'ink'ez Ndoni be chah whuzdli t'eh, 'et zeh nts'e dune Yak'usda dich'oh zeh hubudayi cho unli 'et 'aw dahóoya ghaít'ah. ⁶ Ndun dune bugha whuzdli, 'en dune budune 'int'ah, 'ink'ez ndan Ndoni be whuzdli, 'en Ndoni budune 'int'ah. ⁷ 'Et nyudúsni nuhwheni doo chah zeh hóhle huba' hoont'ah. Khun teh 'et huwa mba hócha gunih! ⁸ 'Ants'ih nilhts'i delts'ulh li'hoont'ah. Nilhts'i dints'o 'et whunts'ih nts'ez de hadélts'ut k'us nts'e dutelts'ulh 'aw t'éoonuzínzun. 'Et whuz na'a zeh 'aw t'éoonónzin ghaít'ah nts'e na'a dune Ndoni be whuzdli,” yúlhni. ⁹ 'Et Nicodemus ndi yúlhni, “Et nts'e na'a 'uwhutét'ilh?” ¹⁰ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Et nyun Israel butsu hainde whubodilh'eh inli, 'ink'ez nts'e na'a 'int'ah njan 'aw nyeni be t'éoonuzínzun? ¹¹ Soo ts'ah'un na'a njan nyudúsni, t'éts'onínzun ndet howu yats'ulhtuk 'ink'ez ts'ah'un na'a nuhwhuts'útni ndai ts'a'en 'ink'ez nuhwheni 'aw neghunek nuhwhuba 'alaha' chaít'ah. ¹² Ndi yun k'ut nts'oh

tulih né'whut'en, 'et hubugha 'ún whudusni, 'et whunts'ih nuhwhuba 'álha cha'hóot'ah nts'e na'a simba nduk yak'uz né'whut'en, 'et hubugha 'ún whudusni, 'et nuhwhuba 'alha 'uhot'e? ¹³ 'Aw 'ilhunuh dune nduk yak'uz whenya hoolah, 'aw 'ilhunuh zeh 'uja ndus de yak'uz haínya. 'En 'int'ah yinkak dune ye' unli, 'en 'int'ah yak'uz whukeyah whuz'ai. ¹⁴ 'Uda 'aw dune chahahóot'ih 'et Moses 'en tl'ughus k'edéltsi dibe' yudilhtsi inle, whuz na'a yinkak dune ye' dibe na'hidóolhtsih huba 'uhoont'ah. ¹⁵ 'Et huwa ndunnah 'en bugha huba 'alha 'uhoont'ah, 'en 'aw dachatesa,* 'ilhuz wule wheni hukhutenalh. ¹⁶ Yak'usda dalhcho 'i be ndi yun k'ut dune húbuk'entsi', 'aw 'ilhunuh zeh buYe' 'en hubugha ínilti. 'En bugha ndan huba 'alha' yint'ah 'aw dachahútesa, 'ilhuz wheni hukhutena 'et huwa. ¹⁷ 'Aw dune ba nahuteyeh ílah Yak'usda buYe' ndi yun k'uz yutélh'a. 'En bugha ndi yun k'ut whut'en 'en ts'iyannah hudoojih, 'et wheni ndi yun k'uz yutélh'a. ¹⁸ Ndunnah huba 'álha' yint'ah 'en 'aw huba nachahutésyel. 'Et ndunnah 'aw huba 'álha cha'yít'ah, 'en 'uda huba nahézya ho' hint'ah, 'aw Yak'usda buYe' boozí 'aw huba 'alha cha'yít'ah 'et huwa. ¹⁹ 'En 'int'ah be né'hoot'en unli ndi yun k'eínya. 'I 'aw 'i hikacha'nízun njan tsahólhgus yuh 'et 'o nus tinch'a 'uhút'ih, 'et huhóont'i. 'Et huwa huba nahooyeh. ²⁰ Ndunnah hoontsi' tune'hút'en, 'en ndi be whét'en hits'u dutnik. 'Et huwa ndi be whét'en, 'aw hits'un tóoya ghaít'ah, doo ka tink'us ne'hút'en 'et ts'et haootélt's'ulh 'et whuch'a. ²¹ 'Et whunts'ih ndan ts'ah'un na'a 'et'ilh, 'en ndi be

---

* **3:15** Njan ndachátesa ni, 'aw neyust'e ilah, nezul 'ink'ez neyégha gha yalhtuk ni ho 'utni.

whét'en ts'un teyalh, 'et hoh ts'iyannah t'ehonózin, nts'oh tune'út'en, Yak'usda 'en bugha ne'ts'oot'en.”

John dune too be ne'úlh'en doo chah zeh Sizi yuba whudélhti

²² Njan hoh túne' whust'en hukw'elh'az Sizi 'ink'ez yugha hoodul'eh Judea yun k'ut ts'ih whehándel. 'Et yugha hoodul'eh higha hudáls'ti 'ink'ez dune too be' óobalh'en. ²³ Hoh da zeh John 'en chah keyah Aenon huwhútni, keyah Salem huwhútni wheghah whuz'ai, 'et dune too be 'oobalh'en, 'et too lhai 'et huwa. Dune hits'u lhadulh 'ink'ez bulunah dune too be' binla. ²⁴ 'Et John nk'ácha tsak'echalhts'it 'et huwa. ²⁵ 'Et hoh da John yugha hoodul'eh Lizwif bulh lkh'enahuditdzut Lizwif hube 'ut'en k'ah hukw'una'a lana'huldeh 'et huwa. ²⁶ 'Et huwa John highu nindel 'ink'ez hiyoodulhkut, “Rabbi ndun dune 'ilhunuh ngha hoodul'eh, Jordan took'oh nyaz ts'ih, 'en dune hubulh yaílhtuk ínle, 'aw 'et 'en dune too be 'úlh'en 'ink'ez ts'iyannah hits'ún lhadulh,” hiyúlhni. ²⁷ 'Et John ndo búlhni, “Yak'usda yugha óoni'ai t'eh zeh, 'et huwa 'aw 'ants'ih 'et hoonliyaz 'oot'e ghaít'ah. ²⁸ Nuhwhenich'oh 'et whunts'ih daja dusni t'éoonáhzun, si 'aw Christ 'en ilah 'ust'ah, 'et whunts'ih 'ilhunuh yutsuh whusál'a, 'en 'ust'ah. ²⁹ 'Et nduhóont'ah hoh, 'ilhunuh dune ts'eke yughusda, 'en 'at ut'i 'int'ah. 'Et hubuk'entsi' yuzih suyin 'ink'ez yughunek yoozélhts'ai whuz na'a tube yuba hóont'i. 'Et nuhwhúdsni si chah whuz na'a tube cho hoonúst'i.† ³⁰ 'O nus tube cho

† **3:29** Ndun dune 'at ut'i 'en Sizi Gri dult'ah, 'ink'ez buk'esi', 'en John dune too be 'ulh'en dult'ah ni ho 'utni.

hidóolhti 'ink'ez si hukw'elh'ih suba hodóolhti, 'et whuz na'a 'uhót'e huba' hoont'ah. ³¹ Ndun ndus de haínya, 'en ts'iyannah hubugha ndoh 'int'ah 'ink'ez ndan yinkak ts'ih haínya, 'en yinkak dune unli, 'et huwa ndi yun k'ut hoonli, 'i zeh highu yalhtuk. 'Et ndun yak'uz haínya, 'en ts'iyannah hubugha ndoh 'int'ah. ³² 'Et ndet ndun whunalh'en 'ink'ez whudánts'o, 'et 'uyoon chah hubúlhni, 'et whunts'ih daja hubúlhni 'aw highunek chaílhchollh. ³³ 'Et whunts'ih ndun yughunek ilhchoot daja ni, 'en 'utni ndun Yak'usda 'en buba 'alha' yint'ah, ni. ³⁴ Ndun 'en Yak'usda whusayálh'a, 'en 'ink'ez didut Ndoni be yudelhbun, 'et huwa Yak'usda bughunek zeh be yálhtuk. ³⁵ Yak'usda 'en buYe' yuk'entsi' 'et huwa ts'iyaintsuk k'úne' hool'en, 'et yugha óoni'ai. ³⁶ 'Et ndunnah ndan Yak'usda buYe' buba 'alha yint'ah, 'en 'ilhuz wheni be ts'úkhuna, 'i huyit'i, 'et whunts'ih ndunnah huba 'alha' cha'yít'ah, 'en 'aw honoolh'en ghaít'ah, Yak'usda yé hubulh húnilch'e 'ahoolhyez wheni buk'uz 'uztét'ilh," ni John.

4

Tlhunuh ts'eke Samaria yun k'ut whut'en, 'en Sizi ndi 'ilhuz wheni be ts'úkhuna 'i bugha yulh yálhtuk.

¹ 'Et ndunnah Pharisee hiyulh údits'o hoh 'uhíyulhni, "Sizi 'en John dega nus lhanah dune chah yugha hoodul'eh suli, 'ink'ez dune too be' úlh'en chah 'ut'en," hutni. ² 'Et whunts'ih 'alha Sizi 'aw dich'oh ilah dune too be' bulh'en, yugha hoodul'eh, 'en zeh 'uhut'en. ³ 'Et neMoodihti whulh úduzts'ai 'aw 'et Judea yun k'ut whuch'a nasja 'ink'ez Galilee yun k'ut ts'ih natesja. ⁴ 'Et

nadalh hoh Samaria yun k'ut hoh lhunátedalh,
⁵ 'ink'ez Samaria yun k'ut keyah Sychar huwhútni
 ts'ih ninya. Njan keyah 'et yun k'ut Jacob buye'
 Joseph yugha óoni'ai ínle, 'et wheghah whuz'ai. ⁶ 'Et
 Jacob too k'et 'uhóonla, 'et whuz'ai. 'Et Sizi tube sa
 nuséya 'ink'ez ninéntsai, 'et huwa too k'et whuzih
 'et nátl'adedá. 'Et 6:00 'uhúnet'oh hoh 'ut'en. ⁷ 'Et
 usda hoh 'ilhunuh ts'eke, Samaria whut'en, 'en
 too kéya. 'Et Sizi ndi yúlhni, “Too sugha nínkaih!”
 yúlhni. ⁸ Dich'oh zeh 'int'ah, yugha hoodul'eh
 keyah ts'ih ts'iyi hootekulh ts'ih whehándel 'et
 huwa. ⁹ 'Et ndun Samaria ts'eke 'en 'uyúlhni,
 “Nyun Lizwif 'int'ah 'ink'ez si Samaria ts'eke
 'ust'ah, 'ink'ez di ka dini too suts'un ka' dini?”
 Lizwif, 'en Samaria whut'en 'aw buka cha'hunízun
 'et huwa 'utni. ¹⁰ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Ndi Yak'usda
 huwa íni'ai, 'i soo cho t'eninzun t'eh, 'ink'ez ndun
 'utni nyulh yálhtuk hoh too nts'u ka 'utni, 'en
 t'enínzun t'eh, 'et nyun 'uda oodolhkut 'ink'ez ndai
 too bugha hiye khuna, 'i da nughá yoolhdzeh
 ínle,” yúlhni. ¹¹ 'Et ndun ts'eke ndi yúlhni, “Nyun
 'aw be ta'ónkalh 'i chaínt'ih, 'ink'ez njan too k'et
 nádalhdzat, nts'e na'a ndi too be ts'úkhuna, 'i be
 'útankalh? ¹² Netsuh whudelhdzulh Jacob 'en njan
 too k'et negha óoni'ai. Didut, buye'kah, 'ink'ez
 bughunai teh, njan too k'et 'et too hutnai ínle, 'et
 huwa nyun buba nus incha ninzun ih?” yúlhni.
¹³ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Ndunnah njan too k'et
 too utnai, doo chah zeh ta'hóosde hulhih, ¹⁴ 'et
 whunts'ih ndunnah too bugha ítelhdzoh, 'i hiyetnai
 t'eh, 'aw 'o 'at ta'hóde ghaít'ah. Ndun ndi too
 bugha ínulhdze, 'i too 'ahoolhyez ninli 'int'ah, 'i be
 'ahoolhyez wheni hukhutena,” yúlhni. ¹⁵ 'Et ts'eke

ndi yúlhni, “Hoh ndi too 'udíni 'i sugha nílhdzeh, 'et huwa 'aw 'o 'un tacha'ootuzesde 'ink'ez 'aw 'o 'at njan too ooskalh ghaít'ah.” ¹⁶ “Nki 'anìh díni 'ink'ez 'en bulh dez náht'us,” yúlhni Sizi. ¹⁷ 'Et ts'eke 'utni, “Aw suki hoolah hoh 'ust'ah.” 'Et Sizi ndi yúlhni, “Soo' dini! Ts'ah'un na'a sudíni, 'aw nki chah hoolah dini. ¹⁸ T'éoonúszun skwunlanah nkikah inle, 'ink'ez k'an bughu sinda, 'en chah 'aw nki ilah 'int'ah. 'Et ts'ah'un na'a 'udenja,” yúlhni. ¹⁹ 'Et ts'eke ndi yúlhni, “Nyun nus whunilh'en tuli' nint'ah? ²⁰ Netsuh whudelhdzulh, 'en ndi dzulh k'ut 'et teni 'uhunilhzun ínle. 'Et nuhwheni 'udúhni Jerusalem 'et 'ilhun whuz'ai, 'et dune teni 'uhunoolhzin huba 'uhoont'ah,” yúlhni. ²¹ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Mba 'alha 'udoosni, 'ilhudzin dez whélts'ulh hoh 'uhoont'ah, 'aw ndi dzulh k'ut k'us Jerusalem 'et zeh ilah Yak'usda 'en butsu téni 'untelhdzin hoh 'uhoont'ah. ²² Nuhwheni ndai butsu'un téni 'unulhdzun 'i 'aw nuhwheni be t'enuzúhzun. Wheni ndun butsu'u téni 'uznilhzun t'ezninzun, Lizwif, 'en hubula tah ts'ih zeh dune hudutejih 'et huwa. ²³ Ndet whuz de whúdezulh k'an 'et huba 'uhoont'ah, ts'ah'un na'a teni 'uhunilhzun soo ndzi ndulhcho 'i be ts'ah'un na'a Yak'usda hits'un téni 'uhunoolhzin wheni. 'En ndunt'ah, 'en Yak'usda buka' ninzun butsu'u téni 'uhunoolhzin ka. ²⁴ Yak'usda 'en nudúdeh 'i unli ho' 'int'ah. 'Ink'ez ndunnah hits'un téni' hunilhzun, 'en ts'ah'un na'a buyégha be hits'un teni 'unoolhdzin huba' hoont'ah,” yúlhni. ²⁵ 'Et ndan ts'eke ndi yúlhni, “T'éoonúszun ndan Messiah whusatéyalh, ndan Christ hiyúlhni, 'en whusaínya t'eh, dutsuk newhuntehtun.” ²⁶ 'Et Sizi ndi yúlhni, “K'an 'et ndan nyulh yálhtuk, 'en si usdli hoh

'ust'ah.” 27 Soo 'et ndutni 'aw 'et 'ustl'e' 'udeja hoh, yugha hoodul'eh whusanáhedel. Tube huba hooncha Sizi ndun ts'eke 'en yulh yálhtuk, 'et whunts'ih 'aw 'ilhunuh nts'ih chahiyoodulhkut, “Di ka ndun ts'eke 'en bulh yaílhtuk?” k'us, “Ndet 'et nahoote'alh?” chahidínil. 28 'Et ndun ts'eke too ye kuya 'i chah 'aw 'et nínin'ai 'ink'ez keyah ts'ih whenája. 'Et dune ts'iyawh ndó bulhni, 29 “Anih! Ndun dune noolh'en si! Nts'oh tula né'zust'en inle, ts'iyawh ndusúlhni. 'En tulih Christ 'int'ah?” hubúlhni. 30 'Et huwa soo ts'iyannah keyah ts'ih hahándel 'ink'ez Sizi highu nindel. 31 'Et ho da yugha hoodul'eh 'uyúlhni, “Rabbi, na'int'alh!” 32 'Et Sizi ndo búlhni, “Uda ndi ts'iyi 'aw nuhwheni t'enuzuzhun, 'i úst'i.” 33 'Et yugha hoodul'eh dich'oh 'úlhodutni, “Uyoon dune yuté'alh 'i yuba whusayánla ho tulih ni?” 34 'Et Sizi ndo búlhni, “Ndun whuz de sutelh'a, ndet suts'u húkwa' ninzun, hoh tune'óost'en 'ink'ez be 'ut'en lhadósdleh huba 'uhoont'ah. Ndi 'i zeh suts'eyi 'int'ah. 35 'Awhuz dink'i sanun whuz'ai, tl'o 'utelilh whuts'un. 'Et whunts'ih 'un whudusni hoh soo zélhts'ai, soo cho nuhwhuna be whunulh'en. Tl'o k'ut 'aw 'et whudezgi tl'o 'utenilh huba. 36 Ndan whut'as, 'en huba k'elha hóle, 'ink'ez ndan 'ilhodughulhdzeh 'en, 'et ndunnah 'ilhunabughesdle, 'en 'ilhuz wúle hiye khúna, 'i bugha itélts'ulh. 'Et huwa ndan 'a'nule 'ink'ez ndan 'ilhodughulhdzeh, nahúlt'ah 'en hóntelhnik. 37 'Et whuz na'a daja ni 'alha 'utni, “Ilhunuh dune 'en whuye' nule 'ink'ez 'uyoon dune 'en ha' nule.’ 'Et ndi 'utni 'i 'alha 'uhoont'ah. 38 'Aw whutsah da cha'záht'en 'et whunts'ih whetélh'a na'oolhdzooch wheni. Whuz whutsuh da 'uyoon suba 'et'en

ínle. 'Et k'an nuhli whusáhdel 'ink'ez 'uyoon ha' nanla 'et ha' nilhla," hubúlhni. ³⁹ 'Et ndun ts'eke, njan keyah whut'en, 'en ts'iyannah hubudáni, "Dast'en inle, ts'iyawh ndusúlhni," ni. 'Et huwa 'en bughunek bughá lhannah Samaria whut'en huba 'alha' yint'ah suli. ⁴⁰ 'Et huwa Samaria whut'en dune Sizi highu nindel hoh hubuzih ónda hiyúlhni. 'Et huwa nat dzin 'et hubuzih inda. ⁴¹ Bughunek 'i bughá tube 'o nus unélt suk, 'en bughá hububa 'alha' 'uhoont'ah. ⁴² 'Et ndun ts'eke 'uhiyúlhni, "Aw nyun nghunek 'i bughá zeh ilah neba 'alha' 'int'ah, whenich'oh bughunek ts'udánt's'o. 'I bughá 'alha' ndun 'en dune telhyis wheni, Christ, 'en ndi yun k'einya t'ets'onanzin," hiyúlhni. ⁴³ Nat dzin inle hoh Sizi Galilee yun k'ut ts'ih whénya, ⁴⁴ 'ink'ez dich'oh hoh ndútni, "Yak'usda be nus whúnilh'en dich'oh dukeyah inda, 'et whunts'ih, 'aw chahidílhiti," ni. ⁴⁵ 'Et Galilee yun k'ut ts'ih hainya hoh ndunnah Galilee whut'en 'en dune tube huhóont'i hubughu ninya. Didut chah Jerusalem dzenis whuti nduhóolyez hoh 'et 'uhet'en 'ink'ez Sizi hinilh'en hoh hubunalh hooncha túne' 'ust'en. ⁴⁶ 'Et doo chah Sizi Galilee yun k'ut, keyah Cana huwhútni ts'ih lhunásja. 'Et 'uja too, 'i mai too yulh'tsi ínle. 'Et 'ilhunuh dune keyah dune tsuh whudéldhzulh buye' tube únduda keyah Capernaum huwhútni 'et. ⁴⁷ 'Et Sizi Judea yun k'ut ts'ih háinya 'ink'ez Galilee yun k'ut whuz tezya, 'et whulh úduzts'ai hoh yuts'un ninya, Capernaum ts'ih dudulh nátoot'as buye' 'aw 'et datétsah, 'en soo ná'yooleh, 'et hukwa yuts'un tedudlih. ⁴⁸ 'Et Sizi ndi yúlhni, "Nyunalh huwa 'int'en tune' 'ust'en 'ink'ez hooncha tune'

'úst'en t'eh, 'et t'eh zeh mba 'alha 'oost'e." 49 'Et ndun keyah dune tsuh whudélhdzuhl ndi yúlhni, "Sumoodih 'anìh soo 'a! Siyaz datétsah whutsah da!" 50 'Et Sizi ndi yúlhni, "Naindadh, nye' khuna." 'Et ndun dune daja yulhni, Sizi yuba 'alha deja 'ink'ez whenája. 51 'Awhuz bukoo whuts'un nádalh hoh, be' ustle hidudezdel 'ink'ez, "Nye' khuna," hiyúlhni. 52 'Et huboodulhkut, "Soo nts'oh da whudézulh hoh soo na'uja?" 'Et hiyúlhni, "Hulhda 7:00 'uhunit'oh hoh ndi dada butsu haídelt's'ut." 53 'Et ndun dune t'ewhunínzun soo hoh wheghah whezulh hoh Sizi ndi yúlhni, "Nye' khuna." 'Et didut 'ink'ez 'on ghoh 'int'ah tubulh, ts'iyawh Sizi bugha hububa 'alha' yint'ah suli. 54 'Et Judea yun k'ut ts'ih haínnya 'ink'ez Galilee yun k'ut 'et ninya hoh whulh nat 'i yun k'ut Sizi hooncha tune' 'ust'en.

5

Tadez'ai Bethesda huwhút'ni, 'et Sizi 'ilhunuh dune soo ná'yinla

1 Njan hoh tune' whust'en hukw'elh'az 'et Lizwif budzenis whuti 'et wheni Sizi Jerusalem ts'ih whinya. 2 Nyoh Jerusalem 'et sheep ba da'dentan hoonli, 'et wheghah tádez'ai whuz'ai. Njan tádez'ai, 'et Hebrew k'una'a Bethesda huwhút'ni, 'et whunat skwunlat bun tsilh t'ah whuzdla. 3 Njan bun tsilh t'ah 'et tube lhanah nduda 'et husdla. Bulunah chahuwhés'en, 'ink'ez bulunah hubódin'ai, 'ink'ez bulunah chah nchahúghusna. 'En ndi too nu-tughetnah, 'et huba hilh'i. 4 Soo nenaóodughidzuk te'whut'ih totsuk, lizas ndus de hadúdoh 'ink'ez

tadez'ai, 'et too nunáhighelnaih. Ndan soo 'udechoo toot tayih 'en, nts'oh dant'i dada be nduda, 'et whunts'ih soo na'ut'ih. ⁵ 'Ilhunuh dune tat lanezi 'o 'at lhk'udit (38) naóodezut, 'en 'et ndúda. ⁶ 'Et sulhti hoh Sizi yunilh'en. T'ewhunínzun tube sa 'et ilhte. 'Et ndi yúlhni, “Soo ná'tantnilh hukwa' ninzun ih?” ⁷ 'Et 'ahoh dune nduda 'utni, “Ndi too nunaghetnaih teh, 'aw dune tasóolhtelh hoolah. 'Awhuz whuts'un húkwa 'ust'en hoh 'uyoon whusayih 'ink'ez sutsuh tayih.” ⁸ Sizi 'et ndí yulhni, “Didinyih, kw'usinti 'i ílhchoot, 'ink'ez nínnya!” ⁹ 'Et 'ahoh dune nduda soo ná'uja. Yuk'usti 'i yílhchoot, 'ink'ez tezya. Lizwif nahulyis 'et dzin 'et 'uhóoja. ¹⁰ Ndun dune soo ná'uja, 'en Lizwif ndi hiyúlhni, “K'an dzin nahulyis ho' 'uhoont'ah. 'Aw bukw'usinti 'i 'aw nólhchoos huba chahóot'ah!” ¹¹ 'Et ndo búlhni, “Ndan soo ná'sinla, 'en 'usúlhni, 'Kw'usinti 'i ilhchoot 'ink'ez ninya,' sulhni.” ¹² 'Et huwa hiyoodulhkut, “Ndan ho' 'int'ah, ndi kw'usinti 'i ilhchoot 'ink'ez ninya nyúlhni 'en?” ¹³ 'Et ndun dune dich'oh chah 'aw t'eyunízun ndan 'uyínla soo ná'yinla. Tube lhanah dune tadez'ai, 'et 'uhut'en hoh Sizi whu'iz ts'ih whenya, 'et huwa 'aw t'echahínzil. ¹⁴ Njan 'et ndúhooja hukw'elh'az luglez whucho 'et Sizi ndun nayilhti 'ink'ez ndi yúlhni, “Dahooja, k'an 'aw 'et soo ná'inja. Lubeshi 'ilh'en 'ustl'e' 'oneh, doo ka 'o nus hoontsi' 'et ts'ih ngha hólts'it!” ¹⁵ 'Et ndun dune whenája 'ink'ez Lizwif hubudáni Sizi 'en 'uyínla soo ná'yinla. ¹⁶ 'Et huwa Lizwif Sizi dzuh nahídilhazut 'ink'ez hituzelghelh 'et hukwa húnuta. Njan nahulyis dzin 'et hoh tune' 'ust'en 'et hukwa. ¹⁷ 'Et whunts'ih Sizi ndo búlhni,

“ABá 'ahoolhyez 'ut'en, 'et huwa si chah 'oost'en huba 'uhoont'ah.” ¹⁸ 'Et hukwa Lizwif 'o nus hituzelghelh hukwa' huninzun. 'Aw nahulyis dzin lhk'onínyuz 'et huwa zeh ilah, 'ink'ez chah Yak'usda 'en be'aBá yulhni. 'Et ndutni hoh 'et bugha ts'ih Yak'usda yulh lhúgha 'int'ah ni, 'et huwa hituzelghelh hukwa' huninzun.

Sizi Yak'usda buYe' unli 'ink'ez ts'iyannah hubugha ndoh sulí, 'et be'aBá yugha óoni'ai, 'et wheóobunelhtan.

¹⁹ 'Et Sizi 'et ndo búlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'un whúdsni, si Yak'usda buYe' usdli, 'et whunts'ih 'aw sich'oh hukwa' nuszun tune' 'oost'en ghaít'ah. Yak'usda se'aBá nts'oh ne'út'en nulh'en, 'et whuz na'a zeh buYe' ne'út'en. ²⁰ Se'aBá buYe' yuk'entsi' 'et huwa ts'iyai tsuk be 'ut'en k'ah whénulhtun. det whunalh'en, 'et 'o nus 'ut'en k'ah hooncha, 'et whuyúntelhtun. 'I be tube nuhwhuba hooncha. ²¹ Se'aBá 'en 'ut'en, yahadla 'en dinabudile 'ink'ez ndunnah hubuka' ninzun, 'en 'ilhuz hiye khúna 'i hubugha yú'aih. Whuz na'a zeh si Yak'usda buYe', ndunnah hubuka' nuszun, 'en 'ilhuz hiye khúna 'i hubugha yús'aih. ²² Se'aBá 'en 'aw dune ba nahéyelh ílah, k'us buYe' 'en dune ba nahooyeh, 'et yutl'ahó'ai. ²³ Njan 'et ndúja, 'et huwa buYe' dune ts'iyannah 'en hidóolhti nts'e na'a be'aBá hidélhti hukw'una'a. Ndunnah buYe' chadílhti 'en 'aw be'aBá 'en chah chahidílhti, 'ink'ez 'en 'uyínla buYe' whusayálh'a inle.

Ndunnah sughunek ílhchoot 'ink'ez ndun whuz de súdeh'a, 'en hubugha hububa 'alha' 'int'ah, 'en 'ilhuz hiye khúna 'i hiyít'i.

24 “Soo ts'ah'un na'a nuhwhudúsní, ndunnah sughunek ílhchoot 'ink'ez ndun whuz de súdeelh'a, 'en hubugha hububa 'alha' 'uhoont'ah, 'en 'ilhuz hiye khúna 'i hiyít'i. 'Aw hubuna'doodeh ghaít'ah, 'uda be dats'útsaih 'i hiye ghóozdel 'ink'ez 'ilhuz hiye khúna, 'i hiyít'i. 25 Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsní, ndet whuz de whúdezulh k'an 'aw 'et néwhults'ut. K'an 'aw 'et yahadla Yak'usda buYe' bughunek hidutéts'o, 'ink'ez ndan hidánt's'o, 'en hukhutenalh. 26 Se'aBá 'en dich'oh hiye khúna 'i yit'i. 'Et whuz na'a zeh buYe', 'en chah be khútna 'i dich'oh yít'i, 'et yugha óoni'ai. 27 'Ink'ez ts'iyannah hubugha ndoh 'oot'e, 'et chah yugha óoni'ai. Yak'usda buYe' unli 'ink'ez yinkak dune ye' chah unli, 'et huwa ts'iyannah dune huba nahuteyelh huba 'uhóont'ah. 28 Daja 'un whudúsní 'aw nuhwhuba hócha gunih! 'Aw 'et whuz de whúdezulh, 'et ts'un k'ut yahadla chah highunek hidutéts'o, 29 'ink'ez dinahudutédulh. Ndunnah 'ut'en unzoo 'i 'ahiyulh'en, 'en dinábudutélelh 'ilhuz wheni hukhutena, 'ink'ez ndunnah hoontsi' tune' húst'en, 'en chah dinábudutélelh 'ilhuz wheni dzuh nahutezut huba nahuteyeh. 30 'Aw sich'oh ndúhoont'ah whunóolh'en ghaít'ah. 'Aw sich'oh hukwa' nuszun tune' 'óost'en ghaít'ah. Nts'oh tula se'aBá suts'u húkwa' ninzun hoh teh zeh ne'úst'en. 'Et huwa dune ba nahutesyeh t'eh, se'aBá súlhni, 'et whuz na'a zeh dune ba nahusyeh, 'et ts'ah'un na'a 'uhoont'ah. 31 Sich'oh sugha 'un whudúsní t'eh, 'aw nuhwhuba 'álha cha'zóost'e. 32 'Et 'uyoon 'int'ah, 'en si sugha ts'iyannah dune wheóobunulhtun 'ink'ez si sugha daja ni, 'alha 'uhoont'ah 'et t'ewhunúszun. 33 'Et nuhwheni

'uyoon, 'en John ts'un wheóobalh'a, 'et daja ni, 'et khunek 'alha' 'int'ah 'i be hubudáni. ³⁴ 'Aw dune si sugha daja ni, 'et huwa zeh ilah, njan ndúhoont'ah huwa ndun nuhwhudúsní, 'et huwa whedóohjih, 'et huwa ndun whudúsní. ³⁵ John 'en too dez'k'un 'ink'ez be whét'en, 'i hubut ts'u hayáandi 'et ndánt'e. 'Astl'iyaz wheni ndi be né'hoot'en, 'i be ndunwhúlhni inle. ³⁶ 'Et whunts'ih John si sugha 'uyoon wheóobunelhtan, 'o nus 'uhóolcho, 'et whust'i. Ndi 'ut'en 'i se'aBá stl'ayá'ai lhadóosdleh wheni, 'i 'ut'en 'aw 'i zeh bughá khusna, 'i bugha 'uyoon t'ehonózin, se'aBá 'en whuz de súdeh'a. ³⁷ 'Ink'ez se'aBá, ndun whuz de súdeh'a, 'en dich'oh si sugha ts'ah'un na'a whulhtsi. 'Aw yalhtuk chah suduzahts'o, 'ink'ez dant'ah unli 'aw chaséh'en. ³⁸ 'Ink'ez bughunek 'aw chaóozachtun. Ndu whuz de yúdeh'a 'aw nuhwhuba 'alha' cha'ít'ah, 'et huwa bughunek 'aw nuhwhéyah chadi'ah. ³⁹ Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i be 'ilhuz hiye khúna 'i aht'i nahzun, 'et huwa 'áht'en soo cho hoodulhú'eh, 'ink'ez ndi khunek 'uk'une'úsduguz, 'i si sugha zeh 'int'ah. ⁴⁰ Si sugha 'ilhuz wule hiye khúna 'i 'ooht'e, 'et whunts'ih 'aw suts'u tóohdelh hukwa cha'nuzuhzun. ⁴¹ 'Aw dune ye súdeh'ti 'i wulhchoot ghaít'ah, ⁴² 'et whunts'ih nuhwheni nuhwhugha ts'iyawh t'éoonúszun. Nuhwhuyuh ts'ih daht'ah hoh 'aw Yak'usda buk'echatsi' 'et t'ewhunuszun. ⁴³ Se'aBá 'en boozí bugha whusáya, 'et nuhwheni 'aw suka cha'nuzáhzun, 'et whunts'ih 'uyoon teh dich'oh buboozi bugha whusaínya t'eh, 'et t'eh da 'en buka' noohzin. ⁴⁴ Nuhwhenich'oh nuhtah chaoodúlhti. 'Et whunts'ih, ndai be 'uzdélhti 'i Yak'usda dich'oh

buts'u haídelts'ut, 'i 'aw bakancha'zaht'o 'et huwa nts'e na'a nuhwhuba 'alha' 'uwhutét'ilh? ⁴⁵ Se'aBá 'en bubut nuhk'éhos'alh noohzin gunih! 'Uyoo chah hoonli. Ndi khunek Yak'usda neba lhuhezya, 'i Moses 'en yutl'aída'ai ínle, 'i but'anínuhtan, 'en, 'i nuhk'éhoo'ai. ⁴⁶ Ndi Moses 'uk'uné'uzguz 'i, nuhwhuba 'alha' 'int'ah t'eh, 'et si sugha chah da nuhwhuba 'alha' 'uhót'e, Moses si sugha 'uk'uné'uzguz 'int'ah 'et huwa. ⁴⁷ 'Et whunts'ih ndi Moses 'uk'uné'uzguz 'i 'aw nuhwhuba 'alha' cha'ít'ah 'et huwa nts'e na'a suba si sughunek 'i nuhwhuba 'alha' 'oot'e?" 'et Sizi ndubulhni.

6

Huwa 'ét'en tune'ust'en, 'et huwa 5,000 dune 'en Sizi hiyoo'alh ka, 'i hubugha iní'ai

¹ 'Et hukw'elh'az Galilee bun k'ut 'et Sizi nyan whinki, 'i bun k'ut zeh Tiberias cha huwhútni. ² Hunduda hubutah tube huwa 'ét'en tune' 'úst'en 'et hinilh'en, 'et huwa tube lhanah 'ilhunahuwéedel, 'en 'et nihínudelh. ³ 'Et Sizi yasúya hoh yugha hoodul'eh tubulh, 'on ndoh dzulhyaz k'ut 'et nátl'ahúdelts'i. ⁴ 'Aw 'et wheghah whudezulh Lizwif Yak'usda bulizas Hubutus Lhuseya whunahulnih. ⁵ 'Et nyoh dzulhyaz k'ut Sizi whunilh'en tube lhanah dune hits'ú lhadulh, 'et hubunilh'en hoh Philip 'uyúlhni, "Nts'e lhes ts'ootekulh, ndunnah dune hite'alh huba?" ⁶ 'Et Sizi dich'oh daténilh 'et nt'oonínzun, 'et whunts'ih Philip 'en yóolhdzi ho 'utni. ⁷ 'Et Philip 'utni, "\$200.00 k'ah dustl'us lhes 'aw huba soo cha'níltuk, 'i 'ilhunuh hinli 'et whunts'ih ntsólyaz hite'alh, 'i hiya'al." ⁸ 'Et 'ilhunuh Sizi yugha hoodul'eh, Andrew, Simon Peter bulhutsin,

'en Sizi ndi yúlhni, ⁹ “Njan 'ilhunuh duneyaz netah 'ut'en, 'en lhes sut'e skwunlai (5) chah 'ink'ez lhookyaz nankoh (2) chah, 'i yit'i, 'et whunts'ih di wule lhe'huneltsuk yute'ulh huba?” ¹⁰ 'Et Sizi 'utni, “Ts'iyannah nitr'ahudoolts'ilh hubuhútni.” 'Et 'uhut'en t'l'oyaz k'ut hoonli, 'et dune 5,000 bat'en hinli hoh 'et natl'áhudelts'i. ¹¹ 'Et Sizi lhes yílhchoot, Yak'usda ts'un suchanailya ni hoh tenadédli, 'ink'ez yugha hoodul'eh hubutl'áyanla, hudélhts'i ts'iyawh hubutah niyoowhnih ni. 'Et lhookyaz yílhchoot 'ink'ez 'i chah 'et ndúyinla. Ts'iyannah soo 'uneltsuk hoh hiyílhchoot 'ink'ez hiya'al. ¹² 'Ink'ez ts'iyannah 'uhunesdai hoh, Sizi yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Ndai ts'ítezkat, 'i soo ts'iyawh 'ilhunawoohlelh, 'et huwa 'aw tintaokat ghaít'ah.” ¹³ 'Et huwa soo ts'iyannah 'an'al hukw'elh'az, ndai highá wéz'al 'i ndi skwunlai lhes sut'e 'ink'ez nankoh lhookyaz bulh, díhtezkat, 'i lhunahighezdla hoh lanezi 'o 'at nankoh (12) hoongwun 'i dezibun. ¹⁴ 'Et ndunnah dune honalh'en hoh Sizi dahoolcho 'uja, “Et 'alha' hoont'ah hoh ndun 'en nus whunilh'en 'et njan yun k'e teyalh, 'en 'int'ah,” hutni. ¹⁵ 'Et Sizi t'éwhunínzun hubudayi cho tele, 'et k'ehintét'a hukwa' huninzun, 'et huwa doo chah zeh dich'oh dzulhyaz k'uz whenája.

Sizi too k'ut nuya

¹⁶ 'Aw 'et hulhgha suli hoh yugha hoodul'eh 'en bun k'ut ts'ih whenahedel, ¹⁷ 'ink'ez ts'i be nahédel nyan keyah Capernaum ts'ih whuz nahutekelh hukwa' huninzun. 'Aw 'et tube tsahólhgus suli 'ink'ez Sizi 'awhuz bughu nachasadak. ¹⁸ Tube nilhtsi ulhtus, 'et huwa too k'ut tatsi díncha suli.

19 'Aw 'et bun k'ut lhulcho 'uhut'en hékelh hoh, Sizi too k'ut uyalh hoh hitelh'en, 'ink'ez 'aw 'et hubuts'i hubughah haínya hoh tube híyenelhujoot. 20 'Et, “Aw senlhujut ílah, si 'ust'en!” hubúlhni. 21 'Et ndo búlhni hukw'elh'az huhóont'i hoh hubuts'i be naja. 'Et hubughu denája ibulh, 'a hoh nts'e yun k'ut hutézki, whuz yáhuzki.

Sizi 'ilhohuwezdel ndo búlhni, “Si ndi lhes 'ilhuz wule hiye khútena, 'i 'ust'ah”

22 'Om bun dzin 'et ndunnah bun k'ut ts'ih 'ilhohuwezdel íne ts'iyaz 'ilho zeh 'et hinalh'en íne, 'et huwa Sizi 'aw yugha hoodul'eh hubughut denachaídal, hi'et whenadúki t'éhonínzun. 23 'Et whunts'ih ndet neMoodihti Yak'usda ts'un lhes ba tenadedli 'ink'ez dune tainínla huyoo'alh wheni, 'et whuzih, 'et hukw'elh'az 'uyoo ts'i chah Tiberias whuz de hainkat. 24 'Et ndet 'ilhohuwezdel ts'iyawh t'éhonanzin Sizi chah hoolah 'ink'ez yugha hoodul'eh chah ts'iyawh chah huhóolah, 'et huwa didut chah ts'iyawh ts'i be hándel 'ink'ez nyan Capernaum ts'ih whehánki Sizi hikunúta wheni. 25 'Et ndunnah 'ilhohuwezdel bun k'ut nyan nahuninki hoh Sizi nahiyilhti 'ink'ez hiyoodulhkut, “Rabbi nkeda njan 'et nínnya?” hiyulhni. 26 'Et Sizi ndo búlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni, 'aw njan nuhnalh huwa 'ét'en túne' 'ust'en, 'et huwa zeh ilah skunáhta. Ndi lhes nuhgha ní'ai, 'ink'ez be soo 'uhja, 'i ka zeh 'aht'en skunúhta. 27 Ndi naht'alh 'i hoolah nadleh ho' 'int'ah, 'aw 'i ilah bukunáhta, k'us ndi ah'alh 'i dune 'ilhuz wule beye khútena, 'i zeh bukunóohta. Yinkak dune ye', 'en 'i nuhwhughá yoo'alh, be'aBá Yak'usda 'en yugha óoni'ai, 'en behóodel'en, buYe'

'int'ah 'et huwa.” 28 'Et 'uhiyúlhni, “Dats'út'en hoh ndi Yak'usda be 'ut'en 'uts'utélh'ilh?” 29 'Et Sizi ndo búlhni, “Ndun dune Yak'usda nuhts'u whusayálh'a, 'en nuhwhuba 'alha 'oot'e. Ndi 'i Yak'usda be 'ut'en, 'i 'int'ah.” 30 'Et 'uhiyúlhni, “Dant'i 'ut'en 'utalh'ilh? 'Ilhunuh huwa 'ét'en neba 'uhoonleh, 'et t'eh ts'onoolh'en, 'ink'ez neba 'alha 'ont'e. 31 Wheni netsuh whudelhdzuhl 'aw dune चाहóot'ih ts'ih manna ndus de hainkat, 'i hiya'al. Yak'usda be' dustl'us k'ut 'uk'une'úsduzuguz bughunek, 'i 'utni, 'Lhes yak'uz haínkat, 'i bugha íni'ai hiyoo'alh wheni,” hiyulhni. 32 'Et Sizi ndo búlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni 'aw Moses 'en bugha ílah ndi lhes yak'uz hainkat, 'i nuhgha yá'aih inle, 'et k'us se'aBá 'en 'ut'en yak'uz whules nuhgha yú'aih. 33 Ndi Yak'usda bules 'en 'int'ah ndus de yak'uz haínnya 'ink'ez yinkak whudune 'ilhuz wheni hiye khútenalh 'i bugha iní'ai.” 34 'Et 'uhiyúlhni, “NeMoodihti, k'an whuts'un 'ahoolhyez ndi lhes 'i negha óon'alh.” 35 'Et Sizi ndo búlhni, “Si 'ust'ah ndi lhes ndai dune yugha khúna 'i usdli. Ndan sughuyih, 'en 'aw 'ilhuz wheni buye'óolts'ilh ghaít'ah, 'ink'ez ndan si buba 'alha' 'ust'ah, 'aw 'ilhuz wheni ta'hóde ghaít'ah. 36 'Et 'un whudúsni, k'an sunulh'en 'et whunts'ih 'aw nuhwhuba 'alha' cha'úst'ah. 37 Ndunnah 'en se'aBá sugha bunínla, 'en suts'un hútoodelh, 'ink'ez ndan sughuyih, 'aw hubuch'a naóolhu'ah ghaít'ah. 38 'Et húkwa ndus de yak'uz ts'ih háya. 'Aw sich'oh hukwa' nuszun tuné' test'en huba ílah, ndun whuz de súdeh'a, 'en nts'oh tula daóotenilh hukwa' ninzun, 'i 'ut'en 'óosdleh wheni whusáya. 39 'Ink'ez se'aBá, whuz de súdeh'a, 'en ndunnah sugha buninla 'aw 'ilhunuh

whunts'ih yudóonih hukwa cha'nízun, 'ink'ez dek'elh'az dzin t'eh dinabudutélelh. ⁴⁰ Ndunnah Yak'usda buYe' t'einínzun 'ink'ez 'en buba 'alha 'uyint'ah, 'ilhuz wheni hiye khúna 'i hiye'tét'ilh, 'ink'ez dek'elh'az dzin t'eh 'en dinabudutélelh. Ndun whuz de súdeh'a njan 'et hukwa' ninzun 'et huwa," hubúlhni. ⁴¹ 'Et Lizwif 'en Sizi hich'a yáwhenihtuk, "Datni hóh 'utni ndi lhes yak'uz ts'ih halts'ut 'i 'ust'ah ni?" ⁴² 'Ink'ez chah 'uhutni, "Nilh'en lhe'hoont'ah k'una'a yalhtuk! Ndun 'utni, 'en Joseph buye' Sizi 'en 'int'ah, 'ink'ez be'abá chah, be'ama chah, t'ébuznínzun. Nts'e na'a 'utni ndus de yak'uz ts'ih háya ni?" hutni. ⁴³ 'Et Sizi ndo búlhni, "Aw nuhwheni tah sughu yálhtuk ilah! ⁴⁴ Ndunnah se'aBá sts'ó bunilht'uk, 'en zeh suts'un hutodelh, 'ink'ez dek'elh'az dzin t'eh 'en dinahubudutélelh. ⁴⁵ Ndun nus honilh'en, 'en ndi 'i hik'une'úgzuz ínle, 'Yak'usda 'en ts'iyannah hubodutelh'eh,' 'Et huwa ndunnah se'aBá bughunek hidánts'o 'ink'ez 'i bugha huhodul'eh t'eh, 'en 'uhutenilh suts'un hutedulh. ⁴⁶ 'Aw se'aBá ya'en hoolah 'et whunts'ih ndun Yak'usda butsu haínya 'int'ah, 'en zeh ya'en. ⁴⁷ 'Alha 'un whudúsní, ndunnah si buba 'alha' 'ust'ah, 'en 'ilhuz wule hiye khúna 'i hiyít'i. ⁴⁸ Si 'ust'ah lhes dune ye khúna, 'i usdli. ⁴⁹ Nuhtsuh whudelhdzulh, 'en 'aw dune chahóot'ih ts'ih huwhut'i ínle, 'ink'ez manna 'i hiya'al, 'et whunts'ih yahadla. ⁵⁰ 'Et ndi lhes yak'uz ts'ih haínkat, 'i, ndan ya'al t'eh, 'aw dahóotsah ghaít'ah. ⁵¹ Ndi lhes yak'uz ts'ih haínkat 'i, 'ilhuz wule wheni hiye khúna, 'i 'ust'ah. Ndunnah ndi lhes ya'al t'eh, 'en 'ilhuz wheni hukhutenalh, 'ink'ez ndi lhes nuhgha té'alh, 'i suyust'e 'int'ah. 'Et ndi bugha ités'alh, 'i

hubugha yinkak whudune, 'ilhuz wule wheni hukhutenalh,” húbulhni. ⁵² 'Et doo chah ndunnah Lizwif 'et lhk'enahudidzut 'et nduhútni, “Nts'e na'a ndun dune buyust'e ts'ute'ulh?” hutni. ⁵³ 'Et Sizi ndo búlhni, “Ts'ah'un ndun whudusni, 'aw ndun yinkak dune ye' buyust'e cháh'ulh 'ink'ez buzkai chah cháhtnil t'eh, 'et ndi 'ilhuz wheni hiye khúna 'i 'aw chatuzeht'ih hoh 'uht'ah. ⁵⁴ Ndan suyust'e ya'al 'ink'ez suzkai chah yétnai, 'en 'ilhuz wheni hukhutenalh 'ink'ez 'udek'elh'az dzin t'eh dinábudutélelh. ⁵⁵ Suyust'e soo ts'uyi 'i 'int'ah, 'ink'ez suzkai chah soo ts'utnai 'i 'int'ah. ⁵⁶ Ndan syust'e ya'al, 'ink'ez suzkai chah yetnai, 'en 'ilhuz wheni sulh 'útet'e 'ink'ez si chah bulh 'útest'ilh. ⁵⁷ Se'aBá, 'ilhuz wheni khuna, 'en whuz de súdeh'a. 'En bugha si chah 'ilhuz wheni khusna. 'Et whuz na'a ndan sk'ut dune unli, si sugha 'ilhuz wule hukhutena. ⁵⁸ 'I 'int'ah, ndi soo lhes unli hoh ndus de yak'uz ts'ih haínya. 'Aw manna dulh nduchait'ah nuhtsuh whudelhdzulh 'aw dune chahóot'ih huwhut'i 'ink'ez hiya'al inle, 'et whunts'ih yahadla. Ndi lhes k'an bughu yalhtuk, 'i ndan ya'al, 'ilhuz wheni hukhutenalh,” hubúlhni. ⁵⁹ Sizi njan 'et ndutni inle keyah Capernaum huwhútni 'et luglez dune hodul'eh da.

Lhanah Sizi yugha hoodul'eh hich'a nasdel

⁶⁰ Lhanah yugha hoodul'eh daja hutni hidánts'o hukw'elh'az 'uhutni, “Njan whuneodulh'eh, 'et neba howu whulna k'una'a 'utni. Nts'e na'a buk'úne' 'uztet'en?” ⁶¹ Sizi dich'oh t'éwhunínzun daja ni 'et huwa hubudzi yuh ts'ih hich'a yalhtuk, 'et huwa yugha hoodul'eh huboodulh'kut, “Nuhwhuba dzuh 'udusni ih? ⁶² 'Ink'ez yinkak

dune ye' ndoh nts'e whutsuh da usda ts'ih, whuz nadalh nulh'en t'eh, daja ntehzilh? ⁶³ Ndoni 'en 'ut'en yinkak dune 'en 'ilhuz hukhutenalh bugha whu'aih. Dune yust'e yu'alh, 'aw hoonli chahoolah ho' hoont'ah. Ndi khunek be nóhwhulh yalhtuk, 'i Yak'usda butsu haídankat, 'i 'int'ah 'ink'ez 'i be 'ilhuz wheni hukhutenalh. ⁶⁴ 'Et whunts'ih nuhtah bulunah 'aw nuhwhuba 'alha' cha'hoot'ah." Sizi 'uda t'ooninzun ndunnah hububa 'alha' cha'hoot'ah, 'ink'ez ndun ye 'óotekulh, 'et chah t'oonínzun 'et huwa. ⁶⁵ 'Et Sizi 'utni, "Et huwa 'un whudúzni, ndunnah se'aBá bugha óoni'ai, 'en zeh sts'un hutédulh ho' 'ínt'ah," hubúlhni. ⁶⁶ 'Et whuts'un lhanah yugha hoodul'eh hich'a nasdel 'ink'ez 'aw 'o 'at highah lhúnasdel. ⁶⁷ 'Et Sizi ndunnah lanezi 'o 'at nannah (12) yugha hoodul'eh huboodulhkut, "Nuhwheni chah ih such'a natehdulh hukwa' nahzun?" hubúlhni. ⁶⁸ 'Et Simon Peter ndi yúlhni, "NeMoodihti, ndan simba butsu'uztoodelh? Nyun zeh khunek 'ilhuz wheni be ts'úkhuna, 'i ínt'i, ⁶⁹ 'ink'ez neba 'alha' 'int'ah. T'éts'onínzun nyun Christ 'en 'int'ah. Yak'usda 'ilhuz wheni khuna, 'en buYe' 'int'ah!" hiyúlhni. ⁷⁰ 'Et Sizi ndo búlhni, "Alha nuhwheni lanezi 'o 'at nanah, 'en lhtahanhóla, 'et whunts'ih nuhtah 'ilhunuh 'en netsudule unli. ⁷¹ Judas Iscariot, Simon buye', 'en bugha yughi yalhtuk hoh 'utni, 'en 'utenilh, ye 'óotekulh t'éwhunínzun 'et huwa 'utni. 'En chah lanezi 'o 'at nanah 'ilhunuh butuh 'int'ah.

7

Sizi bulhutsinkah 'aw huba 'alha' cha'hóot'ah Sizi 'en Christ 'int'ah

1 Njan hukw'elh'az Sizi Galilee yun k'ut zeh hoh nuséya. Lizwif hituzelghelhel hukwa' huninzun 'et whuch'a 'aw Judea yun k'ut nóya hukwa cha'nízun. 2 Lizwif budzenis whuti, 'et 'ulbun be koo nihúwhulih* chah huwhútni, 'aw 'et nilhdukw whuz'ai. 3 'Et bulhutsinkah khunek be' 'uhiyulhni, “Njan huwinyalh 'ink'ez Judea yun k'ut ts'ih inyalh, 'et ndet ngha hoodul'eh ndai 'ut'en bugha ghína 'et honolh'en. 4 Ndan ts'iyannah t'einóozin hukwa' ninzun 'aw whu'iz ne'oot'en ghaít'ah. 'Alha hooncha túne' 'int'en t'eh, ndi yun k'ut dune ts'iyannah nyun ngha t'ehonóozin huba 'uhoont'ah!” 5 Bulhutsinkah 'en whunts'ih 'aw ndun Christ 'en 'int'ah 'aw huba 'alha' cha'hóot'ah, 'et huwa hoh tune' hiduni. 6 'Et Sizi ndo búlhni, “Sutsuh whudezulh 'awhuz whusachawhulhts'it, 'et nuhwheni nuhwhuts'u whélts'ulh, 'et 'ahoolhyez lhawhúdint'ah. 7 Ndi yun k'ut dune 'aw nuhwheni nuhwhuts'u dootnik ghaít'ah, 'et si suts'u hudutnik. Tink'us 'úhut'en ts'iyawh 'et hubugha ndo budúsni, 'et huwa. 8 Whute dzenis whuti ts'ih whuz ahdulh. Sughá whunt'ai 'awhuz 'aw lhachaduzusne, 'et huwa 'awhuz 'aw si dzenis whuti ts'ih toosya ghaít'ah,” hubúlhni. 9 Njan 'et ndubúdani hukw'elh'az Galilee yun k'ut 'et inda. 10 Bulhutsinkah dzenis whuti ts'ih whehandel hukw'elh'az, Sizi dich'oh chah whu'iz 'et whuz whinya, 'aw dune bunalh ilah. 11 'Et nyo dzenis whuti whutuh 'et Lizwif

---

* 7:2 Njan bun nehulih huwhútni, 'et tl'o 'uhulh'ih hukwelh'az Lizwif'uda Moses bulh dune chahóot'ih ts'e inle ho whúnahulnih. 'Et whutuh 'et Jerusalem 'et hiyulhbun be yah, 'i hoonli ts'ah'un na'a k'us tink'us 'uhóont'ah 'i bugha t'ets'oninzun ts'utni ho' ts'utni.

hika ités'en 'ink'ez 'uhutni, “Nts'e 'ut'en ho 'int'ah?” hutni. ¹² 'Et 'ilhohuwezdel dich'oh dutuh wuh'ízyaz hoh highu yalhtuk. Bulunah chah 'en unzoo hutni, 'ink'ez bulunah chah 'awundooh ts'iyannah nana'ah, 'et huwa 'en untsi' hutni. ¹³ 'Et 'aw 'ilhunuh whunts'ih ts'et highu yachalhtuk, ndunnah Lizwif moodih hubé hunuljut 'et huwa. ¹⁴ 'Aw 'et dzenis whuti luhoolcho bat'en 'uw'hét'ilh, 'et Sizi ndoh luglez whucho ts'ih nínya, 'ink'ez dune huboodulh'eh, ¹⁵ 'ink'ez daja ni Lizwif tube huba hooncha 'ink'ez 'uhutni, “Aw dune hoodul'eh ts'ih inda ilah, 'ink'ez nts'e na'a stabe 'o nus lhat t'éwhunínzun?” ¹⁶ 'Et Sizi ndo búlhni, “Ndai be hoonwhudulh'eh, 'i 'aw si si'ilhdzun cha ilah 'int'ah. Ndun whuz de sútelh'a, 'en buts'u haídelt'sut, 'i 'int'ah. ¹⁷ Ndunnah Yak'usda yuk'úne' tet'ilh hukwa' ninzun, 'en t'ehonózin, ndi khunek Yak'usda buts'u haidelt'sut 'i 'int'ah, k'us sich'oh sughunek be yalhtuk, 'et t'ehonózin. ¹⁸ 'Et dune dich'oh khuyanaltuk t'eh, dich'oh dutéti 'et zeh hukwunúta hoh 'utni. 'Et whunts'ih dune yalhtuk, ndun whuz de yútelh'a, 'en yudutélti hukwunúta t'eh, 'en ts'ah'un na'a dune unli hó 'utni 'ink'ez tink'us ne'ut'en 'i 'aw bughi yóolah. ¹⁹ 'Aw ih Moses 'en ndi khunek buk'úne'ooht'en, 'i nuhwhutl'aída'ai, 'et whunts'ih 'aw hubuk'uncha'zuht'en, 'ink'ez di ka sutuzelghel'h hukwa' nahzun?” hubúlhni. ²⁰ 'Et 'ilhohuwezdel 'uhiyúlhni, “Ntsi' ndúdeh, 'i nyudínda! Ndan nyutuzelghel'h hukwunúta ho' dini?” ²¹ 'Et Sizi ndo búlhni, “Et nats'ulyis dzin 'ilhun 'ut'en, 'i ncha, 'i 'úsdlá, 'et nuhwheni tube nuhwhuba hóncha. ²² K'an daja nuhwhudutésnilh 'et hubugha nuní nahzut. Moses, 'en bugha buka dune ahli, 'i óonaht'as ínle. ('Aw Moses 'en

bugha zeh ilah, nuhwhutsuh whudelhdzulh, 'en buts'u hawhélt'sut hoh 'uht'en.) 'Ink'ez 'et nats'ulyis dzin 'uskiyaz duneyaz whulih teh, 'o 'at nats'ulyis dzin 'et yuka dune unli, 'i hiyut'as. ²³ 'Et ndúhoont'ah hoh Móses be' dustl'us k'ut butulhúhesde k'ohyis whuch'a, nats'ulyis dzin 'et dzin whunts'ih 'uskiyaz dune whulih teh yuka dune unli hiyóot'as. 'Ink'ez di ka 'et si dune nats'ulyis, 'et dzin dune soo ná'usdla 'et hukwa sulh húnlhuch'e? ²⁴ 'Aw whunulh'en 'et huwa ilah dune ba nahahye, ts'ah'un na'a 'uhoont'ah hukw'una'a zeh dune ba nahoohyeh," hubúlhni.

Bulunah dune Sizi 'en Christ 'int'ah huninzun.

²⁵ Bulunah Jerusalem whut'en 'uhutni, "Ndunnah 'en tulih 'int'ah hituzilghel'h hukwa' huninzun? ²⁶ 'Et njan whunulh'en! Dune ts'iyannah tah usda 'ink'ez hubulh yálhtuk, 'et whunts'ih 'aw dune dachahidusnih. 'Aw whuz na'a cha'hoot'ah whutele ndunnah moodih, 'en t'ehonínzun tulih ndunnah 'en 'alha Christ 'int'ah? ²⁷ 'Et whunts'ih ndunnah 'en nts'ez de háinya t'ets'onínzun, 'et whunts'ih Christ whusaínya t'eh, nts'ez de hainya, 'aw 'ilhunuh whunts'ih t'ehonózin ghaít'ah," hutni. ²⁸ 'Et 'aw 'et nyo luglez whucho dune hoodulh'eh hoh Sizi soo khunek ti be ndo búlhni, "Nuhwheni t'esunáhzun 'ink'ez nts'ez de háiya chah nt'eeonáhzun, 'aw sich'oh sughá ilah whusáya, 'et whunts'ih ndun whuz de há salh'a, 'en soo ts'ah'un 'en unli ho' 'int'ah, 'en 'aw nuhwheni t'enuzuhzun. ²⁹ 'Et 'en buts'u háiya 'et huwa t'enuszun 'ink'ez 'en whuz de ha sálh'a!" hubúlhni. ³⁰ 'Et hukwa hiyóolhchoot hukwa hét'en, 'et whunts'ih buts'un whudelts'ulh 'awhuz whuchasawhulhts'it, 'et huwa 'aw dachahíyilil.

31 'Et 'ilhuhowezdel hubutah lhanah 'en huba 'alha' yint'ah suli 'ink'ez 'uhutni, “Ndun Christ whusaínya t'eh, ndun yenus túlih huwa 'ét'en teh tuné'tet'en? 'Awundooh!” hutni. 'Et huwa 'en Christ 'int'ah huninzun. 32 'Et ndunnah 'ilhohuwezdel whuz na'a Sizi highu yalhtuk hoh Pharisee hubuduzts'ai, 'et Pharisee 'ink'ez náwhulnuk moodih, nélhghel whuz whéooobuhalh'a Sizi hiyóolhchoot ka. 33 'Et Sizi nt'ewhunínzun 'et huwa 'ilhuhowezdel 'en 'obúlhni, “Awhuz sáyaz tele 'et nuhwhulh 'utest'ilh, 'et 'ink'ez ndun whuz de ha sálh'a, 'en buts'un nátesdahl. 34 Nuhwheni skunúhta 'et whunts'ih 'aw nasóolhtelh ghaít'ah, 'ink'ez nts'e 'ust'ah 'aw nuhwheni whuz toohya ghaít'ah.” 35 'Et Lizwif dich'oh 'ulhódutni, “Nts'e teyalh hoh 'utni? 'Aw nats'óolhtelh ghaít'ah néulhni. 'Udun yun k'ut whut'en, 'en butuz tulih teyalh, whuz Lizwif bulunah hahandel inle, 'ink'ez whuz tulih 'udun yun k'ut whut'en hubodutelh'eh? 36 'Ink'ez njan neúlhni inle, 'Nuhwheni skunúhta 'et whunts'ih 'aw nasóolhtelh ghaít'ah, 'ink'ez nts'e tesdahl ts'ih 'aw nuhwheni whuz toohya ghaít'ah, 'et daja ni hoh 'utni?” hutni.

Sizi ndo búlhni, “Ndoni 'en nuhwhuts'u télh'alh.”

37 'Aw 'et nuhwhújuh cho whutah, 'et 'udek'elh'az dzin, 'et dzin degha nus hooncha. 'Et dzin 'et Sizi hubutah síyin 'ink'ez soo khunekti be hubulh yálhtuk, “Ndan ta'óosde suts'un hutóodelh 'ink'ez tahóotnai! 38 Ndunnah si huba 'alha' 'ust'ah, Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduzuguz ndutni, 'Ndi too, 'i 'ilhuwheni be ts'úkhutena, 'i 'en buts'u haíteli,” hubúlhni. 39 'Et Sizi ndutni hoh Ndoni bugha hubulh yaílhtuk. Ndunnah 'en huba

'alha' yint'ah, 'en buyédutelts'ulh. 'Aw 'ahoh ilah. Sizi huba whudálhti hukw'elh'az t'eh, 'et nduwhútenilh.

Dune Sizi ndan 'int'ah huninzun hoh lhch'a n'íhudendel

⁴⁰ 'Et 'ilhuhowezdel hubutah ndi khunek hidánts'lo hoh bulunah 'en 'uhutni, “Alha 'i be ndun 'en ndun ye nus whunilh'en bughu yatuk inle 'en 'int'ah.” ⁴¹ 'Et bulunah chah 'uhutni, “Ndun 'en Christ 'en 'int'ah.” 'Et 'uyoon chah 'uhutni, “Awundooh! Ndunnah Christ 'en Galilee ts'ih ih hatéyah?^s ⁴² Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i ndutni, David buts'uh haídanzut, 'en keyah Bethlehem huwhútni, David bukeyah ínle, Christ whuz de ha téyah,” hutni. ⁴³ 'Et huwa ndunnah 'ilhuhowezdel ndun 'en bugha lhch'a nehúndendel. ⁴⁴ Bulunah, 'en hitélhcholh hukwa' huninzun, 'et whunts'ih dachahíyilil. ⁴⁵ 'Et ndunnah nélhghel ndunnah náwhulnuk moodih 'ink'ez Pharisee 'en whuz wheoobuhalh'a, 'en chah hi'et whuz hanahédel hoh hubuhoodulhkut, “Di ka whuz hachalhtel?” ⁴⁶ 'Et nélhghel 'uhutni, “Aw whutsuh da 'uyoon dune 'en ndun dune k'una'a yachalhtuk.” ⁴⁷ 'Et Pharisee 'uhutni, “Nuhwheni chah nuhwhunan'a ho ih 'udahni? ⁴⁸ Nuwheni moodih k'us Pharisee wheni chah neba 'alha' 'int'ah nahzun ih? 'Awundooh! ⁴⁹ 'Et whunts'ih ndunnah 'ilhuhowezdel luglez whucho, 'et ts'iyawh di chahílah 'uhint'ah 'et huwa ndai Moses yuk'uné'uzguz 'i 'aw beni be t'éhinízun!” hutni. ⁵⁰ 'Et Nicodemus, 'en 'ilhu 'úlh'ek Sizi yughu ninya inle, 'en chah Pharisee hubulh 'ilhunuh unli hoh dulh Pharisee hubúlhni, ⁵¹ “Wheni neba khunek butulhúhesde 'i 'utni, dune

bughunek uzdánt's'o 'ink'ez be 'ut'en uznalh'en t'eh, 'et hoh ih whunts'i buba nats'uhooyeh huba 'uhoont'ah.” ⁵² 'Et 'uhiyúlhni, “Nyun chah ih Galilee yun k'ut ts'ih háinya inli? Yak'usda bughunek 'uk'une'usduguz 'i soo cho nilh'en, 'et nts'e nyeni be t'éoonónzin, 'aw 'ilhunuh whunts'ih nus whunilh'en, 'en Galilee yun k'ut ts'ih háinya hoolah!” ⁵³ 'Et 'aw 'et ts'iyannah bukoo ts'ih whenáhidel.

8

¹ 'Et Sizi dzulhyaz Olive hiyulhni, 'i yúk'uz whinya.

Ts'eke dune bulh lubeshi 'úhuleh hoh nahilhútus. Sizi highu hinílhiti 'ink'ez tse be hituzelghel'h hutni.

² 'Et 'om bun dzin soo 'uda 'et Sizi luglez whucho ts'ih ninya. Ts'iyannah dune highu nindel. 'Et nátl'adeda 'ink'ez whehobudunilh'e. ³ 'Et whubodulh'eh hoh ndunnah Moses be' dustl'us 'uk'ununa'úsduguz, 'ink'ez ndunnah Pharisee teh, ts'eke dune bulh lubeshi 'uleh hoh nahiyulhtus, 'en soo hubuniz 'et nihínilhiti. ⁴ 'Et Sizi 'uhiyúlhni, “Neoodulh'eh ndun ts'eke 'en dune bulh lubeshi 'uhuleh hoh soo 'et naoobuts'ulhútus. ⁵ Moses khunek butulhúhesde, 'i butl'aidét'ai, 'i k'ut 'utni, 'Ndunnah ndi lubeshi 'ulh'en, 'en tse be hubuts'uzoolhghelh,' ni. Nyun do 'et hubugha daja dini?” ⁶ 'Et 'aonilhka hiyóolhzih hoonliyaz hukwa hik'eóote'alh 'et huka 'uhutni. 'Et Sizi nyuk 'uja 'ink'ez dulasgek be yun k'ut hukw'uné'uzguz. ⁷ 'Et 'awhuz hiyoodulh'kut hoh 'et njan nduk naja 'ink'ez ndo búlhni, “Nuhwheni nuhtah ndan lubeshi chait'ih, 'en 'udechoo tse

be yuts'e 'oolh'is,” hubúlhni. ⁸ 'Et doo chah yuk na'uja 'ink'ez doo chah yun k'ut hukw'u ne'úzguz. ⁹ 'Et ndunnah hodánts'o hoh neyuh ts'ih bugha t'ets'oninzun* wheóobunelhtan hedich'oh chah lubeshi 'uhulh'en hínli, 'ink'ez 'ilhunuh hinli hoh hoonyan 'udetsah hedulh hoh ts'iyawh highu whenáhedel 'ink'ez ndun ts'eke dich'oh zeh Sizi yubut séyin suli. ¹⁰ 'Et Sizi nduk na'uja hoh ndun ts'eke whusahiyálhti 'en 'aw huhoolah honilh'en hoh ndun ts'eke ndi yúlhni, “Ts'eke ndunnah nk'éhoo'ai nts'e whenahedel? 'Aw 'ilhunuh whunts'ih ih mba nahooyeh ghaít'ah?” ¹¹ 'Et ts'eke ndi yúlhni, “Awundooh, 'aw 'ilhunuh whunts'ih huhoolah.” 'Et Sizi ndi yúlhni, “Aw si chah mba nahoosyeh ghaít'ah. 'Et huwa naindadh 'ink'ez 'aw whulh nat whuts'un lubeshi cha'zolph'en!” yúlhni.

Yinkak whut'en didut 'int'ah buba be whét'en 'i unli hubúlhni Sizi

¹² 'Et Sizi doo chah zeh hubulh yálhtuk hoh ndutni, “Si 'ust'ah yinkak whudune huba be whét'en 'i usdli. Ndan suneyalh, 'en 'aw tsahólhgus yuh hutooya ghaít'ah, k'us ndai be whét'en, 'i higha 'ilhuz wheni hukhutenalh, 'i hitet'i,” hubúlhni. ¹³ 'Et Pharisee 'uhiyúlhni, “Nyun ch'oh khuyanailtuk ho' dini, 'et huwa nghunek daja nedíni, 'i 'aw ts'ah'un cha'ít'ah.” ¹⁴ 'Et Sizi ndo búlhni, “Nts'ez de háya nt'eoonúszun 'ink'ez nts'e tesyalh chah nt'eoonúszun, 'et huwa daja dusni, si sugha 'alha 'uhoont'ah, sich'oh 'úususni 'et whunts'ih. 'Et nts'ez de háya 'ink'ez nts'e

---

* **8:9** Ndi khunek, “neyuh ts'e hoh bugha t'ets'onínzun”, 'i hoonli ts'ah'un na'a k'us tink'us 'uhóont'ah 'i bugha t'ets'oninzun ts'utni ho' ts'untni.

tesyalh nuhwheni 'aw t'éoonuzáhzun. ¹⁵ Nuhwheni dune ba nahehyelh, si 'aw dune ba nahusyeh hoolah. ¹⁶ 'Et si chah dune ba nahusyeh t'éh, ndi be náhuseyeh, 'i ts'ah'un na'a 'int'ah. 'Aw sich'oh zeh ilah 'ust'ah, se'aBá, ndun whuz de súdeh'a, 'en sulh 'int'ah, 'et huwa ndi be dune ba náhesyelh, 'i ts'ah'un na'a zeh 'int'ah. ¹⁷ 'Et whuz na'a zeh 'uk'une'úsduguz ndi khunek nuhwhuba butulhúhesde, 'i k'ut hoh ndutni, 'Nanah dune ndet huhon'en lhgha 'úhudeja hoh howu yahulhtuk t'éh, 'et ts'ah'un na'a 'uhoont'ah,' ni hoh 'utni. ¹⁸ Sich'oh duba yanalhútuk 'ink'ez se'aBá ndun whuz de súdeh'a, 'en chah suba yalhtuk," hubúlhni. ¹⁹ 'Et hiyoodulhkut, "Nyu'aBá 'en nts'e usda?" 'Et Sizi ndo búlhni, "Si 'aw t'esunuzáhzun. 'Ink'ez se'aBá 'en chah 'aw t'echanuzáhzun. Si t'esunáhzun t'éh, se'aBá chah da t'enóohzin wule." ²⁰ Sizi ndi khunek 'i be yailhtuk luglez whucho 'et dune hoodulh'eh da. Nts'e sooneya nahulhdzoo, 'et dune hoodulh'eh. 'Et 'awhuz huba whudezulh whuts'un whezulh, 'et huwa 'aw chahiyílcholh. ²¹ 'Et Sizi doo chah ndo búlhni, "Nuhghu tesyalh. Ska itéh'en, 'et whunts'ih nuhwhulubeshi bulh yatáhdlah, 'et huwa nts'e tesyalh ts'ih nuhwheni chah 'aw whuz toohdelh ghaít'ah." ²² 'Et doo chah ndunnah Lizwif 'ulhódutni, "Ndun dich'oh tulih na'dutuzelghel? 'Et huwa tulih 'utni, 'Nts'e tesyalh ts'ih nuhwheni chah 'aw whuz toohdelh ghaít'ah,' neúlhni?" ²³ 'Et ndo búlhni, "Nuhwheni ndi yun k'ut ts'ih hahdel, 'et si ndus de háya ho 'ust'ah. Nuhwheni ndi yun k'ut ts'ih hahdel, 'et si 'aw ndi yun k'ut ts'ih haízut ilah ho 'ust'ah. ²⁴ 'Et huwa ndun whudusni nuhwhulubeshi bulh yatáhdlah. 'Aw nuhwhuba

'alha' cha'hóot'ah si ndun 'ust'ah 'et hubugha, 'et huwa nuhwhulubeshi bulh yatáhdlah,” hubúlhni. ²⁵ “Ndan inli ho' nint'ah?” hiyúlhni. 'Et Sizi ndo búlhni, “Ndun whudusni soo 'udechoo whuts'un, 'en zeh 'ust'ah. ²⁶ 'Awhuz tube lhat nuhwheni nuhwhugha howu yatélhtuk, 'ink'ez tube lhat nuhwheni nuhwhugha nahutesyeh whuz'ai, 'et whunts'ih ndun whuz de sítelh'a, 'en ts'ah'un na'a 'int'ah. Ndai buts'un whudásts'o, 'et whuz na'a zeh yinkak whudune hubulh yálhtuk,” hubúlhni. ²⁷ 'Et whunts'ih 'aw hubeni be t'ehonízun, be'aBá, 'en bugha hubulh yálhtuk ho 'utni. ²⁸ 'Et Sizi ndo búlhni, “Yinkak dune ye' nduk dube dibe' dulhtsi t'eh, 'et t'eh soo ts'ah'un ndan usdli, 'en 'ust'ah t'éoonóhzin. 'Ink'ez 'aw sich'oh duba moodih nasdli ílah, se'aBá nts'e na'a whusodalh'i, 'i khunek zeh be yálhtuk, ²⁹ 'ink'ez ndun whuz de sítelh'a, 'en sulh 'int'ah. 'Ahoohlhyez wheni se'aBá hóont'i zeh hoh ne'úst'en, 'et huwa 'aw such'a nachasdak,” hubúlhni. ³⁰ 'Et ndi khunek 'i ye yaílhtuk hoh tube lhanah 'en huba 'alha' int'ah suli. ³¹ 'Et ndunnah Lizwif, ndunnah Sizi yuba 'alha' 'int'ah, 'en ndo búlhni, “Sughunek 'óohtun 'ink'ez buk'úne 'uht'en t'eh, 'alha 'uhoont'ah hoh sugha hoodul'eh ahli. ³² 'Ink'ez 'et huwa ndai khunek 'alha' 'int'ah 'i t'enoohzin, 'ink'ez 'i bugha 'aw 'o 'un 'ulhna wahle ghaít'ah.” ³³ 'Et 'uhyúlhni, “Nuwheni Abraham buts'u hatsánde 'uts'int'ah. 'Aw whutsuh da 'uyoon ba 'ulhna chats'ílah, 'ink'ez di ka ne'díni, nuhwhula na'dutetnih nedíni?” ³⁴ 'Et Sizi ndo búlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni, ndunnah lubeshi 'uhulh'en, 'en lubeshi ba 'ulhna hinli. ³⁵ Ndan koo 'ilhunuh 'ulhna unli, 'en 'aw 'ahoolhyez 'et 'usda ílah, 'et whunts'i ndan koo whudune buye',

'en 'ahoolhyez wheni, 'et 'usda. ³⁶ 'Et huwa ndun buYe' lubeshi ch'a nuhwhulanadutnih t'eh, 'et t'eh 'alha 'uhoont'ah 'aw 'o 'un 'ulhna wahle ghaít'ah. ³⁷ T'ewhunúszun Abraham butsu háhde ahli, 'et whunts'ih sughunek 'aw buka cha'nuhzun, 'et huwa sutuzelghelh hukwa' nahzun. ³⁸ Ndet se'aBá whusunelhtan, 'et 'un whudúzni. 'Et whunts'ih nuhwheni nuhwhé'abá 'unwhúlhni, hoh teh né'aht'en." ³⁹ 'Et 'uhiyúlhni, "Abraham 'en butsu hats'ánde ts'inli." 'Et Sizi ndo búlhni, "Abraham 'en butsu ah hahde t'eh, 'en be 'ut'en k'ah zeh da ne'óoht'en. ⁴⁰ 'Et whunts'ih k'an si nts'oh teh 'unuhwhudúzni ts'ah'un na'a 'uhoont'ah hoh Yak'usda ts'un whudásts'o. 'Et whunts'ih nuhwheni sutuzelghelh hukwa' nahzun. Njan 'et 'aw Abraham be 'ut'en k'ah ilah 'uhoont'ah. ⁴¹ Nuhwe'abá be 'ut'en k'ah 'uwhulh'en." 'Et doo chah 'uhiyúlhni, "Aw nuwheni nuwhusulhutsi ilah 'uts'int'ah! 'Ilhunuh ne'aBá 'en Yak'usda unli!" ⁴² 'Et Sizi ndo búlhni, "Yak'usda 'en nuhwhu'aBá unli t'eh, si suk'eoohsi' wule da, Yak'usda butsu'un háya 'et huwa. 'Aw sich'oh sughá ilah whusáya, Yak'usda whusásalh'a. ⁴³ Nts'e na'a nuhwulh yalhtuk, 'aw t'ewhunuzáhzun. Daja nuhwhudúzni 'aw sudóohts'o hukwa cha'nuzáhzun 'et huwa. ⁴⁴ Netsudule 'en nuhwhé'abá 'int'ah. Ndet 'en hukwa' ninzun, hoh zeh ne'óoht'en hukwa' nahzun. Soo 'udechoo da whuts'un dune ughan unli. 'Aw ts'ah'un 'uhoont'ah hukwa cha'nizun, 'et huwa 'aw ndi khunek 'alha' 'int'ah 'i bughu yoolah. Nts'oh tula ne'duni tink'us na'a zeh yalhtuk, dich'oh duk'una'a 'utni. Ndi whuts'it 'en 'int'ah, 'ink'ez khunek whuts'it, 'i 'en zeh butsu haídukat 'et huwa. ⁴⁵ 'Et si khunek 'alha' 'int'ah 'aw 'i zeh be yalhtuk, 'et 'aw nuhwhuba 'alha'

cha'duzusni. ⁴⁶ 'Aw nuhtah 'ilhunuh whunts'ih si lubeshi 'ulh'en 'úsdli doohtni ghaít'ah. 'Et huwa khunek 'alha' 'int'ah, 'i be 'un whudúsni 'ink'ez, di ka 'et nuhwhuba 'alha' cha'duzusnih? ⁴⁷ Ndunnah Yak'usda budune unli, 'en zeh Yak'usda bughunek hidits'o. Nuhwheni 'aw Yak'usda budune cháhlah 'et huwa bughunek 'aw dóohts'o ghaít'ah," hubúlhni. ⁴⁸ 'Et Lizwif 'uhiyúlhni, "Alha 'i be nts'útni, nyun Samaria whut'en 'int'ah 'ink'ez ntsi' nudúdeh 'i nyudínda!" ⁴⁹ 'Et Sizi ndo búlhni, "Aw ntsi' nudúdeh 'i sughu hoolah hoh, se'aBá 'en délhiti, 'et nuhwheni 'aw chasudulhti. ⁵⁰ 'Aw 'uyoon sudóolhti hukwa cha'núszun, 'et 'ilhunuh suba whudutélhiti hoonli, 'en naheyelh chah 'int'ah. ⁵¹ Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni, ndan sughunek yoontun, 'en 'aw dahóotsah ghaít'ah." ⁵² 'Et Lizwif 'uhiyúlhni, "K'an 'aw 'et t'éts'onínzun ntsi' nudúdeh 'i nyudínda! Abraham 'ink'ez nus whúnilh'en yahadla, 'et whunts'ih né'dini, ndunnah nghunek yoontun, 'aw dahóotsah ghaít'ah díni. ⁵³ Ne'abá Abraham dazsai inle. 'En ba nus 'ilcho hoh ih 'udini? 'Et nus whúnilh'en, 'en chah yahadla. 'En chah huba nus 'ilcho ih? Soo ndan inli dini ho' dini?" ⁵⁴ 'Et Sizi ndo búlhni, "Sich'oh duba nadesduti t'eh, sich'oh be núscha 'ants'ih 'int'ah. 'Et whunts'ih nuhwheni ndun nuhYak'usda dáhni, 'en si se'aBá 'int'ah, 'ink'ez 'en sudélhti. ⁵⁵ 'Et nuhwheni 'aw t'echanáhzil, 'et si t'enuszun. 'Aw si t'enuszun dusni t'eh, 'et nuhwheni nuhk'una'a wahafts'it usdli ho' dutesnilh. 'Et whunts'i ndun soo t'enuszun 'ink'ez bughunek 'ahoolhyez wheni buk'úne 'ust'en. ⁵⁶ Nuhwhé'abá Abraham tube hóont'i whe suts'ó dezulh, 'et whute'ilh. 'Aw 'et whunalh'en 'ink'ez tube whunálhnik." ⁵⁷ 'Et Lizwif

'uhyíyúlhni, “Nilh'en cha'hoont'ah teh ne'dini! 'Awhuz skwunlai lanezi (50) nyeyus k'ut ilah, 'ink'ez 'udini Abraham 'uda in'en dini!”⁵⁸ 'Et Sizi ndo búlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni, Abraham whuteleh whutsuh da, 'et 'uda si usdli ho 'ust'ah.”⁵⁹ 'Et ndo búlhni hoh, ts'iyawh tse hiyeni dézgooh, 'i be whusa be' hínalh'uz 'ink'ez hituzelghel'h 'et hukwa. 'Et Sizi hubuch'a untel'hú'i 'ink'ez soo hubutah 'et lhunásja hoh luglez whucho 'et tinánja.

9

Dune whuzdli da whuts'un chawhés'en Sizi soo na'yínla

¹ 'Et Sizi uyalh hoh, dune whuzdli da whuts'un chawhés'en yutélh'en. ² 'Et yugha hoodul'eh hiyoodulh'kut, “Whuneoodilh'eh ndun dune, ndan simba bulubeshi yugha 'úja chawhés'en hoh whuzdli? Dich'oh k'us be'abá k'us be'ama hubulubeshi k'elha tulih 'uja?” ³ 'Et Sizi ndo búlhni, “Aw dich'oh bulubeshi bugha, k'us be'abá k'us be'ama hubulubeshi hubugha ilah chawhés'en unli. Yak'usda be 'ut'en k'ah bughá t'ewhunoodzeh, 'et huwa 'uja chawhés'en hoh whuzdli. ⁴ 'Awhuz dzenis whét'en hoh, ndun whuz de sítelh'a, 'en hube 'ut'en oolh'en huba 'uhoont'ah. 'Ulh'ek whusawhutélts'ulh 'ink'ez tsahólh'gus yuh suli t'eh, 'aw dune 'oot'en ghaít'ah. ⁵ 'Awhuz ndi yun k'ut sída hoh, ndi yun k'ut whudune huba be whét'en 'i usdli.” ⁶ 'Et ndúdeja hukw'elh'az yun 'úntezno, buzek too, 'i be whutl'us inla, 'ink'ez ndun dune chawhés'en yuna yé yulhlho, ⁷ 'ink'ez ndi yúlhni, “Nyooz too dez'ai

Siloam ts'ih inyalh 'ink'ez ni'nildeh.” 'Et ndi khunek Siloam ni, 'et whél'a, ni ho 'utni. 'Et huwa whuz whinya, ni'nelde, 'ink'ez whunilh'en hoh whusanája. ⁸ 'Et ndun hinat whut'i 'ink'ez 'uyoon chah, ndunnah chawhés'en hoh hinalh'en da, 'en 'ulhódutni, “Ndun 'en da hoh úsda 'ink'ez hubuts'udatso inle, 'en ih 'int'ah?” ⁹ Bulunah 'uhutni, “A, 'en 'int'ah.” 'Et bulunah chah 'uhutni, “Awundooh, 'ants'ih yunduwhút'en 'int'ah.” 'Et ndun chawhés'en inle obúlhni, “A, si 'ust'ah.” ¹⁰ 'Et 'uhiyúlhni, “Daínja hoh ho'en suli?” ¹¹ 'Et ndo búlhni, “Ilhunuh dune, Sizi hiyulhni, 'en whutl'us 'ínla, suna k'ut yé sulhlho, 'ink'ez 'usulhni, “Ta dez'ai ts'ih, Siloam huwhút'ni, whuz inyalh 'ink'ez ni'nildeh.’ Whuz lhgha diya 'ink'ez nine'lhúde hoh whes'en súli.” ¹² Et doo chah hiyoodulhkut, “Ndun dune, nts'e 'ut'en?” “Aw t'éoonuzúszun,” hubúlhni. ¹³ 'Et ndun chawhés'en inle, Pharisee bughu hinílhti. ¹⁴ Njan dzin ndun dune Sizi whutl'us 'ínla 'ink'ez whes'en nayulhtsi, 'et nats'ulyis dzin 'uyínla. ¹⁵ 'Et doo chah zeh Pharisee hiyoodulhkut, “Dáhoont'ah huwa ho'en suli?” 'Et ndo búlhni, “Ndun dune whutl'us 'ínla, suna k'ut yé whulhlho, hukw'elh'az ni'nelhude, 'ink'ez whes'en sili.” ¹⁶ 'Et ndunnah Pharisee bulunah 'uhutni, “Ndun dune bugha yailhtuk, 'en 'aw Yak'usda butsu haínya ilah 'int'ah. 'Aw nats'ulyis dzin hukw'u nucha'ust'en 'et huwa.” 'Et 'uyoon chah 'uhutni, “Nts'e na'a 'uwhutét'ilh, 'aw lubeshi 'ulh'en, 'en huwa 'ét'en túne' óot'en ghaít'ah!” 'Et hubugha lhch'a nihudendel. ¹⁷ 'Et doo chah zeh ndun chawhés'en inle 'uhiyúlhni, “Hó'en nyúlhtsi, 'et huwa 'en bugha daja dini?” “Alha nus whunilh'en

'int'ah,” hubúlhni. ¹⁸ 'Et whunts'ih Lizwif moodih 'aw hububa 'alha' cha'hóot'ah, chawhés'en inle hoh whuzdli 'ink'ez k'an 'et whe'en, 'et huwa be'abá 'ink'ez be'ama 'anih hubúdani, ¹⁹ 'ink'ez hubuhútni, “Ndun 'en nuhye' 'int'ah 'ink'ez whuzdli whuts'un chawhés'en nedúhni, 'ink'ez nts'e na'a k'an whe'en?” ²⁰ 'Et be'abá 'ink'ez be'ama 'uhutni, “T'ets'onízun ndun 'en neye' 'int'ah 'ink'ez whuzdli whuts'un chawhés'en inle. ²¹ 'Ink'ez ndet huwa k'an whe'en, 'ink'ez ndun whe'en yulhsti, 'aw t'éts'onízun. 'Aw 'uski chailah ho' 'int'ah, oodilhkut da. Dich'oh ts'ah'un na'a 'unwhudóoni.” ²² 'Et be'abá 'ink'ez be'ama t'ehonínzun Lizwif moodih 'uda lhgha 'úhudeja ndunnah Sizi Christ 'int'ah, 'uyoon hudáni t'eh, luglez 'et whuch'a tinabunteyolh. 'Et huwa ndun dune be'abá 'ink'ez be'ama Lizwif moodih hube hunuljut. ²³ Njan hunuljut, 'et huwa 'uhutni, “Aw 'uski chah ilah ho' 'int'ah, 'en huboodilhkut daja,” hutni. ²⁴ 'Et doo chah zeh whulh nat ndun dune chawhés'en inle, “Anih,” hiyúlhni, 'ink'ez 'uhutni, “Njan daínja Yak'usda 'en buba whudélhti, 'aw ndun dune 'en ílah, t'ets'onínzun lubeshi 'ulh'en 'int'ah 'et huwa.” ²⁵ 'Et ndo búlhni, “Lubeshi 'ulh'en tulih 'int'ah, 'aw t'éoonuzúszun. 'Et 'ilhuh nt'éoonúszun, chaozes'en ínle, 'et k'an naitast'en.” ²⁶ 'Et doo chah zeh 'uhiyúlhni, “Danyín la inle? Nts'e na'a hó'en nyulhsti?” ²⁷ 'Et ndo búlhni, “Uda ndun whúdsni 'et whunts'ih 'aw chasóozulhst'ai, di ka 'et doo chah 'un whudóosni hukwa' nahzun? Soo tuzélhts'ilh hukwa' nahzun ih? Nuhwheni chah ih bugha hodutelhu'eh tehleh hukwa' nahzun ih?” hubúlhni. ²⁸ 'Et soo hoontsi' tune' hiduni, “Nyun 'en yugha hoodul'eh inli! 'Et wheni Moses bulh 'út'en ts'inli! ²⁹ T'éts'onínzun

Yak'usda 'en Moses yulh yaílhtuk ínle. 'Et ndun 'en, 'aw nts'ez de hainya whunts'ih t'éts'onízun," hiyúlhni. ³⁰ 'Et ndun dune chawhés'en inle ndo búlhni, "Ndun dune whes'en sulhtsi 'et whunts'ih nuhwheni 'aw t'éoonuzúhzun nts'ez de haíya duhni! Tube suba hooncha! ³¹ T'ets'onínzun Yak'usda 'aw lubeshi 'ulh'en chaboozílhts'ai. 'Et ndunnah Yak'usda ts'un téni' nilhzun, 'ink'ez butsu' u húkwa' ninzun tune' 'út'en, 'en zeh huboozélhts'ai. ³² Soo 'udechoo yinkak 'uhóolya whuts'un 'aw dune chawhés'en hoh whuzdli, 'en dune soo ná'yinla whucha'dilhts'o. ³³ Ndun dune 'en 'aw Yak'usda buts'un ilah 'int'ah t'eh, 'aw hoonli whe ndóneh ghaít'ah," hubúlhni. ³⁴ "Whuzinli da whuts'un nyun lubeshi 'ulh'en zeh inli! Ndun na'dunínzun hoh whuneoodolh'eh hukwa' dini?" hiyúlhni 'ink'ez 'az tináhinino. ³⁵ 'Et Sizi whulh údants'o hoh Lizwif ndun dune tináhinino, hukw'elh'az nayilhti, 'et ndi yúlhni, "Yak'usda buYe' bugha mba 'alha 'uhoont'ah ih?" ³⁶ 'Et dune 'utni, "Moodihti ndan ho' 'int'ah? Busúniltun 'et sih suba 'alha 'uhot'e." ³⁷ 'Et Sizi ndi yúlhni, "Uda ah'en ho' 'int'ah, 'ink'ez 'en 'utni nyulh yálhtuk." ³⁸ 'Et dune yubut nacháneti 'ink'ez, "SMoodihti, suba 'alha' 'int'ah!" yúlhni, 'ink'ez yuts'u teni' nalhzin. ³⁹ 'Et Sizi 'utni, "Ndi yun k'ut ts'un whusaíya 'et huwa yinkak dune huba nahooyeh ka. Whusaíya, 'et huwa chawhés'en 'en huwhe'en hutele. 'Et ndunnah whe'en, 'en chah chawhés'en hutéle." ⁴⁰ 'Et bulunah Pharisee yugha hoodul'eh hidánts'o hoh, 'et 'uhiyúlhni, "Wheni chah chats'uwhe's'en dini hoh ih 'udini?" ⁴¹ 'Et Sizi ndo búlhni, "Chawhuzeh'en t'eh, nuhwheni 'aw lubeshi nuhwhuba hoolah. 'Et 'uduhni, 'Nuwheni

ts'uwhe'en,' dahni, 'et huwa lubesh nuhwhuba hoonli.”

10

Sizi hubodulh'eh hoh 'utni, “Si susheep ghunli 'ust'ah. Ndunnah soo sulh 'út'en, 'en se'usheep hinli.”

¹ 'Et Sizi ndo búlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni, ndan sheep ba nanestl'oo 'aw dáti k'et dáchayal 'ink'ez 'ants'ih nanestl'oo tus telhget t'eh, 'en dune 'undunut'ih 'int'ah. ² 'Et ndan dáti ts'ih dayih, 'en sheep ghunli 'int'ah. ³ 'En dáti ghunli yuba da'dututih. 'Et t'eh sheep buboozi be hubuka hunih t'eh, hidits'o huwa t'ehinínzun 'ink'ez 'az hiyuntulh'us. ⁴ Tinaóobulih hukw'elh'az, 'et hubutsuh teyih 'ink'ez sheep ts'iyawh hiyunelh'us, highunek t'ehinínzun 'et huwa. ⁵ 'Et 'ants'ih hoh neya, 'en 'aw hiyun-toolh'as ghaít'ah. 'Ants'ih hoh núya 'int'ah 'aw bughunek t'ehinínzun 'et huwa hich'a nutsilhdlh,” hubúlhni. ⁶ 'Et Sizi ndi higha hódool'eh ka hubulh náwhulnuk, 'et whunts'ih daja ni hoh 'utni 'aw t'ehonínzun. ⁷ 'Et huwa doo चाह zeh Sizi ndo búlhni, “Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni, Si susheep ba dáti usdli ho 'ust'ah. ⁸ Ndunnah sutsuh whusahándel, 'en 'undunut'ih 'uhint'ah, 'et huwa 'aw sheep chaboozílhts'ai. ⁹ Si datí 'ust'ah. Ndunnah si sugha dahúnindel, 'en ts'iyawh hudutejih. Dahúnindel 'ink'ez whuz 'az whehándel t'eh, tl'o k'ut nahuhóote'alh. ¹⁰ 'Undunut'ih, 'en 'uduntet'ih 'ink'ez dune tuzelghelhelh 'ink'ez tinta óobutéhlilil 'et wheni dayih. 'Et si whusáya hoh 'ilhuz wheni hiye khúna 'i 'utet'ilh 'ink'ez ndi 'ilhuz hiye khúna, 'i hiyit'i t'eh, 'aw hoonli whe ndunoodzit ghaít'ah.

11 Si nuszoo sheep ghusdli 'en 'ust'ah. Sheep ghunli unzoo, 'en ye khúna 'i dude'usheep ba yuladutetnih. 12 'Et lhuhul'a, 'en 'aw sheep ghunli ilah 'int'ah. 'Ants'ih sheep yughole ka 'ul'a. Sheep 'aw busheep ilah 'uhint'ah, 'et huwa yus whuz de úlgwulh yunilh'en t'eh, sheep hubula dutnih 'ink'ez whetsílhyih. 'Et yus bulunah huboogoo 'et 'onghun chah hich'a wheyálwus. 13 Ndan lhúhul'a, 'en 'ants'ih 'ul'a 'int'ah, 'et huwa sheep 'ants'ih hiba unli 'ink'ez didut bugho whetsílhyih. 14 Si nuszoo sheep ghunli 'en 'ust'ah, 'et huwa ndunnah sudune t'ebunúszun 'ink'ez didut chah t'ésanínzun. 15 'Et whuz na'a zeh se'aBá 'en t'ésunínzun 'ink'ez si chah t'enuszun. 'Ink'ez se'usheep be khúsna 'i huba hubula dutesnih. 16 'Uyoo sheep chah 'i 'ust'i. Ndi tah, 'en chahoonli. 'Aw ndi tah ilah. 'En chah whusáboosdlelh huba 'uhoont'ah. Sughunek hidóots'o, 'ink'ez 'ilho 'ulh'us zeh hutele 'ink'ez 'ilhunuh zeh sheep ghunli hutéle.* 17 Se'usheep ba be khúsna 'i bula dutesnih 'et huwa be khúsna 'i doo chah naoolhúchoot. 'Et huwa se'aBá tube sk'entsi'. 18 'Aw be khúsna 'i dune sughu yóolhchoot hoolah. Sich'oh zeh huwa tés'alh. Ndi be khúsna 'i huwa tés'alh 'ink'ez naitélcholh, 'et sughá whunt'ai hoh 'ust'ah. Se'aBá 'en 'uja ndi khunek stl'aída'ai ndi 'ut'en 'oolh'en ka," hubúlhni. 19 Ndi khunek 'i bugha doo chah Lizwif dich'oh dutah lhch'a nínahudéndel. 20 Tube lhanah, 'en 'uhutni, "Ntsi' nudúdeh 'i yudínda! Whusnik ho' 'utni, di ka oozélhts'ai?" 21 'Et 'onghunnah chah 'uhutni, "Aw

* **10:16** 'Et ndi 'udechoo 'ulh'us Israel buts'u hainde ubúlhni. 'Et ndi 'uyoo 'ulh'us 'i yughu yailhtuk, 'I 'udun yun k'ut whut'en 'uhint'ah. Ndannah 'awhuz Sizi hiyulhcha'dusts'o. 'Et huwa huba 'alha cha'hít'ah.

ntsi' nudúdeh 'i yughudínda, 'en bughunek ilah 'utni. Nts'e na'a ntsi' nudúdeh, 'i dune chawhés'en 'en chah whe'en yutelhtsilh?"

Lizwif, 'en Sizi 'aw hika cha'nizun

22 'Aw 'et khi suli. Jerusalem keyah 'et nowhújuh nihoní'ai. 'Et whunahulnih k'ahoondit nahuwulhtsi huwhútni.† 23 'Et luglez whucho bun 'un hayalbun buyah, 'et Solomon bubun 'un hayalbun buyah huwhútni, hoh whéghah Sizi uyalh, 24 'ink'ez Lizwif higha wézdél hoh hiyoodulhcut, "Dahooldzah 'et nech'a nontalh'i. 'Alha hoh Christ 'en 'int'ah t'eh, k'an 'et ts'ah'un na'a nedíni." 25 'Et Sizi ndo búlhni, "Uda ndun whudúsni 'et whunts'ih 'aw nuhwhuba 'alha' cha'duzusnih. Ndi se'aBá boozí bughá 'ut'en 'ulh'en, 'i bughá si sughá chah t'éwhunóohzin huba 'uhoont'ah. 26 'Et whunts'ih nuhwheni 'un whudúsni hukw'un'a 'aw se'usheep ilah 'aht'ah. 'Et huwa ndi 'ut'en 'ulh'en 'i 'aw nuhwhuba 'alha' cha'ít'ah. 27 Si se'usheep t'ébunúszun. Sughunek hidits'o 'ink'ez nusáhunudelh. 28 'Ilhuz hiye khúna, 'i bughá ini'ai. 'Aw yachahutésdlah 'ink'ez 'aw dune sula k'éhaboolelh hoolah. 29 Se'aBá, ndan sughá buninla, ts'iyannah sughá ndoh 'int'ah, 'ink'ez ndunnah sudune suli, 'en 'ilhuz sulh 'átet'ilh. 'Aw dune soo 'últus hoolah se'aBá yula k'éhanabutelelh wheni. 30 Si 'ink'ez se'aBá bulh 'ilho zeh nidudli," hubúlhni. 31 'Et doo chah Lizwif tse hiye tuzelghelh 'i hidílhchoot. 32 'Et

† 10:22 'Et njan nowhújuh 'et Lizwif whunahulnih 'udayaz inle ho luglez whucho dune untsi' 'en daninya ho tinta' whunilh'en. 'Et huwa Lizwif k'andit nahuwulhtsi. 'Et huwa dahóodelh 'ink'ez Yak'usda buts'un téni 'uhunoolhdzin.

Sizi ndo búlhni, “Se'aBá be 'ut'en k'ah hoonzoo lhat si sugha whunulh'en. 'Ink'ez k'us dant'i ka 'usutelhlilh tse be suzoolhghelh hukwa' nuhzun?” ³³ 'Et Lizwif 'uhiyúlhni, “Aw 'ut'en unzoo, 'i ka ilah tse be nts'utuzelghelh! Nyun 'ants'ih hoh dune inli 'ink'ez Yak'usda ch'a yaílhuk. Nyunch'oh Yak'usda na'dudil'i, 'et hukwa tse be nts'útuzelghelh.” ³⁴ 'Et Sizi ndo búlhni, “Soo cho whunalhúnih hoh Yak'usda bughunek k'une'úsduguz 'i nuhtlaida'ai hoh ndutni, 'Nuhwheni yak'usda ahli?” ³⁵ T'éts'onínzun 'aw Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i k'uyooyis ghaít'ah, 'ink'ez ndunnah Yak'usda bughunek bughi delts'ut, 'en yak'usda hubulhni. ³⁶ 'Et Yak'usda buYe' usdli 'un whudúzni, 'et huwa Yak'usda ch'a yalhtuk dahni hoh sk'ehóoh'aih. Se'aBá 'en 'udun nésunilhti hoh ndi yun k'ut ts'ih sutelh'a. ³⁷ Se'aBá be 'ut'en cha'zúlh'en t'eh, whute, nuhwhuba 'alha' cha'úst'ah. ³⁸ 'Et whunts'ih se'aBá be 'ut'en 'ulh'en t'eh, si nuhwhuba 'alha' cha'ust'ah, 'et whunts'ih ndi 'ut'en 'ulh'en, 'i bugha nuhwhuba 'alha' uhot'e. 'I bugha nuhwheni be t'éwhunóhzin 'ink'ez nuhwhuba 'alha' uhót'e se'aBá 'en syudínda 'ink'ez si chah buyudúsda,” hubúlhni. ³⁹ 'Et doo chah zeh hiyóolhchoot hukwa 'uhuja hoh Sizi butáhanája 'ink'ez hubula k'ah hanaja. ⁴⁰ Jordan took'oh nyaz ts'ih ndet da John 'udechoo dune too be 'ulh'en inle, whuz whenaja 'ink'ez 'et inda. ⁴¹ Lhanah dune highu nindel 'ink'ez 'ulhódutni, “John 'aw huwa 'ét'en teh nucha'it'il, 'et whunts'ih ndun dune 'en bugha daja dani, ts'ah'un 'udani.” ⁴² 'Ink'ez nyoh 'et tube lhanah huba 'álha' yint'ah suli.

11

Lazarus dazsai hoh Sizi nahiyúlhna

¹ 'Ilhunuh dune Lazarus hiyúlhni, keyah whuyaz Bethany huwhútni, 'et whut'en. 'En nduda suli. Bulhtuskah nanah Mary 'ink'ez Martha bulh hizih whut'i. ² Ndun Mary 'en 'uja ínle neMoodihti khe 'i be yuke 'ink'ez butsigha be yuna'alhde ínle. 'En bulhutsin Lazarus 'en nduda. ³ Bulhtuskah 'en Sizi khunek hits'ó t'l'aidá'ai, "NeMoodihti ndun dune buk'entsi', 'en nduda," hiyúlhni. ⁴ 'Et Sizi hoozélhts'ai hoh 'utni, "Aw ndi dada 'ilhuz ye daóotsah ghaít'ah. Njan nduda bugha, 'et hoh Yak'usda buba whudélhti, 'ink'ez 'i bugha Yak'usda buYe', 'en chah ba whudélhti." ⁵⁻⁶ 'Et Lazarus nduda Sizi whulh 'udúzts'ai hoh Martha, bulhtus chah, 'ink'ez Lazarus chah tube hubuk'entsi' 'et whunts'ih whut'i 'et, nat dzin, 'et naná'el'ai. ⁷ Nat dzin 'et whut'í hukw'elh'az 'et yugha hoodul'eh 'et ndo búlhni, "Doo chah Judea yun k'ut ts'ih uztoodelh," ni. ⁸ 'Et yugha hoodul'eh 'uhiyúlhni, "Rabbi, k'an 'ahoh Lizwif tse be nyotúzelhghelh hukwa' huninzun 'ink'ez di ka whuz natandalh hukwa' ninzun?" ⁹ 'Et Sizi ndo búlhni, "Et 'ilhudzin 'et lanezi 'o 'at nat (12) hukwe'hunít'oh 'uhoont'ah. Ndan dzenis neya, 'en 'aw dughun tooghalh ghaít'ah. Ndi yun k'ut be whét'en, 'i be honíl'h'en 'et huwa. ¹⁰ 'Et whunts'ih ndunnah 'ulh'ek nuya t'eh, 'en dughun teghulh, 'aw be whét'en 'i bu'et 'int'ah 'et huwa." ¹¹ 'Et ndo búlhni hukw'elh'az 'et 'utni doo chah, "Ndunnah buk'ets'intsi' Lazarus nanésti 'et whunts'ih butsu tésyalh 'ink'ez ts'enatelhdzulh." ¹² 'Et yugha hoodul'eh 'uhiyúlhni, "NeMoodihti

Lazarus nanesti t'eh, 'et soo na'tetnilh ho' 'int'ah.”
¹³ 'Et Sizi njan dazsai, 'et howu yalhtuk hoh 'utni. Yugha hoodul'eh, 'en 'ants'ih nanesti 'ink'ez nalyis 'et howu yalhtuk hoh 'utni huninzun. ¹⁴ 'Et Sizi soo ts'et gaih ndo búlhni, “Lazarus dazsai. ¹⁵ 'Et nuhwheni nuhwhuba hoonúst'i 'aw 'et chásdah hoh 'uja. 'Et t'eh nuhwhuba 'alha 'oost'e. 'Et whunts'ih k'an 'aw 'et buts'uztoodelh.” ¹⁶ 'Et Thomas, 'en 'ut'adánda hiyúlhni, ndunnah yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Wa'ih! Bulh úztoodelh! Wheni chah sih, bulh yats'odlah!” ¹⁷ Sizi whuz whenya 'et nahoo'ai Lazarus whiyahiyalhti whuts'un dit (4) dzin inle. ¹⁸ Njan keyah wheyaz Bethany huwhútni, 'et Jerusalem tube wheghah whuz'ai. Ts'éyalh hoh 'ilhuh (1) hukw'e hunit'oh bat'en 'uhoodzah 'uhoont'ah. ¹⁹ Tube wheghah whuz'ai, 'et huwa lhanah Lizwif highu nindel. Mary 'ink'ez Martha bulh hubulhutsin dazsai 'et hoh hinidoolhya ka 'et huwa highu nindel. ²⁰ 'Et Sizi whuz de úyalh Martha whulh úduzts'ai hoh yududezya. Mary 'en koo 'aw 'et usda. ²¹ 'Et Martha Sizi ndi yúlhni, “SMoodihti, njan sinda inle t'eh, 'aw da sulhutsin dachatésa wule da. ²² 'Et k'an whunts'ih, ndai Yak'usda buts'un kwa' dini, 'i ngha íte'alh, 'et t'éwhunúszun.” ²³ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Nyulhutsin dinadóoja.” ²⁴ 'Et Martha ndi yúlhni, “T'éwhunúszun 'udek'elh'az dzin t'eh, ts'iyannah dinádutédalh, 'et t'eh 'en chah sih dinadóoja.” ²⁵ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Si 'ust'ah dune ts'iyannah dinabudutésdlelh 'ink'ez 'ilhuz wheni hiye khúna 'i hubugha ités'alh. Ts'iyannah ndunnah huba 'alha' 'ust'ah, dahúzsai 'et whunts'ih hukhutenalh. ²⁶ 'Ink'ez ndunnah 'awhuz khuna 'ink'ez huba

'alha' 'ust'ah, 'aw dahóotsah ghaít'ah. 'Et mba 'alha 'uhoont'ah ih?" ²⁷ 'Et Martha ndi yúlhni, "A sMoodihti, suba 'alha 'uhoont'ah nyun Yak'usda buYe', Christ, ndun ndi yun k'etéyalh, 'en 'unint'ah." ²⁸ Njan 'et ndudáni hukw'elh'az 'et dulhtus Mary yughu nanja 'ink'ez whe'ízyaz 'uyúlhni, "Whuneodulh'eh whusaínya 'ink'ez nka 'oodulhkut." ²⁹ Soo whudants'o ibulh didinya 'ink'ez yuts'un whenya. ³⁰ Sizi 'awhuz keyah wheyaz whuts'un úyahl hoh, ndet da Martha yududezya, 'et zeh 'ut'en. ³¹ 'Et ndunnah Lizwif, hubutah hudélhts'i, hinidélhya wheni, Mary soo 'a ts'ih didinya 'ink'ez 'az whinya, hinilh'en 'et hiyuntezdel 'ink'ez 'ulhódutni, "Ts'un k'ut ts'ih tétso wheni whuz tezya hoh 'ut'en." ³² Sizi ndet da 'ut'en Mary whuz ninya. Soo yutelh'en ibulh yubut dugwútsi be nenínya 'ink'ez ndi yúlhni, "SMoodihti, njan 'unint'ah inle t'eh, 'aw da sulhutsin dachaítsal wule da." ³³ 'Et Sizi yunilh'en utso, 'ink'ez Lizwif ndunnah hiyulh nudelh, 'en chah hutso hubunilh'en hoh, tube whuts'u desnih 'ink'ez buyégha hoh huba dzuh 'uhooja, ³⁴ 'ink'ez huboodulhkut, "Nts'e wheyalhti?" 'Et 'uhiyúlhni, "Anih, whunolh'en sih!" ³⁵ 'Et Sizi intse. ³⁶ Lizwif 'et 'ulhódutni, "Nulh'en ndulhcho 'i be yuk'entsi!" ³⁷ 'Ink'ez bulunah 'uhutni, "Chawhés'en 'en whé'en yulhtsi ínle, 'aw ih ndun dune 'en chah datétsah whuch'a 'uyooleh ghaít'ah inle?" ³⁸ 'Et Sizi doo chah budzi yuh hoh buba dzuh 'uhooja, 'ink'ez ni sulih hoh ts'un k'uz ninya. Njan ts'un k'ut 'et 'an tse whudá'de'ai 'uhoont'ah. ³⁹ 'Et Sizi ndo búlhni, "Ndi tse 'udun dutah'aih!" 'Et Martha dune dazsai bulhtus, 'en 'utni, "SMoodihti, ndun

'aw 'et dit (4) dzin 'adalhte 'ink'ez 'ulhtsun chah suli.” ⁴⁰ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Aw ih chanyudúsnil inle, si sugha mba 'alha 'uhoont'ah t'eh, 'et t'eh Yak'usda yé dezti 'i tant'ilh?” ⁴¹ 'Et nyoh ts'un k'ut dune wheyudílhti, tse 'udun hidutez'ai. 'Et Sizi nduk yutá'en 'ink'ez 'utni, “ABá sudánts'o 'et huwa suchanailya nyudúsní. ⁴² 'Ink'ez t'éwhunúszun 'ahoolhyez wheni soozélhts'ai. 'Et whunts'ih njan 'udusni ndunnah 'ilhuhowezdel njan nahudelhúya, 'et huwa nyun whuz de sutélh'a 'alha 'uhot'e.” ⁴³ 'Et ndudéja hukw'elh'az soo khunekti be yatélhtuk, “Lazarus, ndez ínyalh!” yúlhni. ⁴⁴ 'Et ndun dune dazsai tsa k'ez ts'ih hanája. Bula 'ink'ez buke chah 'awhuz naih be híyulhti, 'i be bugha' wésduduz, 'ink'ez dzezoh chah bunen 'awhuz bugha' wésduduz. “Buk'una'ah'uk 'ink'ez bula duhni!” hubúlhni Sizi. ⁴⁵ Ndunnah Lizwif, Mary yughu nindel inle, Sizi bunalh 'uja 'et huba 'alha' yint'ah suli. ⁴⁶ 'Et whunts'ih bulunah, 'en Pharisee ts'un whehandel 'ink'ez Sizi nts'oh tune' 'ust'en, 'et ndó ba dani. ⁴⁷ 'Et hukwa náwhulnuk bumoodih 'ink'ez Pharisee yahútelhtuk wheni 'ilhúnahuwesdel 'ink'ez 'uhutni, “Nts'e na'a dáztenilh? Ndun dune stabe lhat hooncha tune' 'út'en! ⁴⁸ Whute 'ut'en ts'ilh'i t'eh, ts'iyannah huba 'alha oot'e 'ink'ez Roman whusahándel hoh njan neluglez whucho 'ink'ez njan neyun k'ut chah negha hahóolhchoot, 'ink'ez ts'iyawh yats'óodelh.” ⁴⁹ 'Et 'ilhunuh hubutah Caiaphas hiyulhni, 'en 'et naooduzuk wheni náwhulnuk dega nus dezti unli inle, 'en ndo búlhni, “Aw hoonli t'éwhunuzáhzun! ⁵⁰ 'Aw ih hubuk'ut chanunínulhzut, ts'iyannah ba 'ilhunuh dune zeh dazsai t'eh, 'et t'eh 'o nus soo

whutét'ilh, 'et huwa 'aw neyun k'ut hoolah hole ghaít'ah.” ⁵¹ Caiaphas dich'oh ilah ndi khunek yaka ni ntezut, 'et náwhulnuk degha nus dezti unli, 'et naoduzuk huba, 'et huwa whuz na'a nus whunilh'en Sizi 'en 'aw 'et nilhdukwh hoh ts'iyannah Lizwif 'et yun k'ut whut'en ba datétsah. ⁵² 'Et 'aw Lizwif hiyúlh dedowh, 'en huba zeh ilah. Ndunnah Yak'usda buzkeh hinli, nts'e hahandel, hoh whut'en, 'en huba chah. 'Et huwa ts'iyawh 'ilho ninaoobutéleh 'ink'ez 'ilho whut'en dune whutéleh. ⁵³ Soo 'et dzin whuts'un lhahóduleh hituzelghelh wheni. ⁵⁴ 'Et wheghah ts'ih Sizi 'aw ts'et Lizwif hubutah nuchásyah. K'us yun k'ut 'aw dune chahóot'ih ts'ih whuzih whuz'ai, 'ilhun keyah Ephraim huwhútni, whuz whinya 'ink'ez yugha hoodul'eh tubulh 'et hudáls'i. ⁵⁵ 'Et doo chah Lizwif budzenis whuti ndet da Hubutus Lhuseya huwhútni, 'aw 'et wheghah whudezulh. 'Et huwa lhanah yun k'ut whut'en Lizwif hubuna'udoh hukw'un'a 'uhutenilh wheni keyah whuti Jerusalem ts'ih hunindel. ⁵⁶ Luglez whucho nahudelhuya 'ink'ez Sizi hika ités'en, 'et 'ulhódutni, “Daja nahzun? 'Aw tulih dzenis whuti wheni whusachásyak nahzun ih?” ⁵⁷ 'Et náwhulnuk bumoodih 'ink'ez Pharisee chah, 'uda dune tah khunek butl'aída'ai Sizi nts'e 'ut'en t'éhonínzun t'eh, 'ahoh ndobadooni, 'et t'eh 'aw 'et hitélhcholh.

12

Soo 'udek'elh'az Sizi Jerusalem ts'ih tezya

¹ Dzenis whuti Hubutus Lhuseya huwhútni 'awhuz lkh'utat (6) dzin whuz'ai, 'et Sizi keyah wheyaz Bethany huwhútni, 'et 'uja Lazarus daz-sai hoh yaidlah tah dinaidilhti inle, 'et Lazarus

whut'i, whuz lhugha dínya. ² 'Et hulhgha na'tet'alh wheni hiba lhadúja. Martha 'en huba hukw'e'ile. 'Et Lazarus 'en chah hubulh na'ut'alh. ³ 'Et Mary lubot dezibun bat'en, k'unuts'újul soo dezti, 'i khe, nard hiyulhni, 'i luboodai be whusayá'ai. 'I be Sizi yuke yulhlho 'ink'ez dutsigha be yuna'alhde. Bukoo ndulhcho hoh k'unuts'újul be soo whulstun suli. ⁴ 'Et 'ilhunuh yugha hoodul'eh Judas Iscariot, Simon buye', 'en 'utenilh ye 'óotekulh, ⁵ 'en 'utni, “Di ka ndi k'unuts'újul be chá'oohkulh 'ink'ez tel'ennah hubugha chanuzáhdzaih? Tube dezti ho' 'int'ah!” ni.* ⁶ 'Et 'aw tel'ennah huba dátni ilah huwa 'et ndutni. Undunut'ih unli 'ink'ez sooneya zus ndai be yúkat, 'i didut buba niyú'a, 'ink'ez hukwa' ninzun totsuk ndai be yúkat 'i 'ants'ih ye hainá'aih 'et huwa 'utni. ⁷ 'Et Sizi 'utni, “Ndun ts'eke buts'áhachaoozah'ak, ndi wheyosuhutelhtelh dzin wheni, 'et yálh'a 'i 'int'ah. ⁸ Tehul'en 'en 'ahoolhyez nohwhulh 'úhint'ah, 'et si 'ahoolhyez ilah nohwhulh 'útest'ilh.” ⁹ 'Et Lizwif 'en Sizi 'et usda t'éhonanzin hoh, soo tube lhanah 'ilhuhowezdel, 'en whusahándel. 'Aw Sizi 'en bugha zeh ilah, Sizi, 'en Lazarus dinaidilhti inle, 'en huyuntel'h'ilh ka. ¹⁰ 'Et náwhulnuk bumoodih, 'en chah 'ilhuhowezdel Lazarus 'en chah hituzelhgheh 'et howu yahutelhtuk wheni. ¹¹ 'En bugha tube lhanah Lizwif hube 'ut'en k'ah whuch'a huzdel 'ink'ez Sizi 'en bugha huba 'alha' yint'ah suli.

Sizi Jerusalem lhugha dínya

¹² 'Et 'om bun dzin lhanah 'ilhuhowezdel, 'en dzenis whuti wheni Jerusalem ts'ih hunindel Sizi

---

* **12:5** Tel'en buba 'ilhuh yus k'ut yuk'elha 'et'en, 'et 'uneltsuk.

hiyúlh údants'o whuz de úyalh hutni 'et huwa.
 13 'Ul hidílhchoot 'ink'ez 'i hidelelh hoh hidudezdel
 'ink'ez tube cho 'uhutni,

“Yak'usda buba whudélhti!

Ndun neMoodihti boozi bugha whusaínya, 'en
 degha nus hoonzoo hubugha whults'ut!

'En Israel buts'u hainde hubudayi cho 'int'ah!”

14 'Et Sizi yeztliyaz hiba whusaíhti 'ink'ez
 yuk'etl'adida. 'Et whundúlya hoh ndi 'uda bugha
 'uk'une'úsduguz, 'i ndutni,

15 “Zion† whut'en nuhdzi ulhtus ulhtsi!

Nulh'en nuhwhubudayi cho yeztliyaz k'ut
 usda 'ink'ez nuhts'un úyalh!”

16 'Et 'udechoo hoh Sizi yugha hoodul'eh 'aw
 hubeni be t'éhonízun 'i bugha. 'Et yak'uz buba
 whudéhti ts'ih, whenája hukw'el'h'az 'et whunahel-
 nik ndi bugha 'uk'une'úsduguz 'i 'et ndutni 'ink'ez
 'et Jerusalem whuts'un úyalh hoh didut hoh chah
 hiba ne'úst'en. 17 'Et ndunnah 'ilhuhowezdel,
 ndunnah yugha hoodul'eh hoh Lazarus yuka
 hezya 'ink'ez ts'un k'ut yuhadla tah dinaidil-
 hti hoh hinalh'en inle, 'et howu yawhehunil-
 htuk. 18 'Et ndunnah 'ilhuhowezdel hooncha
 túne' 'ust'en whulh 'úhudants'o 'et huwa 'uhuja
 hidudezdel. 19 'Et Pharisee dich'oh 'ulhódutni,
 “Nulh'en! 'Aw hoonliyaz cha'ts'uhóolil! Ndi yun
 k'ut dune, ts'iyawh huyúntezdel!”

*Bulunah 'udun yun k'ut whut'en, 'en chah Sizi
 hite'ilh hukwa' huninzun!*

20 Ndunnah dune Jerusalem ts'ih hutezdel, 'en
 hubutah, bulunah Greek cha 'uhut'en. Dzenis

---

† 12:15 Njan Zion ni, 'et Jerusalem keyah, 'et 'uwuhulhni.

whuti 'et Yak'usda ts'un teni 'uhuntelhzilh, 'et wheni. ²¹ Philip, 'en keyah Bethsaida huwhútni, Galilee yun k'ut whuz'ai, 'et whut'en 'int'ah, 'en highu nindel 'ink'ez 'uhyúlhni, “Wheni chah Sizi ts'ute'ilh hukwa 'uzninzun.” ²² 'Et Philip, Andrew yughu ninya 'ink'ez 'uyúlhni, 'ink'ez Andrew Philip bulh Sizi nduhíyulhni. ²³ 'Et Sizi ndo búlhni, “Aw 'et yinkak dune ye' huba whudutélhni, 'et whusahónzut. ²⁴ Soo ts'ah'un 'un whudúsní, haniyeh 'i bumai 'aw yun k'ut nachaniłts'ulh t'eh, dant'ah dich'oh 'et zeh ndutet'ilh. 'Et whunts'ih soo ndi yun k'ut ná'nest'ai t'eh, soo lhai bumai, 'i bugha hanantejeh.† ²⁵ Ndan dune ye khuna 'i yuk'entsi' t'eh, 'et t'eh ye khúna 'i tinta ité'alh ho' 'int'ah. 'Et whunts'ih ndan ndi yun k'ut ye khúna 'i buba 'ants'ih yint'ah t'eh, 'ilhuz wule wheni whuz na'a khutena. ²⁶ Ndan suba né'tet'en hukwa' ninzun, 'en suhuntoodelh 'ink'ez nts'e 'ust'ah suba ne'ut'en chah 'et 'uhutet'ilh. 'Ink'ez ndan suba ne'ut'en unli, 'en se'aBá hubudutélhni.

Sizi datetsah howu yalhtuk

²⁷ “K'an 'aw 'et tube suzul ba dzuh neon-inzut, 'ink'ez daja doosni simba? Se'aBá njan sts'un whudelts'ulh whuch'a sula 'ineh doosni ih? 'Awundooh! Njan sts'un whudélts'ulh, 'et wheni whusáya. 'Ink'ez 'udusni, ²⁸ “ABá nyoozi 'o nus dezti íłtsi.” 'Et yak'uz whuts'un khunek huduzts'ai, “Uda soozi dézti 'ink'ez doo chah zeh 'o nus dutésti,” whutni. ²⁹ Bulunah 'ilhunahuwéedel, 'et nuhúdelhuya 'ink'ez hodánts'o. 'Et ndulhodútni,

---

† **12:24** Ndi haniyeh bumai, 'i Sizi Gri dulh ndúlt'ah, 'ink'ez ndi bumai bugha hanányih, 'i ndunnah buba 'alha 'uyint'ah, 'en 'uhint'ah ni ho 'utni.

“Ditnik desni!” 'Et bulunah, “Lizas yulh yálhtuk hoh 'uwhutni,” hutni. ³⁰ 'Et Sizi ndo búlhni, “Ndi khunek duzáhts'ai, 'i 'aw si suba ilah 'uwhutni, nuhwheni nuhwhuba 'uwhutni. ³¹ K'an 'aw 'et yinkak whudune huba nahuteyeh 'ink'ez whut-suh da ndi yun k'ut humoodih,§ 'en 'ilhuz 'un hítenoh. ³² 'Ink'ez ndi yun k'ut dibe' sadunintan t'eh, 'et sih soo ts'iyannah suts'un buntelhut'uk.”*

³³ 'Et ndutni hoh nts'e na'a datétsah, 'et hobunelhtun ni hoh 'utni. ³⁴ 'Et 'ilhunahuwésdel 'uhiyulhni, “Moses yuk'une'úzguz inle, 'i bugha whulh 'úzdits'o ndun Christ 'en 'ilhuz khutena. 'Ink'ez dálhti 'udini yinkak dune ye' dibe na'hidóolhtsih huba 'uhoont'ah. Ndan ho' 'int'ah ndan yinkak dune ye'?” hutni. ³⁵ 'Et Sizi ndo búlhni, “Awhuz sayaz whuz'ai 'et ndi be whét'en 'i nohwhulh 'útet'ilh. 'Awhuz ndi be whét'en 'i nohwhulh 'int'ah hoh ahdulh zeh aht'en. 'Et nduht'en t'eh, 'aw tsahólhqus nuhk'éoodoolts'it ghaít'ah. Ndunnah tsahólhqus yuh hédulh 'aw nts'e hédulh t'éhonízun.

³⁶ Dáhooldzah ndi be whét'en aht'i, 'ink'ez nuhwhuba 'alha' 'int'ah t'eh, 'et ndi be whét'en 'i buzkeh téhleh.” 'Et Sizi ndo bulhni hukw'elh'az, bughu whenája 'ink'ez buch'a ntelhu'i. ³⁷ Tube 'ut'en uncha 'i bunalh 'alh'en 'et whunts'ih 'aw huba 'alha' cha'ít'ah. ³⁸ 'Et nus whúnoolh'en Isayah yuk'úne'uzguz, 'i bugha whuz na'a hoh teh ne'whust'en. Njan ndutni hoh 'uk'une'úzguz,

“Moodihti ndi khunek whutl'azdá'ai, 'i ndan zeh buba 'alha yint'ah?

NeMoodihti yé ulhtus 'i ndan ts'un ye

---

§ 12:31 Ndi yun k'ut humoodih, 'en netsudule 'int'ah. * 12:32 Dibe' hidunintan ni, 'et lhalhqus yulhni ho 'utni.

nénelhtan?”

³⁹ 'Et huwa huba 'alha' cha'hóot'ah, Isaiah njan chah ndutni 'et huwa,

⁴⁰ “Yak'usda, 'en hubuna be chahuwhés'en hubulhtsi,

'ink'ez hubudzi chah duts'un yulhtsi.

'Et 'aw hubuna be honóolh'en ghaít'ah

'ink'ez hubudzi be 'aw t'ehonozin ghaít'ah.

'Soo na'butésdlilh huba suts'un nahoolyeh ghaít'ah,' ni Yak'usda.”

⁴¹ 'Et Isaiah Yak'usda yé dezti 'i yunalh'en hoh 'et yugha ndutni inle. ⁴² 'Et whunts'ih 'alha' 'i be lhanah dune gha ndoh 'uhínt'ah, 'en Sizi huba 'alha yint'ah, 'et whunts'ih 'aw hudooni ghaít'ah. 'Et ndo deja t'eh, Pharisee Lizwif hubuluglez whuch'a 'ilhuz tibuhoneh 'et whehunuljut. ⁴³ 'En dune Yak'usda buch'a 'onus huba délhti. ⁴⁴ 'Et Sizi khunek ulhtus 'i be ndutni, “Ts'iyannah Ndun-

nah si huba 'alha' 'ust'ah, 'aw si sugha zeh ílah, ndun whuz de sítelh'a, 'en huba 'alha' yint'ah.

⁴⁵ 'Ink'ez ndunnah sunilh'en, 'en ndun whuz de sítelh'a, 'en hinilh'en. ⁴⁶ Yinkak whudune ba be whét'en 'et hukwa ndi yun k'ut niníya. 'Et huwa

ndunnah huba 'alha' 'ust'ah, 'aw tsahólhgus yuh hudoolts'i ghaít'ah. ⁴⁷ 'Ink'ez ndunnah sughunek hidits'o 'et whunts'ih huba 'alha' cha'yít'ah, 'aw

huba nahoosyeh ghaít'ah. Ndi yun k'ut whudune huba nahutesyeh ílah ka whusáya, hubutelhyih ka whusáya. ⁴⁸ Ndan sts'u desnih 'ink'ez 'aw sug-

hunek chayílhcholph, 'ilhunuh 'en huba nahuteyeh. Ndi khunek be nohwhulh yalhtuk, 'i khunek zeh 'udek'elh'az dzin t'eh be nuhwhuba nahutedeh.

⁴⁹ 'Aw sich'oh zeh ílah yalhtuk. Se'aBá, ndun whuz

de súdeh'a, 'en dich'oh khunek yutulhuhézya, 'i stl'aída'ai daja doosni hoh yaoolhtuk 'et wheni. ⁵⁰ 'Ink'ez t'éwhunúszun ndi khunek yutulhúhezya, 'i bugha 'ilhuz be khútna 'i unli. 'Et huwa ndai sich'oh be yálhtuk, 'i nts'e na'a se'aBá sudáni, si chah whuz na'a zeh yalhtuk," hubúlhni.

13

Ndi yun k'ut howu natedalh, Sizi yugha hoodul'eh sshubulh yálhtuk

¹ Dzenis whuti ndet hoh da Hubutus Lhuséya huwhútni, 'et whutsuh da Sizi 'aw 'et buts'uh whúdelts'ulh ba 'et newhúninzut t'éwhunínzun ndi yun k'ut howu teyalh 'ink'ez be'aBá ts'un natedalh. Ndi yun k'ut ndan budune 'en ts'iyawh hubuk'entsi'. Soo nts'e whuts'un hubuk'entsi'. ² 'Et hulhgha na'het'al hukw'elh'az 'uda netsudule Judas Iscariot Simon buye' Sizi ye 'ootékuh hukwa' nizun, yudzi yuh niode'ai. ³ 'Et Sizi t'éwhunínzun be'aBá ts'iyaitsuk k'úne' yool'en, 'et yugha óoni'ai. 'Ink'ez Yak'usda ts'un haínya 'ink'ez Yak'usda ts'un nátedalh 'et chah t'éwhunínzun. ⁴ 'Et na'het'al 'ink'ez yoo 'az ye dune unli 'i 'udúninla. Lusima ilhchoot hububut neíníhbal 'ink'ez yulh ts'ú delhú'oo. ⁵ 'Aw 'et be la'ts'uldeh ts'ih too deínyul 'ink'ez yugha hoodul'eh hubuke toonagus 'ink'ez lusima yulh ts'ú delhú'oo, 'i be hubuke yuna'ulhdeh. ⁶ 'Et Sizi Simon Peter yughu ninya hoh 'et Simon Peter ndi yúlhni, "SMoodihti, si chah suke tóona'tangus hoh ih 'int'en?" ⁷ 'Et Sizi ndi yúlhni, "K'an dast'en 'aw nyeni be t'éwhunuzínzun, 'et k'at lih sih t'ewhunonzeh." ⁸ 'Et Peter ndi yúlhni, "Awundooh! 'Aw suke toonaóongus ghaít'ah!"

'Et Sizi ndi yúlhni, "Aw too nachainyúsgus t'eh, 'aw sulh 'ónt'e ghaít'ah." ⁹ 'Et Simon Peter ndi yúlhni, "SMoodihti, 'aw suke zeh ilah, sula 'ink'ez sutsi chah too naóongus!" ¹⁰ 'Et Sizi ndi yúlhni, "Ndan buna'éde, duke zeh toonaogus huba' hoont'ah. 'Et whunts'ih ndulhcho hoh chadáhtsun hoh aht'ah. 'Et nuhwheni ts'iyawh nuhwhuna'dóodeh 'et whunts'ih nuhtah 'aw ts'iyawh ilah nuhwhuna'déde." ¹¹ 'Et 'uda t'éwhunínzun ndun ye 'ootékuh 'et huwa 'utni, "Aw ts'iyawh ilah nuhwhuna'déde." ¹² Hubuke toonagus 'aw 'et lhadúja hoh, ye dune unli 'i yé naja 'ink'ez hubutah nanát'l'adeda, 'ink'ez ndo búlhni, "Dahooja, njan k'an danóhusdla, soo cho ih nuhwheni be t'éwhunúhzun? ¹³ Whuneoodulh'eh 'ink'ez Moodihti sudúhni. 'Et 'alha duhni ho' duhni, si 'en 'ust'ah 'et huwa. ¹⁴ 'Et si 'en 'ust'ah dune hodul'eh 'ink'ez Moodihti usdli hoh nuhke toonasíguz, 'et nuhwheni chah whuz na'a nuhwhuke lhuba toonaóohgus huba' hoont'ah. ¹⁵ K'an nuhwhunalh danóhwhusdla whuz na'a nuhwheni chah 'et ndusóolh'en. ¹⁶ Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsni, 'aw ustle, 'en bumoodih yugha ndoh cha'ít'ah. 'Et whuz na'a zeh khunek na'a 'aw ndan yughatélh'a yugha ndoh cha'ít'ah. ¹⁷ 'Et nuhwheni be t'éwhunáhzun t'eh daja nuhwhudúsni, 'ink'ez danwhúsdlá, 'et nuhwheni chah whuz na'a 'aht'en t'eh, 'et tube hootéht'i. ¹⁸ 'Aw soo ts'iyawh ilah nuhwhugha 'et ndudúsni. Ndan 'utaháobála, 'en t'ébunúsun. 'En 'utaháobála, 'et huwa Yak'usda bughunek 'i 'uk'une'úsduzuguz k'ut dawhútenilh 'et hubugha njan ndutni, 'Ndan lhes sulh í'al, 'en sch'a nidenya hoh sazoolhghelhel hukwa' ninzun.' ¹⁹ Njan 'et ndo

whútenilh whutsuh 'et nuhwhudúsni. 'Et ndúhooja t'eh, 'et t'éwhunóhzin, 'et ndan usdli, 'en 'ust'ah. ²⁰ Soo ts'ah'un nuhwhudúsni ndan whuz na'a, 'en budzi yuh hoh hiyílhchoot t'eh, si chah suhílhchoot hoh 'uhoont'ah. 'Et Ndan budzi yuh hoh sílhchoot, 'en ndun whuz de súdeh'a, 'en chah hiyílhchoot hoh 'uhoont'ah.” ²¹ 'Et Sizi njan ndudáni hukw'elh'az buyégha hoh buba dzuh 'uhooja. 'Et hubulh yátelhtuk 'ink'ez njan ndo búlhni, “Soo ts'ah'un nuhwhudúsni 'ilhunuh nuhtah 'en se'óotekulh.” ²² 'Et yugha hoodul'eh ts'iyawh lhahunul'en k'us ndan simba 'uyúlhni 'aw nt'éhonízun. ²³ 'Et 'ilhunuh yugha hoodul'eh, Sizi k'us yúk'entsi' soo yuzih k'ut usda, ²⁴ 'et Simon Peter yuba núlhni hoh Sizi yoodolhkut, soo ndan simba ndi 'uyúlhni yughu yalhtuk 'et huwa. ²⁵ 'Et ye chanenti 'ink'ez 'uyúlhni, “SMoodihti, ndan ho' 'int'ah?” ²⁶ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Ndan ndi lhesyaz toonasi'ai 'ink'ez butl'ayá'ai, 'en 'int'ah.” 'Ink'ez lhesyaz toonayuz'ai 'ink'ez Judas Iscariot Simon buye', 'en yutl'ayá'ai. ²⁷ 'Et ndi lhesyaz yutl'ayá'ai hoh 'aw 'et Satan ye ghínya. 'Et Sizi ndi yúlhni, “Ndet da 'uwhutanlilh, soo 'ah lhaóodinleh!” ²⁸ 'Et 'onghunnah ts'iyawh ndun Sizi yugha hoodul'eh, 'en dant'i ka 'et ndi yulhni 'aw t'éhonízun. ²⁹ Bulunah, 'en 'uhuninzun Judas 'en sooneya zus nuyá'a 'et huwa ndi dzenis whuti wheni buka nudzun, 'i yoket ka ndi yúlhni. K'us tel'en teh hoonliyaz hubugha 'óo'alh ka ndi yúlhni huninzun. ³⁰ 'Aw 'et lhesyaz yílhchoot íbulh, 'ahoh 'a tsih 'az whinya. 'Aw 'et tsahóhlgus 'uhoont'ah. ³¹ 'Az whénnya hukw'elh'az 'et Sizi 'utni, “Aw 'et yinkak dune ye' buba whudélti 'ink'ez 'en bugha Yak'usda buba whudélti. ³² 'En

bugha Yak'usda buba whudél'ti t'eh, 'et Yak'usda dich'oh chah yinkak dune ye' soo 'ahoh 'et yuba whudutél'hti. ³³ Suzkehkah 'aw sa ilah nohwhulh 'utést'ilh. Suteh'ilh hukwa' ntehzilh, 'et nts'eh na'a Lizwif hubudáni, whuz na'a nuhwheni chah nuhwhudú'sni, nts'e té'syalh ts'ih 'aw nuhwheni chah sulh tóohdelh ghaít'ah. ³⁴ 'Ihlo khunek k'an 'i nuhwhutl'adá'ai 'ink'ez ndi 'i 'int'ah, ts'iyawh lkh'eoohdutsi'. Nts'e na'a si nuhk'esi', 'et whuz na'a zeh nuhwheni chah lkh'eoohdutsi'. ³⁵ Ndi be lkh'ezdutsi' 'i nuhtah hoonli t'eh, 'i bugha sugha hoodul'eh ahli ts'iyannah t'éhonóozin.” ³⁶ 'Et Simon Peter yoodulhkut, “Moodihti, nts'e tanyalh?” 'Et Sizi ndi yúl'hni, “Nts'e tesyalh ts'ih, 'aw k'an suntonya ghaít'ah, 'et whunts'ih nk'at lih, suntanyalh.” ³⁷ 'Et Peter ndi yúl'hni, “Moodihti, 'et di ka k'an 'et 'aw nyun toosya ghaít'ah? Be khú'sna, 'i whunts'ih nyun mba bula dutesnih!” ³⁸ 'Et Sizi ndi yúl'hni, “Alha ih be khína, 'i suba bula dutatnih? Soo ts'ah'un na'a nyudú'sni ligok dune 'uduténilh whutsuh, tat 'et t'ésunuzínzun dutanilh.”

14

Sizi yugha hoodul'eh ndo búlhni, “Si sugha zeh se'aBá but'sun téhdulh.”

¹ “Khun teh nuhwhudzi ndóoda gunih. Yak'usda nuhwhuba 'alha 'int'ah, whuz na'a si chah nuhwhuba 'alha 'oost'e. ² Se'aBá bukeyah lhat koo whuzdla hoh 'uhoont'ah. 'Aw 'alha cha'hóot'ah t'eh, ndun whudóosni da. Whuz tesyalh nuhwhuba lhawhú'dutesdleh wheni. ³ Whuz lhadíya 'ink'ez nuhwhuba lhawhú'dusdla t'eh, doo chah zeh whusanátesdalah 'ink'ez ts'iyawh

nanwhutelhúchulh, ndet sída, 'et si sulh 'óoht'e. ⁴ 'Ink'ez nts'e whéya ts'ih 'ink'ez nts'e ti whého'a 'et t'éwhunáhzun.” ⁵ 'Et Thomas yoodulhkut hoh 'uyúlhni, “Moodihti, nts'e tanyalh 'aw nt'ets'onízun, 'ink'ez nts'e na'a whuz ti nt'éts'ontézin?” ⁶ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Si yak'uz ti, 'ink'ez khunek 'alha' 'int'ah 'i chah usdli. 'Ink'ez 'ilhuz wheni be ts'ukhuna, 'i chah 'usdli. 'Et huwa 'aw 'ilhunuh whunts'i se'aBá yuts'un tooya ghaít'ah, si sugha zeh 'et ndutenilh. ⁷ Si t'ésunahzun inle t'eh, 'et se'aBá chah da t'enóohzin wule. 'Et k'an whúts'un, 'en 'aw 'et t'enahzun 'ink'ez ah'en chah áhja.” ⁸ 'Et Philip ndi yúlhni, “Moodihti, nye'aBá bunenilhtun 'ink'ez uznoolh'en, 'aw 'et zeh hukwa' uzninzun.” ⁹ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Philip, lhe'hóoldzah nohwhulh 'úst'en, 'et 'awhuz ih t'ésunuzínzun? Ndan sunalh'en, 'en se'aBá chah hinalh'en. 'Ink'ez di ka, 'Nye'aBá bunenilhtun, díní? ¹⁰ Si se'aBá buyudúsda 'ink'ez se'aBá chah suyudínda. 'Et 'aw ih mba 'alha cha'hóot'ah? Khunek be nohwhulh yálhtuk 'i 'aw si sughunek ilah 'int'ah. Se'aBá ndun suyudínda, 'en ndi 'ut'en 'uyulh'en 'en 'int'ah. ¹¹ Nuhwhuba 'alha 'uhot'e si se'aBá buyudúsda 'ink'ez se'aBá 'en suyudínda. 'Et nuhwhuba 'alha cha'hóot'ah t'eh, ndi 'ut'en ndai 'ulya, 'i bugha si sugha nuhwhuba 'alha 'uhot'e. ¹² Soo ts'ah'un na'a ndan nuhwhudúsni, ndan buba 'alha 'ust'ah, 'en ndi 'ut'en ndai 'ulh'en, 'i, 'en chah 'uhitelh'ilh. 'Et si se'aBá but's'u nátesdahl 'et huwa si 'ut'en 'ulh'en, 'i, 'o nus 'ílcho 'ut'en, 'i, 'uhiyoolh'en. ¹³ 'Ink'ez ndai si soози buka' dahni 'i hoh nuhwhuba né'test'en. 'Et huwa se'aBá 'en buYe' buba whudóolhti. ¹⁴ Nдай si soози buka' dahni, 'et nuhwhuba 'uwhtesdlilh.

15 Nuhwheni sk'ehtsi' t'eh, ndai ndi khunek nuhtl'ádala, 'i buk'une' 'ooht'en. 16 'Ink'ez se'aBá 'en 'ilhuz wheni nuhLa'tet'ilh, 'en nuhwhugha itélhtelh, 'et buts'u hukwa' doosni. 17 'En Ndoni 'int'ah. Ndai khunek 'alha 'int'ah, 'i zeh buts'u haídults'it. Ndi yun k'ut whudune* 'aw bubeni be t'ehinízun, 'et huwa 'aw huyóolhchoot ghaít'ah. 'Et nuhwheni t'enahzun, nohwhulh 'int'ah, 'ink'ez nuhyudutélts'ulh. 18 'Aw ts'unuh ahli li'aht'ah hoh nuhghu toosya ghaít'ah. Nuhts'u tóosya. 19 Dzuh sayaz inle, 'ink'ez yinkak whudune, chasátes'il, 'et whunts'ih nuhwheni suntelh'ilh. Si khusna 'et huwa nuhwheni chah khutehna. 20 'Et dzin t'eh, 'et t'ewhunohzin si se'aBá buyudúsda 'ink'ez se'aBá chah syudínda 'ink'ez 'o 'un nuhwheni chah nuhyudusda. 21 Ndan khunek 'et nidéla 'i yuk'úne' 'ut'en, 'en sk'entsi' 'uhint'ah. 'Ink'ez ndan sk'entsi', se'aBá chah buk'etesi', 'ink'ez si chah buk'etesi' 'ink'ez ndan usdli 'et t'ehonozin huboolhtsilh.” 22 'Et Judas, 'aw Judas Iscariot 'en ilah, 'en Sizi ndi yúlhni, “Moodihti, nts'e na'a 'uhoont'ah hoh nyun nyugha t'ets'onózin neba 'uwhutánlilh, 'et whunts'ih yinkak whudune, 'en nyun nyugha 'aw t'éhontészin dini?” 23 'Et Sizi ndi yúlhni, “Ndunnah sk'entsi', 'en sughunek yootetun. 'En se'aBá buk'etesi' 'ink'ez hubulh 'útet'ilh 'et huwa si bulh hubutah óduke. 24 Ndan sk'echaítsi', 'aw sughunek hik'unucha'ust'en. 'Ink'ez ndi khunek nuhwheni dahts'o, 'i 'aw sich'oh sughunek ilah 'int'ah. Se'aBá, whuz de sítelh'a, 'en bughunek 'int'ah. 25 'Awhuz nuhtah 'ust'ah hoh njan 'et nuhwhudúsni. 26 'Et nuhLa'ut'en, 'en Ndoni

* 14:17 Ndan ndi yun k'ut Yak'usda huba 'alha cha'ít'ah. 'En 'o bulhni bughu yalhtuk.

'int'ah, 'en si sooji bugha se'aBá 'en nuhts'ítelh'alh, ts'iyaintsuk whunohodutilh'eh 'ink'ez daja nuhwhudáni 'et soo cho whunalhúnih chah nuhwhutéhtsilh. ²⁷ Be nedzi dezghel, 'i nuhghu nenánust'ai. 'I sich'oh be sudzi dezghel, 'i nuhgha ní'ai. Ndi be nedzi dezghel nuhgha ní'ai, 'i 'aw yinkak whudune nuhgha húyu'aih, 'i 'aw yulh nduchaít'ah ho' 'int'ah. Khun teh nuhdzi úndooda 'ink'ez noolhújut gunih! ²⁸ Sudahtso hoh 'un whudúzni. 'Aw 'et nuhghu tesyalh 'ink'ez nuhts'u tóosya. Se'aBá 'en sughanus dezi 'et huwa 'en butsu nátesdahl, 'ink'ez sk'ehtsi' t'eh, k'an daja nuhwhudáni 'et huwa whunóolhnik. ²⁹ 'Ink'ez hoh teh ne'whutet'en, k'an nuhwhudáni. 'Et t'eh whusawhélt'ut t'eh, si sugha nuhwhuba 'alha 'uhot'e. ³⁰ 'Aw dzuh sayaz 'o 'un nohwhulh yaóolhtuk ghaít'ah. Ndi yun k'ut humoodih† 'az de úyalh 'ink'ez si sugha 'aw ntsolyaz 'i whunts'ih buch'a chayílah 'et huwa. ³¹ 'Aw 'et didahdelh, 'aw 'et njan huwuztoodelh, 'et huwa yinkak whudune t'éhonózin se'aBá buk'esi' 'ink'ez nts'oh tula khunek stl'aídan'ai, hoh tune'út'en ne'úst'en.

15

Sizi yugha hoodul'eh hubodulh'eh nts'e na'a mai chun buyooschum butsu haínulhyeh, 'et whuz na'a zeh yugha hoodul'eh hiyulh zah oot'e. 'Et hubugha hubodulh'eh.

¹ “Soo mai chun 'i 'ust'ah 'ink'ez se'aBá 'en mai k'et huwunli unli. ² Ndunnah si sugha 'uzooschum unli, 'en 'aw bumai hoolah t'eh, 'et butsu haídule, 'ink'ez ndunnah bumai lhai, 'en

† 14:30 Ndi yun k'ut humoodih, 'en netsudule 'int'ah.

soo 'obulh'en bumai lhai wule ka. ³ Ndi khunek be nohwhulh yalhtuk, 'i be 'uda nuhwhuna'dede hoh 'aht'ah. ⁴ Nuhwheni syudoolhúts'i 'ink'ez si chah nuhyudóosda. 'Uzooschum mai chun bunída'a t'eh, bumai whutéleh. 'Et whuz na'a zeh nuhwheni nuhwhugha 'alha 'uhoont'ah. Si syudelhúts'i t'eh, 'et zeh nuhmai whutéleh. ⁵ Si mai chun lí'nust'ah 'ink'ez nuhwheni 'uzooschum lí'aht'ah. Ndunnah si syudínda 'ink'ez si chah buyudúsda, 'en zeh bumai lhai téleh. 'Aw si su'et, 'aw hoonliyaz 'uhuhooleh ghaít'ah. ⁶ Ndunnah si syudínda ilah, 'en 'uzooschum k'una'a k'uhídut'us 'ink'ez n'un hidutulht'oh, 'et dugi, 'et nduhínt'ah. 'Uzooschum ts'iyawh nahidulhdzoo 'ink'ez tsuh hidulhkuk 'ink'ez hidélhk'un. ⁷ 'Et si suyudelhúts'i 'ink'ez sughunek nuhyuh dez'ai t'eh, 'et ndet hukwa' nahzun, 'et ts'iyawh nuhwhuba 'et nduwhténilh. ⁸ 'Ink'ez mai lhai nuhwhuts'u hánulhyeh t'eh, 'et huwa se'aBá 'en buba whudóolti. 'Et huwa sugha hoodul'eh wahle. ⁹ Se'aBá 'en si sk'entsi'. 'Et whuz na'a zeh nuhk'esi', 'et huwa be nuhk'esi' 'i bulh zeh 'ooht'e. ¹⁰ Se'aBá nts'e na'a suba lhuhézya buk'úne' zust'en 'ink'ez yé sk'entsi', 'i chah bulh 'utést'e. 'Et whuz na'a zeh khunek nuhtl'adála 'i buk'úne' 'aht'en t'eh, 'et huwa be nuhwhuk'esi', 'i bulh 'óoht'e. ¹¹ K'an njan nuwhudúsní, 'et be hoonust'i, 'i be hoonáht'i t'eh, 'et hoonáht'i k'et 'aw 'o 'un 'óoht'e ghaít'ah. ¹² Ndi sughunek nuhtl'adá'ai 'i ndutni, 'ilho ahli hoh nts'e na'a nuhk'esi', whuz na'a zeh lhk'eoohdutsi'. ¹³ 'Ilhunuh dune yuk'entsi' buk'uz dazsai t'eh, 'aw 'o 'un ye búk'eoots'i' hoolah. ¹⁴ 'Ink'ez khunek nuhtl'adá'ai 'i buk'úne' 'aht'en t'eh, 'et nuhwheni sk'entsi' ahli. ¹⁵ 'Aw 'o 'un sunane'uht'en chanuwhuduzúsnih.

Hubunane'hut'en 'en bumoodih nts'oh tune' 'ut'en, 'aw t'éhonízun. Si nts'oh tula se'aBá bugha whudáts'o, 'et soo ts'iyawh whún whunelhtan, 'et huwa sk'ehtsi' nuhwhudúsní. ¹⁶ 'Aw nuhwheni 'utahachásulhtel. Si lhtahánhola toohdelh 'ink'ez mai hanóolhyeh 'ink'ez nuhmai 'ilhuz wheni 'óot'e, 'et huwka 'et ninwhunila. 'Et huwa se'aBá ndai si soozí bugha buts'un hukwa' dahni, 'i si nuhgha íyoo'alh. ¹⁷ K'an nuhwhudúsní, ts'iyawh lkh'eoohtsi'. ¹⁸ Ndi yun k'ut whudune nuhts'u hudutnik t'eh, whunalhunih nuhwheni nuhts'o dutetnik whutsuh, 'et 'uda si sts'u hudutnik inle. ¹⁹ 'En buluh ahli t'ah, 'et da nuhk'ehootsi' wule t'eh, nuhwheni chah hubutah aht'ah 'et huwa. 'Et whunts'ih nuhwheni 'utáhanhóla, 'ink'ez 'aw 'o 'un bulah chálah, 'et huwa yinkak whudune nuhts'u hudutnik. ²⁰ 'Et huwa daja nuhwhudusni whunalhunih, 'aw hubunane'hut'en, 'en dumoodih gha ndoh cha'ít'ah. Si dzuh nusúhulhdzut t'eh, nuhwheni chah dzuh nunóhotelhdzut. 'Et sughunek hik'úne' 'ust'en t'eh, nuhwheni nuhghunek chah hik'úne' oot'en sih. ²¹ 'Et nuhwheni sudune ahli, 'et huwa hoh teh ne'nohuhoolh'en, ndun whuz de súdeh'a, 'aw t'éhinízun 'et huwa. ²² 'Aw si whusáchasyal 'ink'ez hubulh yáchalhtih t'eh, lubeshi 'ulh'en hinli 'aw hukwa t'éhonózin ghaít'ah. 'Et k'an whuts'un hubulubeshi 'aw nuhínoolh'i hoolah. ²³ Ndunnah sts'u dutnik, se'aBá 'en chah hits'u dutnik hoh 'uhint'ah. ²⁴ Ndi 'ut'en 'ulh'en 'i 'aw 'uyoon cha'yulh'en, 'i bunalh cha'whuslel t'eh, 'et t'eh lubeshi 'ulh'en hinli 'aw da t'éhonózin. 'Et k'an 'ut'en 'ulh'en, 'i hinalh'en, 'et huwa si 'ink'ez se'aBá bulh nets'u hudutnik. ²⁵ 'Ink'ez ndi Yak'usda bughunek buba 'uk'une'úsduzuguz 'et

ndutni, ‘Aw hoonliyaz huwa ilah sts'u hudutnik.’ Daja ni k'an 'aw 'et ne'whust'en. ²⁶ 'Et whunts'ih nuhLa'ut'en, Ndoni, ndai be 'alha 'uhoont'ah 'i buts'u haídelts'ut, 'en 'int'ah, se'aBá buts'un 'en nuhts'un telh'alh, 'en whusainya t'eh, si sugha ts'iyawh whun whunólhtun, se'aBá yuts'u hainya 'et huwa. ²⁷ 'Ink'ez nuhwheni chah si sugha 'uyoon whúbuntelhtun, soo 'udechoo da whuts'un sulh 'aht'en 'et huwa.’”

16

Sizi yugha hoodul'eh 'en nihínudelh hinli, 'et huwa ndi yun k'ut whut'en dzuh nubotelhdeh, 'et huwa 'óbulhni.

¹ 'Et Sizi 'o 'un ndo búlhni, “Nuhwhuba 'alha' hoont'ah doo ka si whuladoohtnih, 'et 'un whudúsni. ² Loglez 'et chah tinan whuts'unooyoot. 'Aw 'et whuz de whudezulh, 'et t'eh ndunnah nuhteghan Yak'usda ba 'uhut'en huntezilh. ³ Si 'ink'ez se'aBá bulh t'énhonízun 'et huwa ne'nohoolh'en. ⁴ 'Et 'uda 'un whudáni, 'aw 'et ne'nohohulh'en t'eh, 'et whunaoolhúnih. Nohwhulh 'ust'en inle 'et huwa 'aw nduchah nuhwhudusnil. ⁵ K'an ndun whuz de sítelh'a, 'en buts'un nátesdahl, 'et whunts'ih 'aw 'ilhunuh nuhtah nts'e tésyah 'et hukwa chasuzoodúzulhkut. ⁶ 'Et njan 'un whudúsni, 'et huwa nuhwhudzi tso be dézbun, ⁷ 'et whunts'ih khunek 'alha' 'int'ah 'i 'ún whudusni, nuhghu natesdahl, 'et nuhwheni nuhwhuba whutézoo. 'Aw whenáchasdal t'eh, nuhLa'tet'ilh, 'en 'aw nuhts'un tooya ghaít'ah. Whenásja t'eh, 'et 'en nuhts'un télh'alh. ⁸ 'Et whusainya t'eh bubeni tah dez'ai 'i bugha yinkak whudune lubeshi 'uhulh'en hinli t'éhonózin.

'Ink'ez ndai ts'ah'un 'int'ah 'i 'ink'ez Yak'usda ye náhezya 'i chah 'i bugha t'éhonóozin. ⁹ Si sugha 'aw huba 'alha cha'hóot'ah 'et huwa hubunalh t'ewhunoolhzeh lubeshi 'uhulh'en hinli. ¹⁰ Se'aBá but'sun nátesdahl 'ink'ez 'aw 'o 'un sooh'en ghaít'ah. 'Et 'i bugha ndai ts'ah'un 'int'ah 'i* Ndoni, 'en bubut'ewhunoolhzeh. ¹¹ Ndi yun k'ut humoodih 'en† 'uda buba nahezya, 'et huwa ndi be náhudeh 'i ndi yun k'ut whudune, Ndoni 'en whebunoolhtun, 'en chah whuz na'a zeh buba nahutedeh. ¹² 'Awhuz tube lhat nuhwhudutésnilh whuz'ai, 'et whunts'ih k'an 'aw whulh whuhyin, ghaít'ah. ¹³ 'Et Ndoni, ndun khunek 'alha' 'int'ah 'i but'su háidults'it, 'en nuhyudánde t'eh, 'en ndi khunek 'alha' 'int'ah, 'i nuhwheni tah nídoo'alh. 'Et ndi 'i be 'ut'en 'int'ah; 'aw dich'oh bughunek be ilah nohwhulh yátelhtuk, ndet whudánts'o, 'et zeh whunoh untelhtun, 'ink'ez nts'oh teh ne'whutet'en, 'et chah t'ewhunáhzun nuhwhutelhtsilh. ¹⁴ Se'ut'en k'ah ts'iyawh whútalhchulh 'ink'ez whunóhutelhtun, 'et si suba whudóolhti. ¹⁵ Ts'iyaitsuk ndai se'aBá be'ilhdzun yinli, 'i si se'ilhdzun 'int'ah. 'Et 'un whúdsuni Ndoni 'en ndai se'ut'en k'ah unli, 'i ts'iyawh yutéhlchulh 'ink'ez 'i yenewhutelhtun. ¹⁶ 'Aw 'et se'aBá but'su natésdahl 'et huwa 'udusni dzuh sayaz whuts'un, 'aw sooh'en ghaít'ah. 'Et doo chah dzuh sayaz inle t'eh, 'et suteh'ilh." hubúlhni. ¹⁷ 'Et yugha hoodul'eh dich'oh chah lhahoodulkut, "Ndi khunek ye nelh yalhtuk 'i lhe'utni, 'Se'aBá but'su natésdahl,' 'ink'ez, 'Dzuh sayaz whuts'un,

* **16:10** Sizi Gri 'en chah ts'ah'un 'int'ah, 'et chah bulh t'ewhunoolhzeh. † **16:11** Ndi yun k'ut humoodih, 'en netsudule 'int'ah.

'et 'aw sooh'en ghaít'ah. 'Et doo chah dzuh sayaz whuts'un, 'et suteh'ilh.' 'I daja ni hoh 'utni?' ¹⁸ 'Et 'o 'un chah 'uhutni, “Njan dzuh sayaz whuts'un ní, 'et daja ni hoh 'utni? Wheni 'aw t'ets'onízun.” ¹⁹ 'Et Sizi hukwa huyoodutéłhkut hukwa' huninzun, 'uda t'éwhunínzun 'et ndo búłhni, “Nuhwhudúsní dzuh sayaz whuts'un, 'et 'aw sooh'en ghaít'ah. 'Et doo chah dzuh sayaz inle t'eh, 'et suteh'ilh. 'Et ih nuhwhenich'oh nuhtah hukwa lhoodulhukut? ²⁰ Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsní, tehtso 'ink'ez 'o 'un chah tube sk'enitehleh, 'et whunts'ih yinkak whudune hontéłhnik. Nuhwheni tube tso tehleh, 'et whunts'ih nuhtso 'i bé hoonah't'i 'i tele. ²¹ 'Et whuz na'a ts'eke buyaz whutéłeh, 'en k'una'a 'et ndúhoont'ah. 'Aw 'et wheghah whudezulh whuch'a ní unli lhih. 'Et buzki whulih teh, yé ndida 'i yunaoodilnah, 'uski yinkak neníłhti 'et tube hóont'i. ²² 'Et whuz na'a zeh nuhwheni k'an tso ahli, 'et whunts'ih nanwhutest'ilh 'ink'ez nuhdzi hóotet'i, 'ink'ez be hóonah't'i 'i 'aw nuhghu hayóolhchoot ghaít'ah. ²³ 'Et dzin t'eh, 'aw hoonliyaz suts'u ka' doohtni ghaít'ah. Soo ts'ah'un na'a 'un whudúsní, se'aBá si soozí bugha hoonliyaz buts'u hukwa' dahni t'eh, ndai buka' dahni, 'i nuhgha íte'alh. ²⁴ K'an whuts'un si soozí bugha 'aw buts'o hukwa' dahni hoolah. 'Et se'aBá huboodulhkut, 'et nuhgha whútelts'ulh, 'ink'ez 'et be ts'uhóont'i teht'ilh.

“Ndi yun k'ut humoodih, 'ink'ez be 'ut'en k'ah chah, ts'iyawh buch'a nílhde,” ni Sizi

²⁵ “Whutsuh da khunek whe' hoont'ah hooyah be 'ún whudusni inle. 'Et whunts'ih whuz de whéłts'ulh, khunek whe' hoont'ah hooyah be ilah

'udutésnilh. Se'aBá 'en bugha soo ts'et khunek 'i be nuhwhudutésnilh. ²⁶ 'Et neóodinzut t'eh, 'aw si ilah se'aBá nuhwhuba bóodolhkut nuhwhudusnih, nuhwhenich'oh si soози bugha hóobudutelhkut. ²⁷ Nuhwheni sk'ehtsi' 'et huwa se'aBá dich'oh nuhk'entsi', 'ink'ez Yak'usda ts'un haya 'et nuhwhuba 'alha 'uhoont'ah, 'et huwa nuhwheni nuhk'entsi'. ²⁸ Se'aBá 'en but's'u háya hoh ndi yun k'ut niníya. 'Aw 'et ndi yun k'ut whuch'a natesdahl 'ink'ez se'aBá 'en but's'u nátesdahl," hubúlhni. ²⁹ 'Et yugha hoodul'eh 'uhiyúlhni, "K'an 'aw 'et ts'et khunek be nelh yaílhtuk, 'aw khunek whe' hoont'ah hooyah be ilah 'udini. ³⁰ K'an 'aw 'et t'ets'onínzun soo ts'iyaintsuk 'et t'éwhúnínzun 'et huwa 'aw 'o 'un nts'oodólhkut ghaít'ah. Daja nedáni, 'et huwa Yak'usda but's'un hainya neba 'alha 'uhoont'ah." ³¹ 'Et Sizi ndo búlhni, "Soo ih nuhwhuba 'alha 'uhoont'ah? ³² Nulh'en whuz de whúdezulh 'aw 'et 'et níoodenzut, ndet 'ilhunah ahli hoh lhch'a dutelhuwus 'ink'ez nuhwhenich'oh nuhwhútk'una'a 'uteht'ilh. Si chah sich'oh úsdli hoh sughu téhdulh, 'et whunts'ih 'aw sich'oh ilah 'ust'ah, se'aBá 'en sulh 'int'ah 'et huwa. ³³ K'an njan 'et hubugha ndi khunek 'i be nohwhulh yálhtuk, daja nuhwhudáni, 'et huwa nedzi be dezghel, 'i 'ooht'e. Ndi yun k'ut tube nuhwhé'huzoola, 'et whunts'ih hóht'ah, ndi yun k'ut humoodih 'ink'ez be 'ut'en k'ah chah, ts'iyawh buch'a' nulhde 'et huwa.

17

Sizi Gri náwhulnuk degha nus dezti unli hoh de'aBá yuts'un tenadudli

¹ Sizi njan 'et ndudáni hukw'elh'az, nduk yak'uz yuta'en 'ink'ez 'utni, "ABá, 'aw 'et sts'o dezulh 'aw 'et whusawhélt's'ut. NYe' buba whudélhti, 'et whuz na'a nYe' chah mba whudólhti. ² 'Et whuz na'a zeh 'et ndineh hoh yinkak whudune ts'iyawh hubugha ndoh oot'e, 'et hubugha óoni'ai, 'et ndunnah sughá buninla 'ilhuz wheni hiye khútenalh 'i hubugha ités'alh. ³ 'Et ndez na'a ndi 'ilhuz wheni be khuténalh, nyun zeh ts'ah'un Yak'usda inli, 'ink'ez ndun whuz de haílh'a, Sizi Gri 'en 'int'ah, ndunnah soo hubeni be t'éhonoozeh, ndi 'ilhuz wheni be khuténalh 'et 'uhoont'ah. ⁴ 'Ut'en sugha ní'ai 'i 'aw 'et lhadúsdla hoh ndi yun k'ut mba whudálhti. ⁵ 'ABá, ndi yun k'ut 'uwhténilh whutsuh da, ndai nyun bulh hoh da bé whúdalti, 'i be k'an doo chah zeh suba whudélhti.

Sizi yugha hoodul'eh huba tenadudli.

⁶ Ndunnah ndi yun k'ut whudune hubutah sughá buninla, ts'iyannah nyun ye nehobonelhtan. Nyun hube'ílhazun hinli hoh si sughá buninla 'ink'ez nghunek hik'úne' 'ust'en. ⁷ Ndai sugha nínla, 'i ts'iyawh nyun nts'u haínkat 'i 'int'ah. 'Et k'an bubeni be t'ehonínzun. ⁸ Ndai khunek 'en huba stl'aída'ai, 'i chah hubutl'aída'ai. Soo cho hiyílhchoot 'ink'ez hubeni be t'ehonínzun, 'et huwa nyun nts'u háya 'ink'ez nyun whuz de sítelh'a, 'et chah soo hubeni be t'ehonínzun 'ink'ez huba 'alha 'uhoont'ah. ⁹ Huba tenadusdli. 'Aw ndi yun k'ut whudune, 'en ilah huba tenadusdli. Ndunnah sughá buninla, 'en zeh huba tenadusdli, nyun hube'ílhazun hinli 'et huwa. ¹⁰ Ndai si se'ílhazun unli, 'i nyun nye'ílhazun 'int'ah, 'ink'ez ndai nyun nye'ílhazun unli, si se'ílhazun 'int'ah. 'Ink'ez 'en

hubugha 'aw 'et suba whudálti. ¹¹ 'Aw 'o 'un ndi yun k'ut sída ílah hoh nts'un usyálh, 'et whunts'ih ndunnah, 'en ndi yun k'ut 'uhint'ah. 'ABá, lubeshi bughoh hoolah 'int'ah, 'ink'ez ndunnah sughá buninla, nyoozi be ílhtus, 'i be huboontun, 'i be nyun si bulh 'ilho ídudli, whuz na'a didut chah 'ilho hoole. ¹² Ndunnah sughá buninla, ndi yun k'ut 'awhuz hubulh 'úst'ah da, nyoozi be ílhtus, 'i be huboostun 'ink'ez hubughosdle. 'Et 'aw kwuncho yuh whuye', 'en ilah, 'et huwa nts'oh teh bugha 'uk'une'úsduguz inle, hoh teh whét'en. ¹³ K'an 'aw 'et nts'un téya. 'Et whunts'ih 'awhuz ndi yun k'ut sída hoh njan 'et howu yalhtuk, 'et soo ts'ah'un na'a ndai be whúnelhnik, 'i be hubudzi doobun. ¹⁴ Nghunek hubugha íde'ai 'ink'ez ndi yun k'ut whudune hubuts'u hudutnik. Nts'e na'a si 'aw ndi yun k'ut whudune hubulh 'ust'ah ílah, 'et whuz na'a 'en chah 'aw ndi yun k'ut whudune hubulh 'uhint'ah ílah. 'Et huwa ndi yun k'ut whudune hubuts'u hudutnik. ¹⁵ 'Aw ndi yun k'ut whuch'a nabónlelh, 'et ílah nts'u húkwa' dusni, 'et whunts'ih ntsi', 'en ch'a soo cho hubughonle, 'et nts'u húkwa' dusni. ¹⁶ Nts'e na'a 'aw ndi yun k'ut whudune hubulh 'uhint'ah ílah, 'et whuz na'a si chah 'aw ndi yun k'ut whudune hubulh 'ust'ah ílah. ¹⁷ Khunek 'alha' 'int'ah 'i nts'u hadélt's'ut, 'i be nyunch'oh mba 'udun níbuninle. Nghunek 'i khunek 'alha' 'int'ah 'i 'int'ah. ¹⁸ Nts'e na'a nyun ndi yun k'ut whudune buts'un whesalh'a, 'et whuz na'a 'en ndi yun k'ut whudune buts'un whébalh'a. ¹⁹ 'Ink'ez 'en hubugha si 'udun ní'dunlhuti, 'et whuz na'a 'en chah soo ts'ah'un na'a nyun mba 'udun nibuninla hoole.

*Sizi Gri ts'iyannah ndan huba 'alha 'uhoont'ah
'en huba tenadudli*

²⁰ 'Aw ndunnah, 'en zeh ilah huba tenadusdli, ndunnah bughunek hubugha si sugha huba 'alha 'uwhtét'ilh, 'en chah huba tenadusdli. ²¹ 'Et t'eh soo ts'iyannah 'ilho 'ilhunahuwésdel hoole. 'ABá nts'e na'a nyun syudínda, 'ink'ez si chah nyudúnda, 'et whuz na'a zeh neyuh 'uhoot'e. 'Et hoh yinkak whudune soo ts'ah'un na'a huba 'alha 'uhot'e nyun whuz de sítelh'a, 'et huwa. ²² 'Ink'ez ndi be dézti sugha ní'ai, 'i 'o 'un hubugha iní'ai. 'I be nyun si bulh da ídut'ah hoh 'ilho idúdli, whuz na'a zeh 'ilho hoole. ²³ Si 'en hubuyudúnda usdli 'ink'ez nyun si syudínda inli, 'et whuz na'a ndunnah 'ilho hinli hoh lhahádootneh. 'Et huwa yinkak whudune soo bubeni be t'éhonózin nyun whuz de sítelh'a. 'Ink'ez nts'e na'a sk'eintsi', whuz na'a 'en chah hubuk'eintsi'. ²⁴ Ndi yun k'ut 'owhténilh whutsuh da sk'eintsi', 'ink'ez bé dézti 'i sugha ní'ai ínle, 'et soo cho ndunnah huwhute'ilh hukwa' nuszun. 'Et huwa 'aBá ndunnah sughá buninla, k'an nts'e 'ust'ah 'et sulh 'úhoot'e hukwa' nuszun. ²⁵ 'ABá nyun ts'ah'un 'int'ah inli. 'Et yinkak whudune nyun ngha 'aw soo cho bubeni be t'echanyonízun. 'Et si t'ényunúszun 'ink'ez ndunnah sulh 'út'en chah t'éhonínzun nyun whuz de sítelh'a. ²⁶ 'Ink'ez nyun ngha soo cho bubeni be t'éhonózin hubuzílhtsi. 'Ink'ez nyun ngha 'o 'un chah soo cho t'éhontézin hubutéhlhtsilh. 'Et huwa ndai be sk'entsi' 'i hubuyuh doo'a, 'ink'ez si chah hubuyuh 'utesdahlh.”

Sizi 'aw 'et huyilhchoot.

1 Sizi ndi khunek be tenadedli hukw'elh'az, yugha hoodul'eh tubulh took'oh wheyaz Kedron huwhútni, nyan yahunindel. 'Et haniyeh k'et whuz'ai. 'Et yugha hoodul'eh tubulh 'et dahuníndel. 2 'Ink'ez Judas, ndun da ye 'ónket, 'en chah nyo t'éwhunínzun, Sizi yugha hoodul'eh tubulh lhat 'et 'ilhúnahodulh 'et huwa. 3 'Et náwhulnuk bumoodih 'ink'ez Pharisee teh, ndunnah nehúghan 'ink'ez nélghel chah, Judas dulh hubutelhudel. Too dízk'un teh, bé nukwunult'a, 'ink'ez soh cho teh, ts'iyawh hiyelelh. 4 Sizi nts'oh teh didut bugha ne'whutet'en, soo ts'iyawh t'éwhunínzun, 'et hubududezya 'ink'ez huboodulhkut, “Ndan kunúhta hoh 'aht'en?” hubúlhni. 5 'Et 'uhiyúlhni, “Sizi Nazareth whut'en, 'en kúznuta.” 'Et Sizi ndo búlhni, “Si 'en 'ust'ah.” 'Et Judas ye 'ónket, 'en chah hubutah súyin. 6 Ndet Sizi si 'en 'ust'ah hubúlhni hoh, ts'iyawh k'ah na'húja 'ink'ez yun k'ut nahánkat. 7 'Et doo chah zeh huboodulhkut, “Ndan kunúhta hoh 'aht'en?” 'Et 'uhutni, “Sizi Nazareth whut'en, 'en kúznuta.” 8 'Et Sizi ndo búlhni, “Uda ndun whudáni, si 'en 'ust'ah. 'Et si skunáhta t'eh, ndunnah, 'en nahutoodelh hubugha óonah'aih.” 9 'Et Sizi whutsuh da daja tenadedli ínle da, “Sughá buninla 'aw 'ilhunuh whunts'ih tinta chalhtel,” ni, 'et hoh teh whét'en 'et ndo búlhni. 10 'Et Simon Peter soh cho ut'i, déhayalhtsus, 'i be náwhulnuk degha nus dezti be 'ustl'en ye yoonilht'o hoh nalhnih ts'ih yudzoo habe' yalht'o. 'En 'ustl'en boozu Malchus hiyúlhni. 11 'Et Sizi Peter ndi yúlhni, “Nyoo soh cho buzus be naíntih. 'Alha ilah lah ndi

lubot 'aw chatuzésnil se'aBá stl'ayánkai 'i?" 12 'Et lhuhudúghan bumoodih 'ink'ez Lizwif nélhghel Sizi hiyílhchoot 'ink'ez hiyulhghel. 13 Soo 'udechoo Annas 'en cho highu hiníhti. 'En Caiaphas 'et nawhuduzuk huba náwhulnuk degha nus dezti unli ínle, 'ink'ez Annas, 'en buzaz 'int'ah 'et. 14 'Et ndun Caiaphas 'en 'utni ínle, Lizwif hubugha 'utni hoh ndutni, 'ilhunuh dune 'en ts'iyannah dune ba dazsai t'eh, 'et whutézoo ni ínle.

Peter, 'aw Sizi t'einízun ni.

15 Simon Peter 'ink'ez 'ilhunuh yugha hoodul'eh bulh Sizi hiyúntiz'az. Ndun 'ilhunuh yugha hoodul'eh, 'en náwhulnuk degha nus dezti t'einízun, 'et 'en Sizi nanistl'oo bet yúlh daní'az. 16 'Et Peter ndati yoo 'az ts'ih siyin. 'Et ndun Sizi yugha hoodul'eh 'ilhunuh, ndun náwhulnuk degha nus dezti t'einízun, 'en 'az tenínya 'ink'ez ndati huwunli yulh yaílhtuk hoh Peter chah daínilhti. 17 'Et ndun ts'ekeyaz, ndati huwunli, 'en Peter ndi yúlhni, “Nyun chah ih ndun dune yugha hoodul'eh 'ilhunuh inli?” 'Et Peter, “Awundooh,” yúlhni. 18 'Et bulunah 'ustl'en 'ink'ez nélhghel teh whúz'k'uz 'et kwun húdulhk'an. Na'danildzilh hoh Peter 'en chah hubutah siyin 'ink'ez na'dunildzilh. 19 'Et ndun náwhulnuk degha nus dezti Sizi yugha hoodul'eh, 'ink'ez hubodulh'eh hukwa yoodulhkut. 20 'Et Sizi ndi yúlhni, “Soo ts'et gaih 'et ndi yun k'ut whudune hubulh yálhtuk. 'Ahoohyez wheni luglez 'ink'ez luglez whucho nts'e Lizwif 'ilhúnahuwúdulh, 'et dune hóodulh'eh. 'Aw 'ilhuh whu'iz khunek be yachálhtih. 21 'Ink'ez di ka hukwa soodulhkut? Daja dusni ndunnah sudánts'o, 'en huboodulhkut,

soo ts'ah'un t'éhonínzun daja dáni 'et.” ²² 'Et Sizi njan ndutni hoh, 'ilhunuh nélhghel yuzih siyin, yunen ts'ih yunézkuk 'ink'ez ndi yúlhni, “Ndan na'dunínzun hoh 'udini? Ndun náwhulnuk degha nus dezti, 'en whuz na'a bulh yaíltuk!” ²³ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Dzuh k'una'a yatélhtuk t'eh, 'et nedini daja dáni. 'Et ts'ah'un na'a 'un dusni t'eh, di ka sunénkuk?” ²⁴ 'Et Annas 'awhuz Sizi lhughel hoh náwhulnuk degha nus dezti Caiaphas, 'en ts'un wheyalh'a. ²⁵ 'Et Peter 'awhuz tse ba siyin 'ink'ez na'dunildzilh, 'et 'uhiyúlhni, “Nyun chah tulih yugha hoodul'eh hubutah 'ilhunuh inli?” 'Et whuts'oodedlai 'ink'ez, “Awundooh,” hubúlhni. ²⁶ 'Et náwhulnuk degha nus dezti be 'ustl'en 'ilhunuh, Peter ndun 'en yudzo haílt'az, 'en bunadun 'int'ah, 'en 'uyúlhni, “Nyun chah tulih haniyeh k'et bulh 'ínt'en hoh nyunalh'en íle?” ²⁷ 'Et doo chah zeh Peter whuts'oodedlai hoh soo 'ahoh lígok dune 'udéja.

Sizi, Pilate but nihínilhti

²⁸ 'Et Sizi, Caiaphas bukoo tínahinilhti, yun k'ut humoodih, Pilate hiyulhni 'en bukoo ts'ih whuz whehíyalhti. Bundada tube 'uda 'uhoont'ah 'ink'ez Lizwif 'aw bukoo dachahídulh. 'Et bukoo dahúnindel t'eh, 'en huba me hoonli.* 'Et ndahúja t'eh, 'aw njan Hubutus Lhuseya nayút'et'ah, 'aw 'uhoo'alh ghaít'ah 'et huwa. ²⁹ 'Et Pilate 'az buts'un teninya 'ink'ez huboodulh'kut, “Ndun dune ndet buk'éwhah'ai hoh 'aht'en?” ³⁰ 'Et 'uhiyúlhni, “Aw ndun dune tinta cha'ít'il t'eh, 'aw nts'uz toolhte

---

* **18:28** Ndan 'en 'udun yun k'ut whut'en unli, 'aw Lizwif yughu daooya huba cha'hóot'ah huninzun.

ghaít'ah.” ³¹ 'Et Pilate ndo búlhni, “Ulhchoot 'ink'ez nuwhenich'oh nuhwhuba butulhúhesde 'i k'una'a buba nahahyeh!” 'Et ndunnah Lizwif 'uhiyulhni, “Wheni 'aw dune ts'uzoolhghelh negha chahóot'al.” ³² Njan 'et nduhútni hoh Sizi nts'e na'a datétsah howu yailhtuk ínle, hoh teh ne'hóot'en ka' hutni. ³³ 'Et Pilate bukoo ts'ih whenája. Sizi yukunáwhulh'a 'ink'ez ndi yúlhni, “Nyun ih Lizwif hubudayi cho inli?” ³⁴ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Nyunch'oh ih 'et ndunínzun, k'us 'uyoon si sugha nyádani?” ³⁵ 'Et Pilate 'uyúlhni, “Si ih Lizwif usdli ninzun? Nyunch'oh nyulh dune 'ink'ez náwhulnuk bumoodih, 'en stl'ányuhalhti! Ndet hoh tinta' nint'en?” ³⁶ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Nts'e hubudayi cho usdli 'et 'aw ndi yun k'ut ilah 'uhoont'ah. 'Et ndi yun k'ut hubudayi cho usdli t'eh, suhunedulh 'aw da Lizwif tl'achasúhoolhtel wule da. 'Awundooh, hubudayi cho usdli 'aw ndi yun k'ut ilah 'uhoont'ah.” ³⁷ 'Et Pilate yoodulhkut, “Et t'eh hubudayi cho inli ho' 'int'ah!” 'Et Sizi ndi yúlhni, “Nyun 'alha 'udini hubudayi cho usdli. 'Et wheni whuzídli 'et huwa yinkak whudune soo cho hubeni be khunek 'alha 'int'ah 'i t'éhinoozeh 'et ndi yun k'ut neníya. Ndunnah khunek 'alha' 'int'ah 'i t'ehuninzun, daja dusni soo cho suhoozélhts'ai.” ³⁸ 'Et Pilate ndi yúlhni, “Di 'int'ah khunek 'alha' 'int'ah 'i?” 'Et ndudéja hukw'elh'az doo chah zeh Lizwif 'az buts'un tinanja 'ink'ez ndo búlhni, “Aw hoh tinta 'unt'en bugha nachawhus'al! ³⁹ 'Et nuhwheni nuwhe'út'en k'ah whuz'ai Nuhtus Lhuséya whutah 'ilhunuh dune buda'de'ai, 'en nuhwhuba bulanadustnih sih. Ndun Lizwif hubudayi cho, 'en ih bula nadutestnih hukwa'

nahzun?” ⁴⁰ 'Et soo ts'iyawh sulya hulhtuk hoh 'uhutni, “Barabbas 'en bula nadintnih, 'aw ndun 'en ílah!” 'Et ndun Barabbas 'en 'undunut'ih 'int'ah.

19

Pilate, Sizi lhdulalhgus be nabe'hidutelhsih ba 'et nihínilhti.

¹ 'Et hukw'elh'az Pilate Sizi hiyilhchoot 'ink'ez hiyolhtsus, ² 'ink'ez nehughan whus cho 'awh nahinelhwut, 'i hitsi nehída'ai, 'ink'ez nalhti dulk'un, 'i higha hiwelhnik, ³ 'ink'ez 'uhiyulhni, “Lizwif hubudayi cho sa cho khona.” 'Ink'ez hinen ts'ih hiyoonukat. ⁴ 'Et doo chah zeh Pilate 'az hubuts'un tinanja 'ink'ez ndo búlhni, “Nulh'en, ndun si 'aw hoh tínta 'unt'en bugha nachawhús'al, 'et nuhwhuts'un tinaníhti.” ⁵ 'Et Sizi whus cho butsi niden'ai 'ink'ez nalhti dulk'un 'i naits'uz hoh tinanja Pilate yunilh'en 'et ndo búlhni, “Nulh'en, ndun dune!” ⁶ Náwhulnuk bumoodih 'ink'ez nélghel teh, hitelh'en ibulh, soo tube cho sulya hulhtuk 'ink'ez, “Lhdulalhgus yundunulht'ah! Lhdulalhgus yundunulht'ah!” hutni. 'Et Pilate ndo búlhni, “Nuhwhenich'oh ulhchoot 'ink'ez lhdulalhgus yundunulht'ah! Si 'aw hoh tínta 'unt'en bugha nachawhús'al 'et huwa!” ⁷ 'Et Lizwif 'uhiyúlhni, “Nuwheni khunek neba butulhúhesde 'i ts'ít'i, 'i k'ut 'utni, daóotsah huba 'uhoont'ah. Lhe'utni Yak'usda buYe' 'ududulhútsi 'et huwa.” ⁸ 'Et Pilate hubuduzts'ai 'et tube nelhújoot. ⁹ 'Et doo chah zeh bukoo ts'ih danánja 'ink'ez Sizi yoodulhkut, “Nts'ez de haínya ho' nint'ah?” yúlhni. 'Et Sizi 'aw yulh yachailhtih. ¹⁰ 'Et Pilate ndi yúlhni, “Aw íh sulh yaóolhtuk ghaít'ah? 'Aw íh

t'éwhunuzínzun lhdulalhgus whunyunduntélht'us sughá whunt'ai k'us nla nadutestnih chah sughá whunt'ai?" ¹¹ 'Et Sizi ndi yúlhni, "Aw ndus de yak'uz whuts'un ngha chahóot'al t'eh, 'aw sugha ndoh 'ont'e ghaít'ah. 'Et huwa ndun ntl'asálhti, 'en bulubeshi nyun nlubeshi 'o nus 'ulcho." ¹² 'Et Pilate yudúts'ai hoh Sizi yúla nadootnih, 'et nahó'alh hukwa 'ét'en. 'Et Lizwif sulya hulhtuk 'ink'ez 'uhiyúlhni, "Ndun dune bula nadantnik t'ah, 'aw hubudayi cho Caesar buk'entsi' ilah 'int'ah! Ndan hubudayi cho na'dudil'i, 'en hubudayi cho Caesar yuch'a détni 'int'ah!" ¹³ 'Et Pilate whuduzts'ai hoh kw'usuda yuk'usda hoh dune ba naheyelh, 'i k'enát'l'adida. 'Et Sizi hububut neheyóolhtelh ndet Hebrew k'una'a Gabbatha huwhútnei, 'i khunek 'utni, Tse Buk'ut Hoonzoo, 'i ni hoh 'utni. 'I k'ut kw'uts'uzda yulh'ai dune ba naheyelh wheni. ¹⁴ Ndet dzin da Hubutus Lhuséya, 'et dzin wheni lhahúdutneh, 6:00 bat'en 'uhúnet'oh, 'et Pilate Lizwif ndo búlhni, "Ndun nuhwhubudayi cho nulh'en!" ¹⁵ 'Et whunts'ih sulya hulhtuk 'ink'ez 'uhutni, "Awh 'udini! Lhdulalhgus yundunilht'ah!" 'Et Pilate ndo búlhni, "Nuhwhubudayi cho 'en ih lhdulalhgus k'ehítelhtelh?" 'Et náwhulnuk bumoodih 'uhutni, "Hubudayi cho Caesar 'aw 'en zeh nehubudayi cho, 'aw 'uyoon nehubudayi cho hoolah!"

Sizi lhdulalhgus k'ehíylhti.

¹⁶ 'Aw 'et hodánts'o Pilate Sizi lhdulalhgus k'ehúyolhtelh wheni butl'ayálhti. Hiyílhchoot 'ink'ez 'o 'un whenahíyalhti. ¹⁷ 'Et dulhdulalhgus yudetilh hoh, nts'e da 'Útsin Ts'un huwhútnei, whuz

ninya. 'Et Hebrew k'una'a Golgotha huwhútni. ¹⁸ 'Et lhdulalhgus k'ehíyilhti. 'Uyoon nanah chah hiyúlh 'ubihinla. 'Ilhunuh hoh 'ílhk'us ts'ih, 'et 'ílhunuh chah bugha naílhnih ts'ih, 'et Sizi 'en soo buniz 'uhiyínla. ¹⁹ 'Et Pilate yuk'úne'uzguz, 'i butl'ayá'ai lhdulalhgus hiyundunólht'a ka. 'I k'ut 'utni,

Sizi Nazareth Whut'en, Lizwif hubudayi cho 'int'ah.

²⁰ Tube keyah wheghah 'uhiyinla hoh lhdulalhgus k'ehíyilhti 'et huwa, tube lhanah Lizwif ndi Pilate yuk'úne'úzguz 'i hik'eyailhtuk. 'Ink'ez ndi khunek tawh dédowh buk'una'a 'uk'une'úsduguz. Hebrew k'una'a, Greek k'una'a, 'ink'ez Latin k'una'a chah. ²¹ 'Et huwa Lizwif náwhulnuk bumoodih Pilate hiyúlhni, “Aw ndan Lizwif hubudayi cho 'int'ah dini hoh ilah 'uk'e'inges. 'Ants'ih njan ndutni dini, si Lizwif hubudayi cho 'ust'ah.” ²² 'Et Pilate ndo búlhni, “Ndai hukw'une'zíguz, 'i nts'e na'a usdla, 'et whuz na'a 'oot'e ka usdla.” ²³ 'Et ndunnah nehughan, 'en Sizi lhdulalhgus k'ut whehídunilht'o hukw'elh'az, hinaih hiyílhchoot 'ink'ez dink'i hiyulhtsi hoh'ilhunah hinli hoh lhtahíyulya. 'Et ndi 'ude k'ut ye usda, 'i 'aw lhundunílkai ilah hoh 'ilho zeh unli hoh 'ulya. ²⁴ 'I bugha dich'oh 'ulhódutni, “Ndi 'i 'aw yachazdoolhch'oolh. 'Ants'ih buka 'áts'oolih, ndan simba buts'ítooneh.” 'Et nduhútni hoh Yak'usda bughunek soo buk'ah teh né'hoot'en 'et 'uhutni. Ndi khunek 'i ndutni inle,

“Sunaih, 'i ts'iyawh lhtahuyulya.

'Et 'ude k'ut be sída, 'i hika 'aínlih.”

'Et soo ndunnah nehughan ne'húst'en. ²⁵ 'Et Sizi bulhdulalhgus soo beghah 'et 'ama siyin. 'Ama bulhtus chah, 'ink'ez Mary Clopas bu'at chah, 'ink'ez Mary Magdala whut'en chah. ²⁶ Sizi 'ama yunilh'en 'ink'ez 'ilhunuh yugha hoodul'eh, soo deggha nus yuk'entsi', 'en chah yughah siyin. 'Et Sizi 'ama ndi yúlhni, "Ts'eke, ndun nye' nilh'en." ²⁷ 'Et ndun yugha hoodul'eh, 'en chah yunilh'en hoh 'uyúlhni, "Ndun nyu'ama nilh'en." Soo 'et whuts'un ndun yugha hoodul'eh Sizi 'ama bukoo daínilhti.

Lhdulalhgus k'ut Sizi ye khúna 'i yula ditnik.

²⁸ Njan hoh teh ne'whust'en hukw'elh'az Sizi t'éwhunínzun soo ts'iyaintsuk lhaoodíja. 'Et didut buggha Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz 'i daja ni, 'et ndúhoneh 'et huwa, "Ta'óosde," ni. ²⁹ 'Et nyo 'oosa'yaz mai too ts'ulki' 'i 'et sú'ai. 'Et ndi hitabehiyalhnik 'i nyoo mai too huyé tóonahiyuz'ai 'ink'ez duchun hyssop hiyúlhni, 'i higha íwelh'oo, 'ink'ez hizek ts'ih dibe' hidunintan. ³⁰ 'Et ndi mai too ts'ulki' 'i yálhka 'ink'ez 'utni, "Aw 'et ts'iyaintsuk lhawhúdija." Yuk ninent'ai 'ink'ez ye khúna 'i yula detnik. ³¹ 'Et nahulyis dzin huba lhahúdutneh, 'ink'ez nats'ulyis dzin whudézi hoh 'uhoont'ah. Lizwif 'et dzin dune buyust'e 'aw lhdulalhgus k'ut hoolhte hukwa cha'hunízun, 'et huwa Pilate hiyoodulhkut bukechun k'unuhíyooyuz* 'ink'ez buyust'e nanáhiyoolhtelh 'et hukwa. ³² Nehughan whuz lghahudíndel hoh soo 'udechoo ndunnah nanah Sizi hiyulh lhdulalhgus k'ut sulhti, 'en choo bukechun k'unuhíyuzyuz. ³³ 'Et Sizi highu

* **19:31** 'A tsih daootsah.

nindel hoh 'uda dazsai hinilh'en, 'et 'aw hikechun lhk'uchahayíyus. ³⁴ 'Et whunts'ih 'ilhunuh nehughan sohtuz be yuzih k'ut 'et yúzwut. 'Aho 'uskai 'ink'ez tooyaz bulh, 'i butsu hayéjul. ³⁵ 'Et ndun howu yalhtuk, soo 'alha whunalh'en hoh 'utni. 'Ink'ez daja ni soo dich'oh t'éwhunínzun hoh 'utni. 'Et huwa nuhwhuba 'alha 'uhot'e. ³⁶ 'Et whuz na'a hoh teh ne'whust'en. 'Et huwa ndai Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduguz, 'i k'una'a lhawhúduja hoh ndutni, “Aw 'ilho butsu 'i whunts'ih k'uchaítih,” ni. ³⁷ 'Et Yak'usda be dustl'us 'uk'une'úsduguz, 'i k'ut 'udun 'et chah 'utni, “Ndun huyúzwut, hinoolh'en,” ni.

Sizi whihíyalhti.

³⁸ 'Aw 'et hoh teh ne'whust'en hukw'elh'az 'et Joseph, Arimathea whut'en, Pilate yughu ninya 'ink'ez Sizi buyust'e yóolhchoot hukwa yoodulh'kut. 'Et ndun Joseph 'en chah Sizi yugha hoodul'eh unli, 'et whunts'ih Lizwif hube nuljut 'et whu'iz Pilate 'aw 'et yugha óoni'ai Sizi buyust'e nayóolhchoot 'ink'ez whusainya 'ink'ez buyust'e yílhchoot. ³⁹ 'Et Nicodemus, 'en chah yulh whúsain'az. 'En 'uja ínle soo 'udechoo Sizi hoh det'en hoh 'ilhe 'ulh'ek yughu ninya. Yoo sooltsun, 'i myrrh 'ink'ez aloes bulh lhtadilya 'i hoh 100 pounds bat'en 'uldaz, 'i whusayánla. ⁴⁰ 'Et Sizi buyust'e hiyílhchoot 'ink'ez Lizwif hube 'ut'en k'ah hukw'una'a, naih dehti lhuyul 'i hiyílhchoot 'ink'ez yoo sooltsun 'i lhtahidénla 'i hik'únuhíyuzdzai, 'ink'ez Sizi buyust'e higha híwezduz 'ahitelhtelh wheni. ⁴¹ 'Et nyo ndet da lhdulalhgus ye hidunilht'o, 'et wheghah haniyeh k'et whuz'ai. 'Et k'ahoondit tse be tsa k'et 'aw

whutsuh da dune whuyuchadílhti whuz'ai.
 42 'Et tube nilhdukwh whuz'ai 'et Sizi buyust'e 'et
 'uhíyalhti, Lizwif 'et dzin lhahúdutneh 'uhoont'ah
 'et huwa.

20

Sizi ts'un k'ut dinadija.

¹ Dimos dzin whutanilhghel 'awhuz tsahólhgus
 hoh Mary Magdala whut'en, ts'un k'uz tezya.
 Whuz ninya hoh tse cho ts'un k'ut whudadune'ai,
 'i 'udun dunez'ai hoh yutelh'en. ² 'Aw 'et Simon
 Peter 'ink'ez ndun 'ilhunuh Sizi yugha hoodul'eh
 k'us yúk'entsi', 'en bulh, hubughulgai 'ink'ez ndo
 búlhni, “NeMoodihti buyust'e hiyílhchoot. 'Uts'un
 whehíyalhti, 'ink'ez 'aw t'éts'onízun nts'e símba
 whehíyalhti.” ³ 'Et Peter 'ink'ez ndun 'ilhunuh bulh
 ts'un k'uz ts'ih hutelhgai. ⁴ Whuz lhgha hudilgai.
 'Et ndun 'ilhunuh 'en Peter 'a bughanus lhgha dil-
 gai 'et huwa 'udechoo ts'un k'uz lhgha dilgai. ⁵ 'Aw
 'et whuz núlhgai hoh, nyuk 'uja 'ink'ez whiyah
 whunalh'en. 'Et naih dezti 'i 'et sula yunalh'en,
 'et whunts'ih 'aw dachaíyal. ⁶ 'Et soo yúnelgih hoh
 Simon Peter whuz lhadílgai. 'En ts'un k'ut danínya
 'ink'ez naih dezti 'i 'et sula yutelh'en. ⁷ 'I ndi dze-
 zoh butsigha waiwesdúduz inle, 'i 'aw naih dezti 'i
 butuh cha hóolah. Soo cho lhénintan 'ink'ez 'udun
 'et sulhchooz. ⁸ 'Et ndun 'ilhunuh yugha hoodul'eh
 'udechoo ts'un k'uz lhadílgai, 'en chah danínya. Soo
 cho whunalh'en 'ink'ez buba 'alha 'uhooja. ⁹ 'Et
 'awhuz soo cho hubeni be t'éhonízun daja ni ndi
 Yak'usda bughunek 'uk'une'úsduzuguz 'i k'ut, Sizi
 yaidla tah dinádutédalh 'et hubugha. ¹⁰ 'Aw 'et Sizi
 yugha hoodul'eh bukoo ts'un whenáhet'az.

Sizi, 'en Mary Magdala whut'en, 'en yunalh haínya.

¹¹ 'Et whunts'ih Mary 'en ts'un k'ut 'aw 'et nétl'adinda. Yoo 'az ts'ih siyin 'ink'ez utso. 'Ink'ez utso hoh yuk 'int'ah 'ink'ez ni tse tuz whunilh'en. ¹² Khunyaz nanah lizas soo lhuyul 'i be húzke, njan hoh hubutelh'en. 'Ilhunuh 'en yutsi t'ah, 'et 'ilhunuh chah yuketl'ah ndet Sizi buyust'e ilhte, 'et huzke. ¹³ 'Et hiyoodulhkut, “Ts'eke, di ka intso?” 'Et ndo búlhni, “SMoodihti 'uts'un whehíyalhti 'ink'ez nts'e simba 'ahíyalhti 'aw t'éwhunuzúszun.” ¹⁴ 'Et ndudéja hukw'elh'az n'un nalhu'a hoh khunyaz Sizi 'et siyin hoh yutelh'en, 'et whunts'ih 'aw Sizi 'int'ah 'aw nachayóolts'ulh. ¹⁵ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Ts'eke, di ghintso? Ndan kunínta hoh 'int'en?” 'Et Mary 'uninzun haniyeh k'et huwunli tulih 'ut'en, 'ink'ez ndi yúlhni, “Nyun ílhchoot 'ink'ez 'uts'un wheílhti t'eh, nts'e ninílhti ndusudóni, 'et t'eh si naoolhúchoot.” ¹⁶ 'Et Sizi, “Mary,” 'uyúlhni. 'Et Mary 'awh nadelhú'a 'ink'ez, “Rabboni!” yúlhni ('i khunek nehodulh'eh ni hoh 'utni). ¹⁷ 'Et Sizi ndi yúlhni, “Aw njan soontun ilah. 'Awhuz nduk se'aBá buts'un náchatuzusdak. 'Et whunts'ih sulhutsinkah hubuts'un náindalh 'ink'ez ndo budíni, nduk se'aBá buts'un nátesdadh. 'En nuhwheni chah nuhwhe'aBá. Si suYak'usda 'ink'ez nuhwheni chah nuhYak'usda unli.” ¹⁸ 'Et Mary Magdala whut'en Sizi yugha hoodul'eh hubughu nanja 'ink'ez ndi khunek huba whusanaída'ai, 'ink'ez neMoodihti chah ya'en húbulhni. 'Et Sizi daja yudáni hukw'e hubulh náwhulnuk.

Sizi yugha hoodul'eh hubunalh haínya.

19 'Et dzin 'et Dimos dzin whutanilhghel whutah 'uhoont'ah, 'et hulhgha zeh, 'et yugha hoodul'eh 'ilhunahuwésdel. Dulh Lizwif hube hunuljut 'et ndati ts'iyawh dá'denla. Khunyaz Sizi hubutah siyin hitelh'en. 'Et ndo búlhni, "Soo cho nuhdzi dooghel." 20 'Et ndúbudani hoh bula chah, 'ink'ez buyust'e k'ut chah hubunalh hahonla. 'Et yugha hoodul'eh tube cho huhóost'et hubuMoodihti hiya'en 'et. 21 'Et Sizi doo chah zeh ndo búlhni, "Soo cho nuhdzi dooghel. Nts'e na'a se'aBá whuz de sítelh'a, 'et whuz na'a si chah nuhwhutéh'alh." 22 'Et ndudéja hukw'elh'az hubuk'uz tésjiz 'ink'ez ndo búlhni, "Ndoni nuhyudóolts'it. 23 Ndunnah bulubeshi huba 'un telhdel, 'en 'uda huba 'un tezkát ho' 'int'ah. 'Ink'ez ndunnah hubulubeshi huba 'un chatuzulhdel 'aw huba 'un chatikulh ho' 'int'ah." 24 'Et ndunnah lanezi 'o 'at nanah (12) hubutah 'ilhunuh, 'ut'udánda, Thomas hiyulhni, 'aw hubutah hoolah hoh Sizi bughu ninya. 25 'Et ndunnah yugha hoodul'eh, 'en Thomas hiyulhni, "NeMoodihti 'en ts'á'en!" 'Et ndo búlhni, "Soo sich'oh suna be bula lutgloo k'ah whunalh'en, 'ink'ez sulasek be whune'sílhge, 'ink'ez buyust'e 'et sula be buka nudelhunik, 'et k'an zeh sih suba 'alha 'uhot'e," ni. 26 'Et 'ilhu whutanilhghel inle hoh, doo chah Sizi yugha hoodul'eh koo tuz ts'ih hudelhts'i hoh Thomas 'en chah hubutah usda. Ndati duts'o da'de'ai, 'et whunts'ih khunyaz Sizi hubutah siyin hitelh'en, 'ink'ez ndo búlhni, "Soo cho nuhdzi dooghel." 27 'Et Thomas 'uyúlhni, "Sula nilh'en 'ink'ez nlasgek be suka k'et nudilnih 'ink'ez nla be suzih k'ut chah nudílnih. 'Et 'o 'un 'aw suts'oodóntlai gunih. Mba 'alha 'uhot'e," yúlhni. 28 'Et Thomas

ndi yúlhni, “SMoodihti 'ink'ez sYak'usda!” 29 'Et Sizi ndi yúlhni, “Thomas, k'an sa'en, 'et huwa mba 'alha 'uhoont'ah. 'Et whunts'ih ndunnah 'aw chasu'hí'il whunts'ih, 'ink'ez huba 'alha 'uhoont'ah, 'en degha nus hoonzoo hubugha whults'ut.” 30 'Et 'o nus lhat yugha hoodul'eh hubunalh Sizi hooncha túne' 'ust'en 'et whunts'ih 'aw ndi dustl'us k'ut 'aw buk'echa'íduguz. 31 'Et ndi zeh kw'uné'usduguz, 'i soo cho bugha t'éwhunohzin 'ink'ez nuhwhuba 'alha 'uhot'e, 'alha Sizi 'en Christ, Yak'usda buYe', 'en 'int'ah. 'Et njan nuhwhuba 'alha 'uhoont'ah hoh 'ilhuz wule be ts'úkhuna, 'i Sizi Gri boozi bugha' téht'ilh.

21

Sizi yugha hoodul'eh lhook ka' hut'en, 'et doo chah hubunalh haínya.

1 Njan hoh teh ne'whust'en hukw'elh'az, doo chah Sizi yugha hoodul'eh 'en hubunalh haínya. Bun k'ut 'et Tiberias huwhútni, 'et 'uja.* 'Ink'ez hubunalh haínya hoh njan tuné'whust'en: 2 Simon Peter, Thomas 'ut'udánda, Nathanael, 'en keyah Cana huwhútni Galilee yun k'ut whuz'ai, 'et whut'en, Zebedee buye'kah chah, 'ink'ez 'uyoon nanah Sizi yugha hoodul'eh chah, 'en ts'iyannah 'ilho hudelhts'i. 3 'Et Simon Peter ndo búlhni, “Lhook ka' test'ilh.” 'Et ts'iyawh 'uhiyulhni, “Wheni chah nyulh ts'utodelh.” 'Et 'ahoh soo ts'iyawh ts'i cho be hándel. 'Ulh'ek ndúhoolhyez hoh te'huzdla, 'et whunts'ih 'aw cha'hílooh. 4 'Om bundada sa haín'ai hoh khunyaz Sizi taba siyin

* 21:1 Ndi bun k'ut Galilee chah hiyúlhni.

hitelh'en, 'et whunts'ih ndunnah yugha hoodul'eh 'aw Sizi 'en 'int'ah t'éhonízun. ⁵ 'Et Sizi ndo búlhni, “Suzkeh† 'aw ih cha'áhlooh?” “Hoolah,” hiyulhni. ⁶ 'Et doo chah ndo búlhni, “Nuhlhoombil ts'i bugha nalhnih ts'ih tailhkat, 'et sih be 'óohlooh.” 'Et whuz tahiyalhkat, lhook whuz lhai huzdlooh k'et, 'aw lhoombil hanahíyooolelh ghaít'ah. ⁷ 'Et ndun 'ilhunuh Sizi k'us yúk'entsi', 'en Peter 'uyúlhni, “NeMoodihti 'ut'en.” 'Et neMoodihti 'ut'en ni Peter yudánts'o hoh soo 'a cho yoo 'az ts'ih ye usda 'i yé nallhah, 'ankw'us 'ust'et 'int'ah ínle 'et, 'ink'ez bun k'ut tooz tállhah, Sizi ts'un teyalh 'et wheni. ⁸ 'Aw taba howu nilhza ilah 'uhut'en, lanezi 'o 'at lanezi (200) negan ghútestnih bat'en 'uwuldzuh. 'Et ndunnah yugha hoodul'eh ts'iyaz be hándel 'ink'ez lhoombilh lhook tubulh toot hiyéigus hoh yahíyulhdlat. ⁹ Yanahúsduki hoh taba kwunyaz dézk'un 'ink'ez lhook buk'ut 'int'ah 'ink'ez lhes chah 'et sa'ai hotelh'en. ¹⁰ 'Et Sizi ndo búlhni, “Nyooz lhook suhlooh 'i bulah ndéz ahlelh.” ¹¹ 'Et Simon Peter ts'i yenya, 'ink'ez lhoombilh taba yáyuzguz. Lhook soo ncha 'i zeh dezibun, 153 'uneltsuk. Tube lhai 'ink'ez undaz, 'et whunts'ih lhoombilh 'aw k'uchaíç'ulh. ¹² 'Et Sizi ndo búlhni, “Anih, njan na'aht'alh.” Hiyéntsaz hoh 'aw 'ilhunuh whunts'ih ndan 'int'ah hukwa chahiyoodulhkat, 'uda t'éhonízun neMoodihti 'en 'int'ah 'et huwa. ¹³ Sizi 'et ninínya, lhes yílhchoot 'ink'ez hubugha íni'ai. 'Et whuz na'a zeh lhook chah hubugha ínla. ¹⁴ 'Aw 'et yaidla tah dinadija whuts'un, whulh tat Sizi yugha hoodul'eh hubunalh hainya. ¹⁵ 'Aw 'et na'het'al hukw'elh'az, Sizi, Simon Peter

---

† 21:5 Hoh da hubutah whuz na'a lkh'ehudutsi' bulh yahalhtuk.

yoodulhkut, “Simon Jonas buye', ndunnah, 'en huba degha nús ih sk'eintsi'?” 'Et Peter ndi yúlhni, “A sMoodihti, nyunch'oh t'éwhunínzun nk'esi' 'en usdli.” “Et t'eh susheepyaz hube 'olh'alh,” yúlhni. ¹⁶ 'Et doo chah zeh whulh nat yoodulhkut, “Simon Jonas buye', 'usk'eintsi' ih?” 'Et Peter ndi yúlhni, “A sMoodihti, nyunch'oh t'éwhunínzun nk'esi' usdli.” “Et t'eh susheep hubughonle,” yúlhni. ¹⁷ 'Et doo chah zeh k'an yoodulhkut, “Simon Jonas buye' 'alha ih sk'entsi' 'en inli?” 'Et Peter tube buba dzuh suli, Sizi whulh tat yoodulhkut hoh ndi yúlhni, “Sk'entsi' inli ih?” ndi yúlhni. 'Et Peter ndi yúlhni, “SMoodihti, nyunch'oh ts'iyaintsuk t'éwhúnínzun. 'Ink'ez nyunch'oh t'éwhunínzun nk'ensi' 'en usdli.” 'Et doo chah Sizi ndi yúlhni, “Susheep hube 'ilh'alh! ¹⁸ Soo ts'ah'un na'a nyudúsni, soo chilh inli da soo cho soo nadint'ih 'ink'ez nts'e hukwa' ninzun teh ninya inle. 'Et whunts'ih hoonyan sinli t'eh, nla nusnidelnik 'ink'ez 'uyoon dune nla ye'dínguz, 'i t'az nts'e hukwa cha'nínzun, hoh teh whunts'ih ninyutélhhte,” yulhni. ¹⁹ 'Et Sizi ndi yulhni hoh nts'e na'a didut datétsah huwa Moodihti yudutélhhti, 'et wheínulhtun hoh 'utni. 'Et ndi dani hukw'elh'az 'et huwa, “Sunanyalh,” yúlhni. ²⁰ 'Et Peter 'awh nadelhú'a hoh ndun Sizi k'us yúk'entsi', 'en 'uja 'udek'elh'az na'hút'alh yuts'un le'uja 'ink'ez yoodulhkut, “SMoodihti, ndan 'uténilh nye'óotekulh?” ²¹ Peter ya'en hoh Sizi ndi yúlhni, “SMoodihti, ndun 'en do daténilh?” ²² 'Et Sizi ndi yúlhni, “Whusanátesdahl whuts'un 'et khóona hukwa' nuszun t'eh, nyun mba cha'hóot'ah. 'Et nyun sunanyalh.” ²³ Ndunnah lhulhutsinkah suli 'et ndi khunek Sizi ye yátelhtuk 'i ts'iyawh hubutah

nidélts'ut, ndun Sizi yuk'entsi' 'aw dachatésa. 'Et whunts'ih Sizi Peter 'aw chadínil ndun 'en 'aw dachatésa. 'Ants'ih yúlhni, “Whusanatésdadh whuts'un 'et 'en khóona hukwa' nuszun t'eh, nyun mba cha'hóot'ah?” ²⁴ 'Et ndun yugha hoodul'eh, ndun Sizi degha nus yuk'entsi', 'en 'udani njan howu yailhtuk 'ink'ez 'uk'e'ánguz 'ink'ez daja dani soo 'alha 'uhoont'ah 'et t'éts'onínzun. ²⁵ 'O 'un chah tube lhat Sizi ne'úst'en. 'Et hubugha ts'iyawh 'uk'e'ánguz t'eh, dustl'us lhai k'et ndi yun k'ut 'et whunts'ih 'aw soo cha'hoolcho wule t'ah 'et telalh wheni núsun. 'Et ndoh honeh.

**Yak'usda bughunek: k'andit khunek neba
lhaidinla
New Testament in Carrier, Southern (CA:caf:Carrier,
Southern)**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Carrier, Southern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Carrier, Southern [caf], Canada

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Carrier, Southern

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

f3f87939-bb58-59c1-9788-d872c7ab79b0